

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבה כ"ט/של"ה של הממשלה
כ"ט בטבת תשל"ה - 12.1.75

נכחו חברים:

י. רבין - יו"ר, י. בורג, ח. בר-לב, מ. ברעם, י. גלילי,
ג. האוזנר, ש. הלל, מ. חזני, א. ידלין, ג. יעקבי, א. יריב,
א. עופר, ש. פרס, ח.י. צדוק, מ. קול, י. רבינוביץ, ש. רוזן,
י. רפאל, ו. שם-טוב.

נעדרו חברים: א. אוזן (חולה), י. אלון (בחול).

- מ. זנבר - נגיד בנק ישראל (מסעיף 335 עד סוף 339)
- רב-אלוף מ. גור - ראש המטה הכללי של צה"ל
- ג. אבנר - מזכיר הממשלה
- א. אגמון - המנהל הכללי, משרד האוצר (בסעיף 335)
- תא"ל י. אלוון - משרד הבטחון (בסעיף 335)
- אל"מ א. בראון - לשכת שר הבטחון
- מ. גזית - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
- א. גפני - משרד האוצר (בסעיף 335)
- מ. דיין - לשכת שר האוצר (בסעיף 335)
- ד. הלפרין - משרד האוצר (בסעיף 335)
- סא"ל ד. כץ - לשכת הרמטכ"ל
- א. מזרחי - לשכת ראש הממשלה
- מ. נוידרפר - משרד האוצר (בסעיפים 335 ו-338)
- י. עירוני - המנהל הכללי, משרד הבטחון (בסעיף 335)
- תא"ל א. פורן - מזכיר צבאי לראש הממשלה
- מ. פלבר - משרד האוצר (בסעיף 335)
- ב. צוקרמן - משרד האוצר (בסעיף 335)
- ח. שטסל - משרד האוצר (בסעיף 335)

סדר-היום:

- 330. ש א ל ו ת
- 331. אזור פיתוח התעשייה לירושלים - מעלה-האדומים
- 332. ויכוחים פומביים בין שרים ופקידים בעניינים העומדים על סדר-יומה של הממשלה
- 333. סקירה בטחונית
- 334. סקירה מדינית
- 335. הצעת תקציב לשנת הכספים 1975 - המשך הדיון
- 336. הנפקת כול נושא דיוקנו של ש.ז. שז"ר ז"ל - הנשיא השלישי של מדינת ישראל
- 337. תקנות-שעת-חירום בדבר הפסקת שירותי בנק
- 338. תזכיר-הצעת-חוק מס-ערך-מוסף
- 339. דו"ח נגיד בנק ישראל על עליית אמצעי התשלום בתקופה שבין 31 בינואר 1974 ל-30 בספטמבר 1974

330. שאלותא.שר הבריאות ו. שם-טוב:

בעצם מה שאומר עכשיו אינו כל-כך שאילתה אלא בקשת הבהרה מראש הממשלה על מכתב שמזכיר הממשלה שלח לשרים. כדי למנוע אי-הבנה אני רואה צורך להבהיר משהו.

במכתב ששלח מזכיר הממשלה לשרים יש שני חלקים. החלק הראשון מדבר על פרסום בעתונות של חומר המועבר לחברי הממשלה מאת מזכירות הממשלה באמצעות לשכות השרים. איני יודע איך נהוג הדבר בלשכותיהם של שרים אחרים. אני רוצה להודיע שהחומר שאני מקבל ממזכירות הממשלה בא רק לידי פקידה אחת במשרדי, שאין לה כל קשר עם העתונות. אין לי צל של ספק שממנה אין החומר יכול להגיע לעתונים. לכן הייתי רוצה אולי לכדוק את הדבר בכיוונים אחרים.

הערת השניה נוגעת לשאילתות של שרים. מזכיר הממשלה מסתמך על החלטה מספר 855 מיום 11 באוגוסט 1974 בה נאמר: "לא יהיה פרסום של שאילתות בישיבות הממשלה אלא אם כן יחליט ראש הממשלה שיש ענין מיוחד לממשלה בפרסום שאילתה מסוימת והתשובה שניתנה".

ההחלטה הנ"ל נתקבלה בתשובה לשאלה שלי, אותה העליתי לדיון בעקבות העובדה שמזכיר הממשלה הודיע במסיבת עיתונאים על שאילתה של אחד השרים. ואז שאלתי: מתי מזכיר הממשלה מודיע על שאילתות של שרים? אם הוא מודיע על שאילתה של שר אחד, הוא חייב להודיע על שאילתות של כל השרים. ואז

החליטה הממשלה שמזכיר הממשלה לא יודיע על שאילתות בישיבות הממשלה אלא אם כן יחליט ראש הממשלה שיש ענין מיוחד לממשלה בפרסום שאילתה מסויימת והחשובה שניתנה. אבל אין זאת אומרת שער אינו יכול להודיע לציבור על שאילתה ששאל בישיבת הממשלה.

שר הסעד מ. חזני :

או שישאל.

שר הבריאות ו. שם-טוב :

אני לא הסמכתי כל עתונאי לפרסם ידיעה על שאילתה שישאל. רק מהעתון נודע לי שהנה שאל שאילתה כזו וכזו. בזה עניתי על השאלה העוקצנית שלך.

החלטה מספר 855 מדברת רק על השאלה מתי מזכיר הממשלה מפרסם שאילתות שנשאלו בישיבות הממשלה, אולם אין זה מגביל את שרי הממשלה להודיע לציבור על שאילתות שהם שאלו, אלא אם ראש הממשלה יודיע שלא רצוי לפרסם אותן, ואז שאילתה כזו לא אפרסם. לפני שבוע הודעתי לעתונות על שאילתה ששאלתי בישיבת הממשלה.

אני מבקש שההודעה שלי תירשם.

ראש הממשלה י. רבין :

מהו הנוסח של ההחלטה מספר 855?

מזכיר הממשלה ג. אבנר:

"לא יהיה פרסום של שאילתות בישיבות הממשלה אלא אם כן יחליט ראש הממשלה שיש ענין מיוחד לממשלה בפרסום שאילתה מסויימת והתשובה שניתנה".

ראש הממשלה י. רבין:

אני הבינתי מזה שאם אין פרסום - אין פרסום. שד הבראות מפרש שאין פרסום על-ידי מזכיר הממשלה, אבל ששדים יכולים לפרסם זאת.

שד הבראות ו. שם-טוב:

העליתי את הנושא בעקבות הודעת מזכיר הממשלה לעתונות על השאילתה של השד גלילי. באותה "ישיבה מפורסמת" גם אני שאלתי שאילתה בערך בנוסח השאילתה של השד גלילי. שאלתי אחרי-כן שאלה על סמך הודעת מזכיר הממשלה על השאילתה של השד גלילי מבלי להודיע על השאילתה שלי. ואז הוחלט שמזכיר הממשלה יפרסם שאילתות לפי הנחיות של ראש הממשלה. אבל לדעתי אין זה מגביל את השדים לפרסם את השאילתות ששאלו.

שד המשפטים ח. צדוק:

אני חולק על הפירוש שנתן שד הבראות לאותה החלטה. אני חושב שהעקרון היסודי הוא שכל מה שמחורש בישיבות הממשלה בכל הכיוונים - שאילתות ותשובות עליהן והערות ששדים אחרים מעירים בקשר לשאילתות - אינו ניתן לפרסום אלא על דעת ראש הממשלה מפי מזכיר הממשלה.

שד הפנים י. בורג:

מה המצה החוקי בעניין?

שד המשפטים ח. צדוק:

אם נפתח פעם פתח ונאמר ששד השואל שאילתה יוכל לפרסם את השאילתה שלו, הרי זה מוכרח וודאי לגרום אחריו זכות של פרסום של כל מי שענה על השאילתה וגם זכות לפרסום של כל מי שהעיר הערה על השאילתה או על התשובה. ואם הזכות הזאת נתונה לגבי השאילתות, מדוע לא תהיה נתונה לגבי כל הדברים ששד אמר? ואם אני אהיה למשל חופשי לומר כל מה שאמרתי בישיבת ממשלה, מדוע לא יהיה חופשי לעשות זאת כל מי שמגיב על דברי וכל מי שחולק על דעתי. ואז אין לדבר סוף. אנחנו חייבים לגזור על עצמנו גזירה שדברים מתוך ישיבות הממשלה אינם יכולים להתפרסם אלא בצורה מרוכזת.

את זאת מצאתי לנחוץ להגיד בתגובה על הערת השד

שם-טוב.

שד הבראות ו. שם-טוב:

זהו נושא לדיון.

שד המשפטים ח. צדוק:

הנושא של סודיות ישיבות הממשלה הוא נושא, שפעם

אנחנו צריכים להיפנות אליו.

ראש הממשלה י. רבין:

גם אני הבינתי את הדבר כפי שהבין שר המשפטים.
אני מבין שהשר שם-טוב הבין זאת אחרת. אני מציע שיתקיים דיון בעניין זה.

מה שהעלה עכשיו שר הבריאות זה במסגרת של

שאלתה.

שר הפנים י. בורג:

יש לי שאלה קטנטונת, שאלתונת. מה שאמר שר
המשפטים, זה נכון בכיוון מסויים, ומה שהעיר מזכיר הממשלה שזה בתקנון, זה נכון.
אני שואל: מהו המצב החוקי? כי זה מחייב את השרים, אולם אין זה מחייב את
העתונאים. אני בדעה שכל הדיונים הבטחוניים וגם הפוליטיים שלנו צריכים להיות
בצורה כזו, שאסור כי למחרת נראה בעניין איזה שר הצביע כך ואיזה הצביע כך ואפילו
באיזה טון דיבר.

אני מציע לראש הממשלה שהוא יבדוק מהי האפשרות
של מתן תוקף משפטי לפי החוק לאותן הנחיות הכלולות בתוך התקנון של הממשלה.

שר המשפטים ח. צדוק:

אם ייקבע דיון בנושא הזה, אני מוכן לפתוח את
הדיון בסקירה על המצב המשפטי.

שר ההסברה א. יריב:

אם יהיה דיון באותו ענין, אני מבקש לכלול בדיון גם נושאים העומדים להחלטה בישיבות הממשלה. אני רוצה לתת דוגמה. התקשרתי אתך ביום ששי בנושא מעלה-האדומים. הדבר התגלגל בכל כלי התקשורת. זהו נושא לגיטימי לדיון ולוויכוח. אבל חשבתי שאולי יהיה כדאי שנצא באיזו שהיא הודעה. ואז אמרת לי, ראש הממשלה, שהענין עומד להיות נדון היום בממשלה ולהסתכם בה.

פניתי אז לאמצעי התקשורת, לרדיו ולטלוויזיה. הטלוויזיה הסכימה לא לטפל בנושא הזה עד לישיבת הממשלה. הרדיו אמר שאין הוא יכול לעכב את השידור, הוא כבר הקליט מספר אישים ואין הוא יכול לרדת מהנושא. לאחר מכן היתה הודעה ברדיו כי נעצרו ממקור בכיר ואחראי שמתקבל היום בממשלה החלטה על הקצבת 10 מיליון לירות לענין מעלה-האדומים.

ביקשתי לברר מהו המקור של הידיעה הזאת ברדיו. אמרו שקיבלו אינפורמציה מפי שר. לכן יש לדעתי לכלול בכותרת של דיון כזה: מה ניתן לומר ברכים ומה לא ניתן לומר - וזה גם ביחס לדברים העומדים להיות נידונים בישיבות הממשלה.

ראש הממשלה י. רבין:

בנושא זה סוכם שיקויים דיון.

331. אזור פיתוח התעשיה לירושלים - מעלה-האדומיםראש הממשלה י. רבין :

אמרתי שבענין מעלה-האדומים אבהיר את המצב בעקבות שאלה שנשאלה.

ביום 24 בנובמבר 1974 דנה הממשלה בנושא פיתוח ירושלים, ענתות, מעלה-האדומים, בית-המטבחים, עזריה, וקיבלה החלטה שאזור תעשיה ימוקם במעלה-האדומים.

בהמשך לאותה ישיבה סוכם על דעתי שמשלב זה יטפל בנושא מינהל מקרקעי ישראל, קרי, באמצעות משרד החקלאות. בעקבות דיונים שהתקיימו מאז בכמה נושאים שהיו קשורים בדבר, סיכמתי עם חשדים הנוגעים בדבר כדלהלן:

כמו לגבי כל אזור פיתוח תעשייתי, יהיה משרד המסחר והתעשיה אחראי לפיתוח התעשייתי במעלה-האדומים. היות ובישיבת הממשלה מיום 24 בנובמבר 1974 הוסמך, עד להחלטה חדשה, מינהל מקרקעי ישראל, לעשות את הפעולות הדרושות לפיתוח האזור, סוכם כי מינהל מקרקעי ישראל ימשיך בעבודת הפיתוח בתיאום הדוק עם משרד המסחר והתעשיה עד לגמר שנת התקציב 31.3.75. לכך יש לו מקורות תקציביים מהקדן-הקיימת לישראל ומגופים אחרים בסדר-גודל של 4-6 מיליון לירות. החל משנת התקציב 1975/76 יקבל משרד המסחר והתעשיה את האחריות לביצוע העניין.

בדיוור לעובדים יטפל משרד השיכון.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אתה מציע זאת להחלטה?

ראש הממשלה י. רבין:

אני מודיע זאת.

אני מצטער על שבצורות שונות נשמעו התבטאויות מגורמים שונים וממקורות שונים...

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

חידון מוסיקלי!

ראש הממשלה י. רבין:

...כאילו יש ניגוד אינטרסים בין עיירת פיתוח ובין תכנית מעלה-האדומים. לפי מיטב ידיעתי לא טופל בדבר ואין מטופל בדבר - וזוהי גם ההנחייה לגבי כל מפעל שמדובר עליו - שמפעל שדובר על אודותיו או שניתן להעבירו לעיירת פיתוח בצפון, יועבר למעלה האדומים.

אני רוצה לומר שבטענות, שהושמעו במגע אתי, על-ידי ראשי עיירות הפיתוח, אם יש להם טענות כבדות - הן היו על החלטת הממשלה להקים מרכז עירוני ברמת-הגולן. כאן הם רואים את הסתירה המהותית. ואם ייצא למישהו מכם לשמוע את ראש עיריית קריית-שמונה או את ראש חצור, אם יש דבר שאינו

מוכן להם לחלוטין, הרי הוא הנושא של הקמת מרכז עירוני ברמת-הגולן.

הרמטכ"ל מ. גור:

כולל טבריה וצפת.

ראש הממשלה י. רבין:

כולל טבריה וצפת.

לכן איני מציע לעצמי לחיות מפני טעות מדי פעם, אלא להכיר את הנתונים ולכל הפחות את החלטות שהממשלה מאמינה שהן החלטות נכונות, ולא לנסות לנצל טיעון פה וטיעון שם ולהפוך את זה לדבר הדומה כמעט לדמגוגיה ציבורית.

אפשר לטעון, שכל מה שהממשלה תחליט לעשות נעשה על חשבון דבר אחר. אפשר לומר זאת כמעט על כל דבר, ודאי אפשר לומר שכל דבר חדש נעשה על חשבון ביסוסו של דבר ישן, או אפשר להציג זאת בצורה כזו. אני מבקש מהשרים ומאלה שעובדים איתם להימנע מלטפח מגמות כאלה, שביסודו של דבר אינן תואמות אלא נוגדות את החלטות הממשלה.

כל אלה, המתנגדים להקמת המרכז העירוני ברמת-הגולן, יכולים בוודאות להביא לידי איגוד פעיל של גורמים בעיירות הפיתוח שייצאו נגד זה. אין אני מציע לעצמנו לעשות זאת. אני מבקש שלא להיכנס לדיון בנושא זה.

השר ג. האוזנר:

יש לי בקשה, שתיתן פרסום לדברים שאמרת לגבי המקומות המיועדים לפיתוח.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מבקש שלא לתת כל פרסום בהקשר להקמת המרכז העירוני ברמת-הגולן.

השר ג. האוזנר:

ביקשתי שתודיע בפומבי כי אין כל יסוד לשמועות כאילו מטפלים בהעברת מפעלים קיימים או מיועדים מקריית-שמונה לאזור המתוכנן במעלה-האדומים.

שר הפנים י. בורג:

האם יש ויכוח על נושא זה או אין ויכוח?

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

לא ויכוח, אבל אני רוצה להעיר הערה משלימה. להחלטה שראש הממשלה הביא לידיעתנו, אני מציע להוסיף את הדברים הבאים: לצורך פיתוח מעלה-האדומים יקבל משרד המסחר והתעשייה תקציב מיוחד ונפרד. זה הוסכם עם האוצר. אבל הערה כזו חשובה גם כלפי עיירות-הפיתוח שיהיה ברור להן שלענין מעלה

האדומים יש תקציב מיוחד.

שד האוצר י. רבינוביץ:

אנחנו מתווכחים על תקציבים. בקשר לזה אנחנו מתווכחים גם על תקציב למעלה-האדומים. נושא זה יהיה בפירוט התקציב כמו כל דבר אחר.

ראש הממשלה י. רבין:

תמיד אפשר יהיה לטעון שבאותו כסף אפשר היה

לעשות דבר אחר.

חשד י. גלילי:

אפשר היה לטעון שזה יהיה מתקציב הבטחון.

ראש הממשלה י. רבין:

יהיה פירוט תקציבי ויהיה סעיף מיוחד שיגע בנושא

זה.

שד הבריאות ו. שם-טוב:

איני נכנס לדיון, אבל אני רוצה להעיר מספר

הערות.

אמצעי התקשורת רצו לראיין אותי בנושא מעלה-האדומים. סרבתי להתראיין. אמרתי: איני מתראיין על נושא העומד לדיון בממשלה. כל מה שנאמר ברדיו בשמי - לא הוסמך דובר הרדיו על-ידי לומר זאת.

הערה:הערה:

שלישית בקשר למה שפורסם בעתונות. אני יודע את הדברים רק מהעתונות. כאשר נחקבלה בממשלה ב-14 בנובמבר 1974 החלטה להקים אזור תעשיה במעלה-האדומים, שמעתי על יד שולחן זה, ששד האוצר הודיע שאין לו לעניין זה כסף בתקציב.

ראש הממשלה י. רבין:

נכון.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני רשאי להוציא מזה מסקנה שהיתה החלטה עקרונית, שחזיטים להקים אזור תעשיה במעלה-האדומים, אולם אין זו החלטה לביצוע כי נושא התקציב לא מצא את פתורו.

האמינו לי שלא השלמתי עם החלטת הממשלה להקים
אזור תעשייה במעלה-האדומים. ההחלטה לא נתקבלה בממשלה פה-אחד. שני שרים הציעו
לדחות את העניין לשנה חודשים. הצעתם לא נתקבלה.

אולם אני שואל: האם זה מינהל תקין והאם כך אפשר
לנהל עניינים, ללכת לסוכנות היהודית ולקבל הלוואה של 1.5 מיליון לירות לתכנית
מעלה-האדומים? לא אני הזרמתי ידיעה זו לעתונות. יש בזה משום פגיעה בתקציב,
יש בזה משום פגיעה בחוק התקציב, ויסלח לי שר האוצר אם אומר שיש בזה משום פגיעה
באוצר כמחליט על עניינים תקציביים. למה הדבר דומה? ששר האוצר אומר, שאין לו
כסף לבנות בית-חולים, ואני הייתי הולך לקופת-חולים לקבל הלוואה כדי לבנות
בית-חולים, ומחייב אחר כך את התקציב.

שר הסעד מ. חזני :

הלוואי ויכולתי אני לעשות זאת.

שר הבריאות ו. שם-טוב :

אפשר כמובן להתרעם על אמצעי-התקשורת. אבל
נשאלת השאלה: האם הטיפול בנושא היה הטיפול הראוי מבחינת המינהל התקין?

כאשר נדון הנושא ושר האוצר אמר שאין לו כסף,
ואנחנו דיברנו על קיצוצים בתקציבי הממשלה, ואצלי למשל נעשה קיצוץ בתקציב
הפיתוח של משרד הבריאות בסכום של 10 מיליון לירות, וסכום זה חסר לי מאד היום,
לא החלטנו אז על השגת 10 מיליון לירות אחרים.

מצאתי לנכון להעיר שהטיפול הזה נוגד טיפול של
מינהל תקין, שהממשלה חייבת לתת לו דוגמה.

זה מה שיש לי לומר בענין מעלה-האדומים.

ראש הממשלה י. רבין :

כאשר הממשלה מחליטה על הקמת עיר או מרכז עירוני או התיישבות במקום כזה או אחר, איני חושב שיש כאן דיון מפורט על קצב הביצוע. את קצב הביצוע משאירים בפועל לטיפולם של השרים הנוגעים בדבר. לא שמעתי שקיבלו פה החלטה מדוייקת כמה בתים יבנו במרכז העירוני ברמת-הגולן כל חצי שנה. גם זוהי פונקציה של תקציב. כלומר מותר למי שמבצע, אחרי שנתקבלה החלטה עקרונית ובמסגרת החלטות עקרוניות גם לעשות ויסותים. לדוגמה אם בשלב מסויים יבוא שר האוצר ויאמר מה עדיף, או אם יבוא משרד השיכון ויאמר, האם עדיף לבנות 200 בתים במקום פלוני או 180 בתים באותו מקום ותשתית במקום אחר - האם דבר זה יגיע לדיון בישיבת הממשלה?

שר הבריאות ו. שם-טוב :

זה שונה. יש סעיפים בתקציבים. פה אין סעיף על מעלה-האדומים. על הנושא של מעלה-האדומים הוחלט אחרי שאושר חוק התקציב.

ראש הממשלה י. רבין :

אם מתקבלת פה החלטה עקרונית באיזה נושא תוך כדי השנה ויושבים אחרי כן עם שר האוצר ועם השרים הנוגעים בדבר ומוצאים מקור תקציבי לאותו נושא, האם צריך להביא את הענין שוב לישיבת הממשלה? לדעתי לא.

השר לקליטת העליה ש. רוזן :

לא היתה כאן הסכמת שר האוצר.

ראש הממשלה י. רבין :

אני מציע שלא ניכנס לוויכוח ושנחתפק בקבלת ההודעה שלי. שמעתם את ההודעה.

השר י. גלילי :

אני מציע לסדר, שעל הממשלה להחליט אם נכנסים לדיון בשאלה שהעלה השר שם-טוב, כאילו היה כאן נציג מבקר המדינה או לא? אם הממשלה תחליט להיכנס לדיון בשאלה זו, אבקש לתת לשר החקלאות ולי לפתוח בנושא, על-מנת להפריך את כל שמועות-ההבל שמפיצים בעתונות וגם שדים מטפלים בנושא שבועיים מתוך מגמה פוליטית. אם לא דנים בנושא, גם אני מוותר.

שר הבריאות ו. שם-טוב :

אני דוחה בכל תוקף שאני כאן נציג מבקר המדינה. אני שר בממשלה ואני אחראי כמו כל שר אחר לענייני הממשלה, ואני חייב להעיר על מה שלא נראה לי כמינהל תקין.

השר י. גלילי :

תלך לבדוק מה שיש בענייני מינהל תקין במשרדך.

שר הבריאות ו. שם-טוב :

אין זה רלוונטי מה שאמרת.

חשד י. גלילי:

זה רלוונטי מה שאמרת. מה שמדובר מסכיב לנושא
זוהי פוליטיקה ולא ענין של מינהל תקין.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

כל שר אחראי לענייני הממשלה.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע לסדר: לאשר שהממשלה שמעה את הודעתי,
רשמה אותה לפנייה ואין היא נכנסת לדיון בהודעה ובנושא.

שר הבטחון ש. פרס:

[REDACTED]

ראש הממשלה י. רבין:

איני מציע להיכנס לענין זה.

שר הכטחון ש. פרס:

באי-הבנות.

ראש הממשלה י. רבין:

מהדיון הזה. אין דגים בו.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

דיון.

ראש הממשלה י. רבין:

שר המשפטים ח. צדוק:

אבל רצוי להעיר כדי שלא נסתכן אחרי-כן

כל אחד רוצה להבהיר את הנקודה שלו. לא נצא

עצם הדבר שלא קיבלתי תשובה בישיבה הקודמת מצריך

אין דיון. אני מוכן להעמיד את ההצעה להצבעה.

אני מבקש להעיר הערה לפני ההצבעה.

אני חושב שחובה לברר אם נוהל המימון היה תקין.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

יש איפוא בממשלה עוד נציג של מבקר המדינה.

השר י. גלילי:

אני אצביע בעד דיון.

שר השיכון א. עופר:

אני מציע לקבל היום את הודעת ראש הממשלה, וביחס לכל היתר על נוהל תקין לא לעשות עכשיו את הדיון.

ראש הממשלה י. רבין:

איני מוכן לזה. או שצמליטים לדון היום, נדון על הכל. איני מוכן לפצל את הדיון. אם יש למישהו תלונה על ניהול לא תקין של ביצוע, יגיש הצעה לסדר-היום.

שר הפנים י. בורג:

כתוב בתקנון שראש הממשלה יקבע את סדר-היום של הישיבות. אם מישהו אינו רוצה בזאת, שיכתוב למזכירות הממשלה.

ראש הממשלה י. רבין :

מאחר שאני פתחתי בהודעה, מותר לי להציע הצעות לסדר.

אני מציע את הצעתי, שהממשלה שמעה את ההודעה בענין מעלה-האדומים ואין היא נכנסת לדיון על הנושא.

מ צ ב י ע י ס.

מ ח ל י ט י ס :

(ב-13: נגד 4 וב-2 נמנעים): הממשלה שמעה את הודעת ראש הממשלה בענין מעלה-האדומים ורשמה לפניה את תוכנה.

332. ויכוחים פומביים בין שרים ופקידים בעניינים העומדים על סדר-יומה של הממשלה

ראש הממשלה י. רבין :

רוצה אני להעיר משהו שאינו שייך בדיוק לסדר, אבל אני רוצה להעיר משהו לחשומת-לב השרים. ראיתי אתמול בטלוויזיה את התכנית על תקציב הבטחון.

ראיתי גם תכנית "מוקד", שבה הופיע שר השיכון
וראש מינהל מקרקעי ישראל.

יש לי שאלה: אם יש נושא לדיון בממשלה, האם יש
הגיון שפקידים או שרים יופיעו בנושא כזה באמצעי התקשורת או ששר יופיע מול פקיד
בוויכוח ציבורי כזה? מה קורה? מופיע נציג האוצר ומופיע נציג מערכת הכסחון
ומתווכחים בפני הציבור על גודל תקציב הכסחון. אני מציע שנקיים דיון בזה. אבל
אני כמעט בטוח שאין זה שייך לסדרי המינהל התקין. מופיע שר בנושא שהוא מופקד
עליו, ואין אני רואה מקום שפקיד יתווכח אתו בפני הציבור.

שר המשפטים ח. צדוק:

זה משונה ששר יסכים שיקרינו לו אינטרביו עם
פקיד שיתווכח אתו.

ראש הממשלה י. רבין:

מאחר שראיתי במשך שבועיים פעמיים תופעה מוזרה
של ויכוח בינמשרדי, של ויכוח בין שר ובין פקיד בטלוויזיה, אני שואל: לאיזה
משרד נוגע העניין?

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

למשרד ההסברה.

ראש הממשלה י. רבין:

אם יש בין משרדי הממשלה מתנודים להכות אחד את השני בפומבי, מדוע הטלוויזיה לא תנצל "מחזה" שכזה?

שר הבטחון ש. פרס:

אם מדובר על משרד הבטחון, אני אחראי לו, ואני

מבקש שיתקפו אותי.

שר השיכון א. עופר:

לא היה נעים לשמוע ויכוח כזה בטלוויזיה.

שר הבטחון ש. פרס:

הודיעו לי שמנהל אגף התקציבים יופיע בטלוויזיה.

השר י. גלילי:

אולי תירגלו את שניהם.

שר הדתות י. רפאל:

לפי זה יכולים השרים להצביע בדואר.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע שלא בטלוויזיה נתאם בין משרדי הממשלה.

שר התיירות מ. קול:

לפני שהולכים לטלוויזיה צריך לזכור מה שכתוב "הכל יודעין למה כלה נכנסת לחופה".

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע לשדרים שידריכו את פקידיהם, שאם פונים אליהם מאמצעי התקשורת, שלא יעשו מזה הצגה לעם.

שר העבודה מ. ברעם:

הייתכן להתווכח בפומבי על תקציב הבטחון?

ראש הממשלה י. רבין:

לא ייתכן שנציגי שני משרדים יתווכחו ביניהם

בטלוויזיה.

שר ההסברה א. יריב:

יש לי שאילתה ואיני יודע למי להציג אותה.

נתפרסמה ידיעה בעתונות, כאילו מצד השגרירות של
ארצות-הברית בחל-אביב באו בטענות על כך, שאנחנו כביכול מספקים להם נתונים
בלתי-אמינים.

ראש הממשלה י. רבין :

אני ממלא מקומו של שר החוץ, ולא ידוע לי על
הדבר הזה. אני מוכן לבדוק את הענין ואתן לך תשובה.

שר הבטחון ש. פרס :

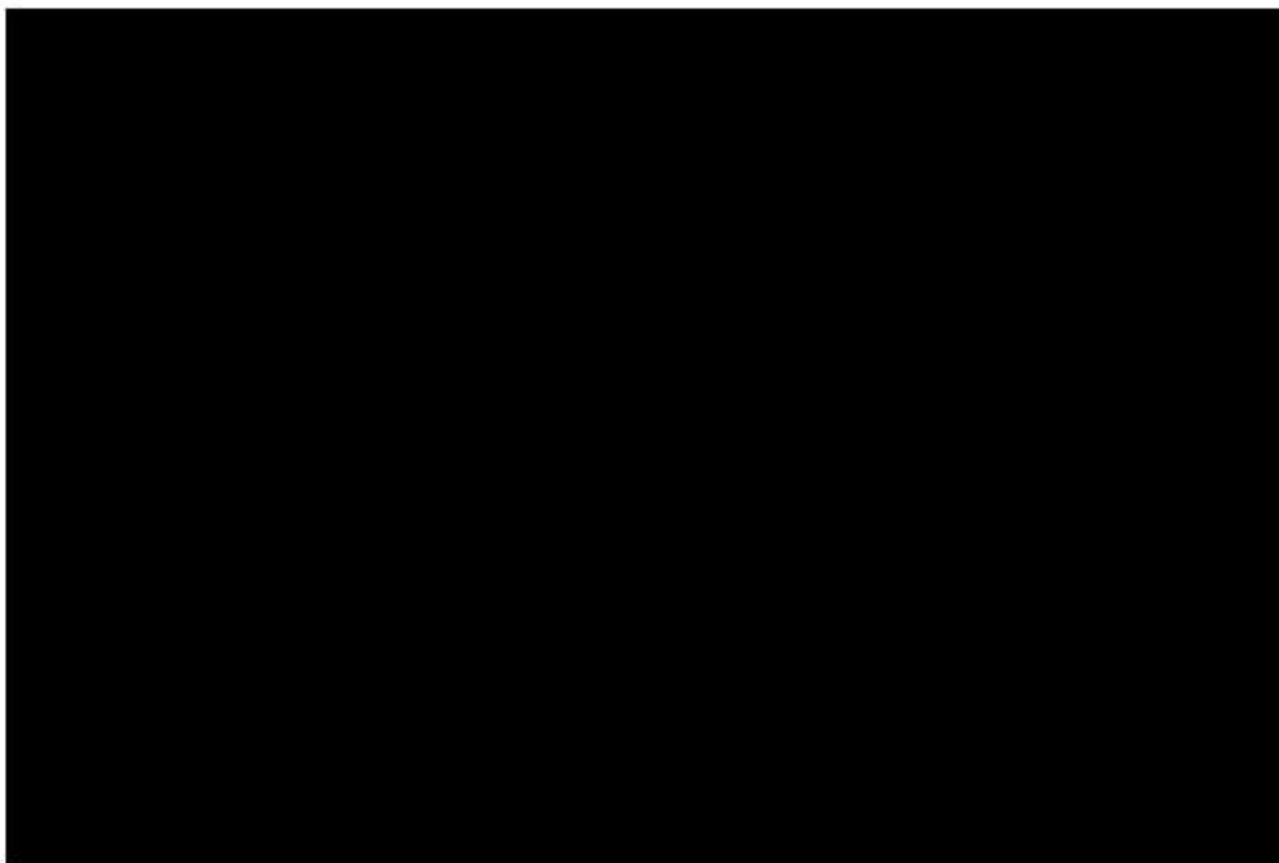
זה היה פרסום מאוד לא נעים.

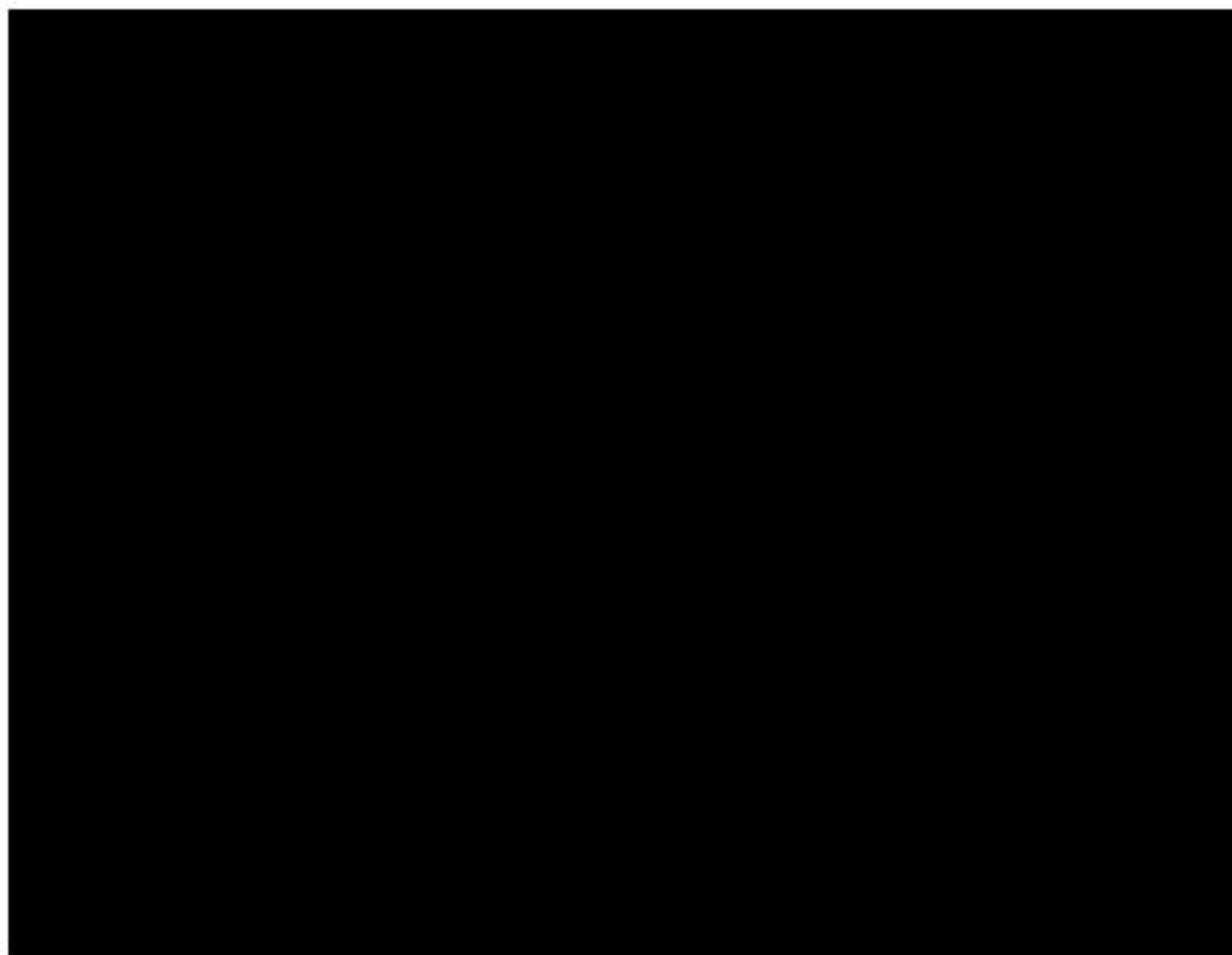
ראש הממשלה י. רבין :

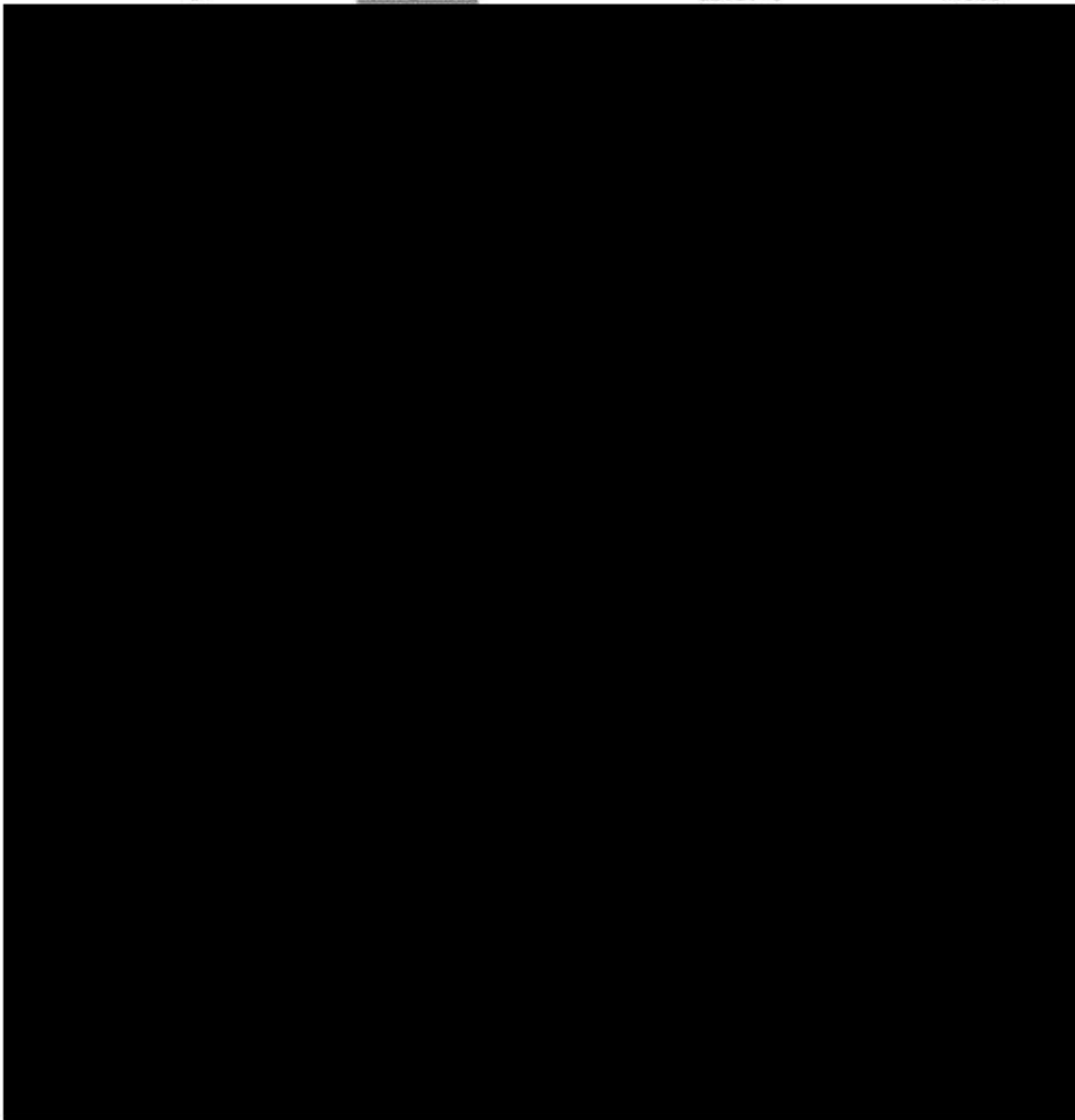
אין לי כל ספק שאם זה הגיע למתי גולן, זה לא בא
משגרירות ארצות-הברית.

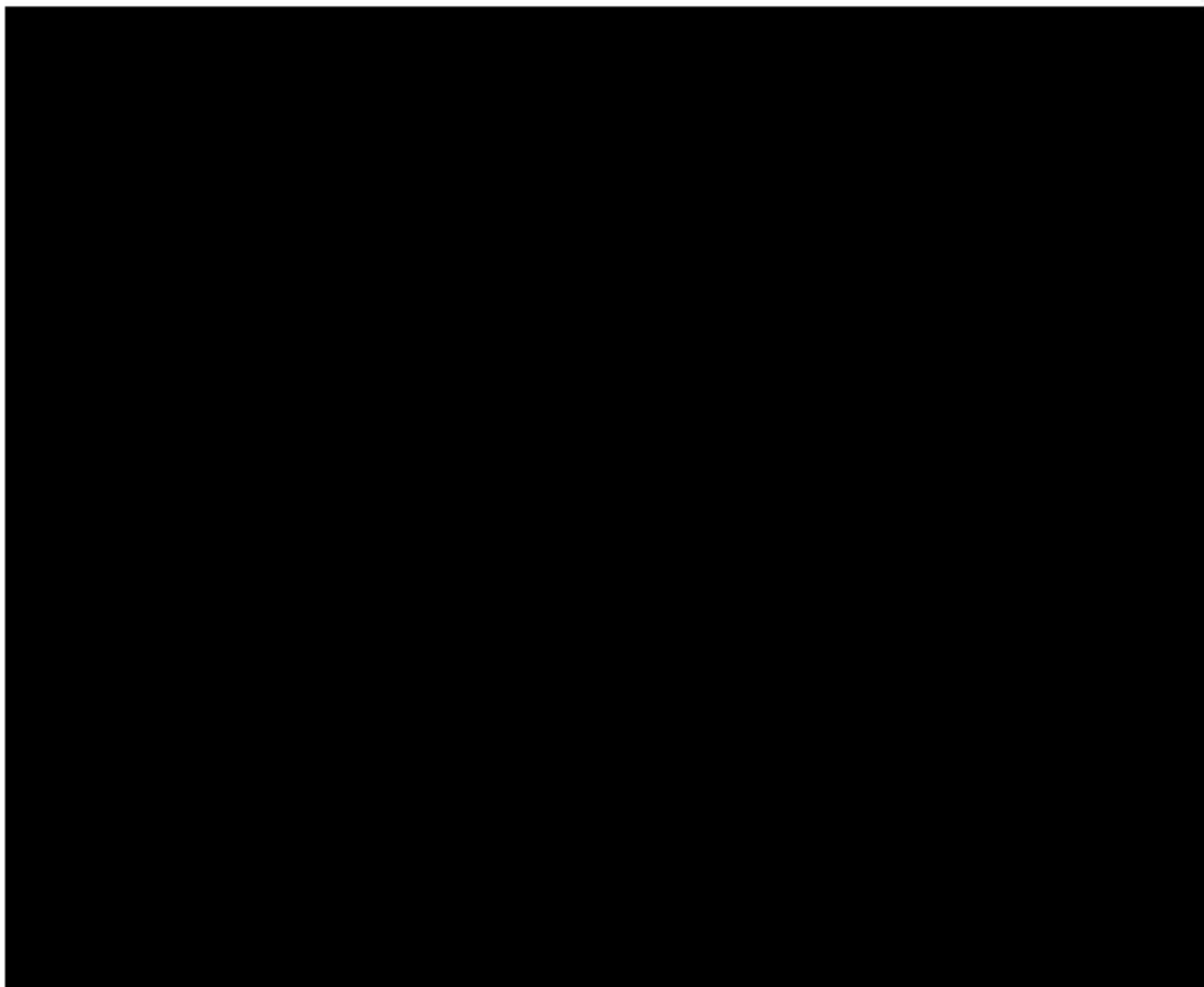
./.

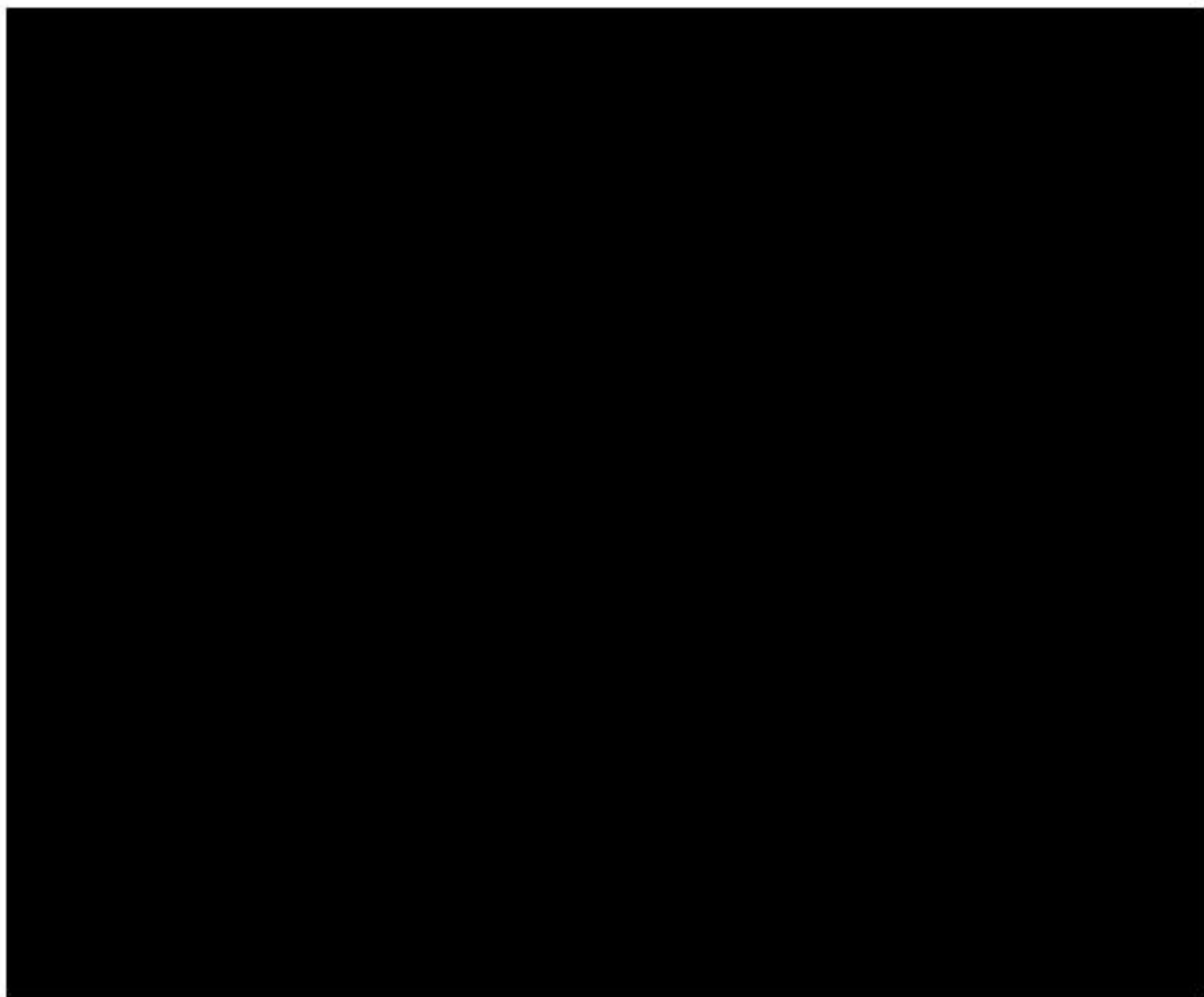
333. סקירה בטחונות
המשלה בשבתה כוועדת שרים לענייני בטחון

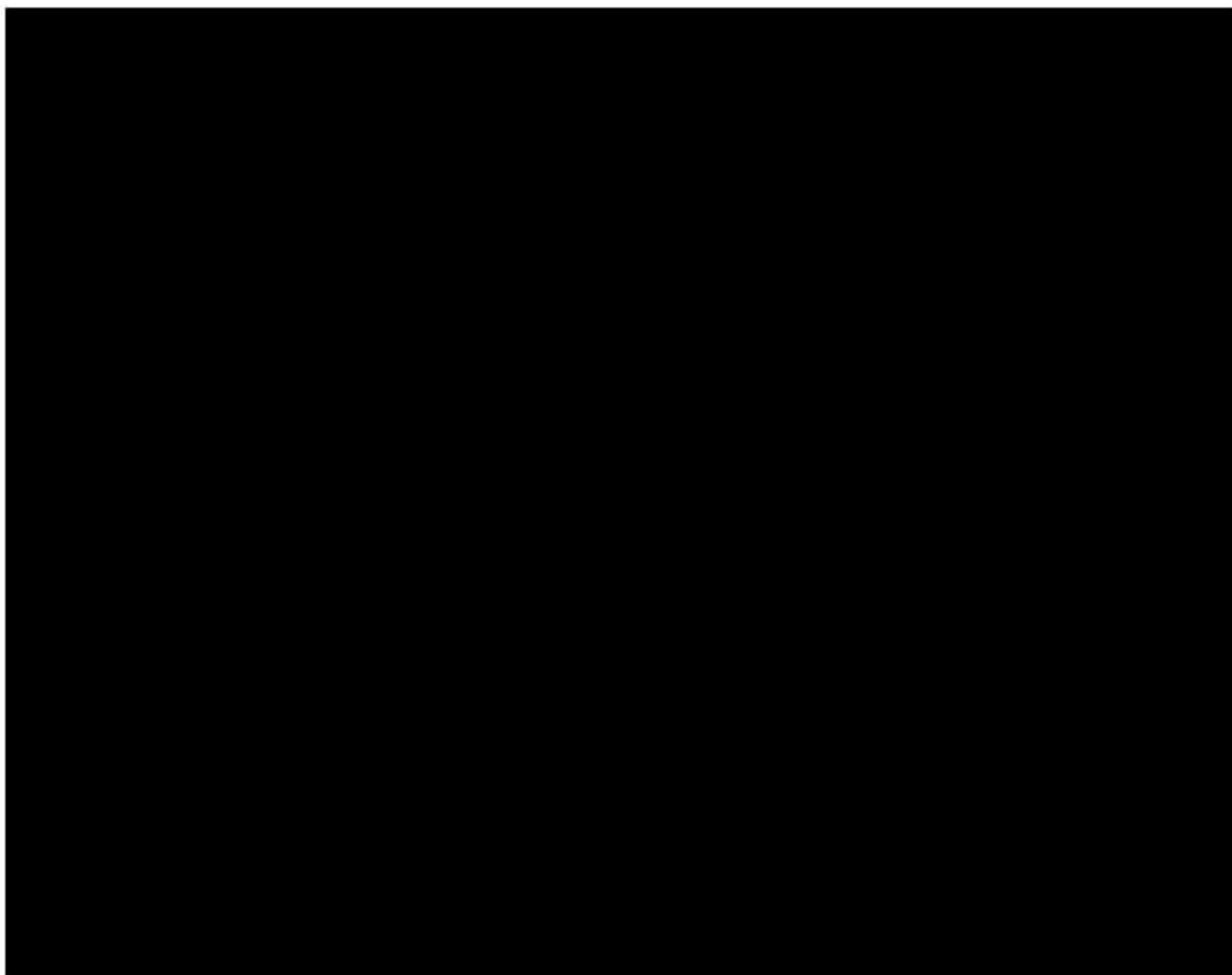

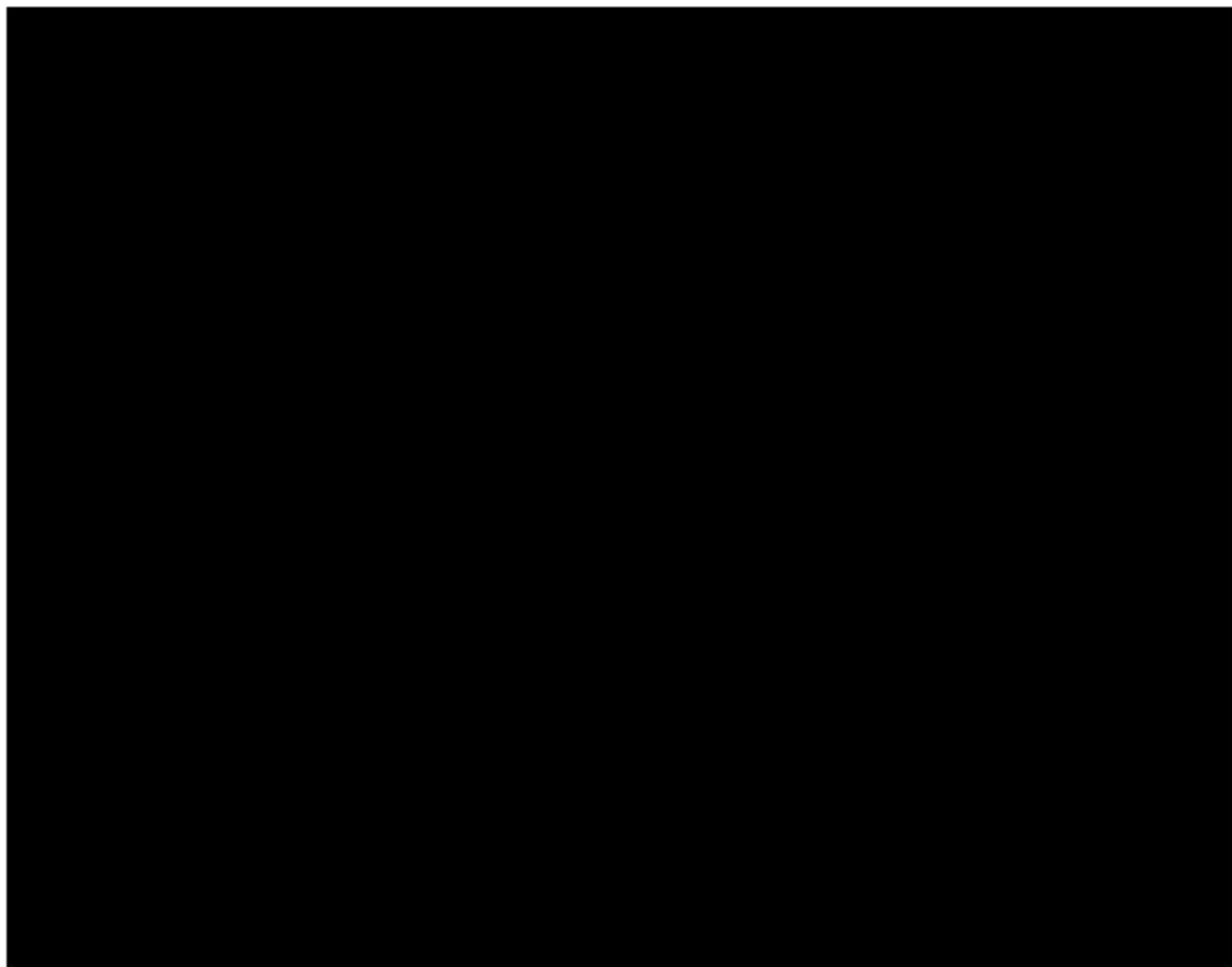

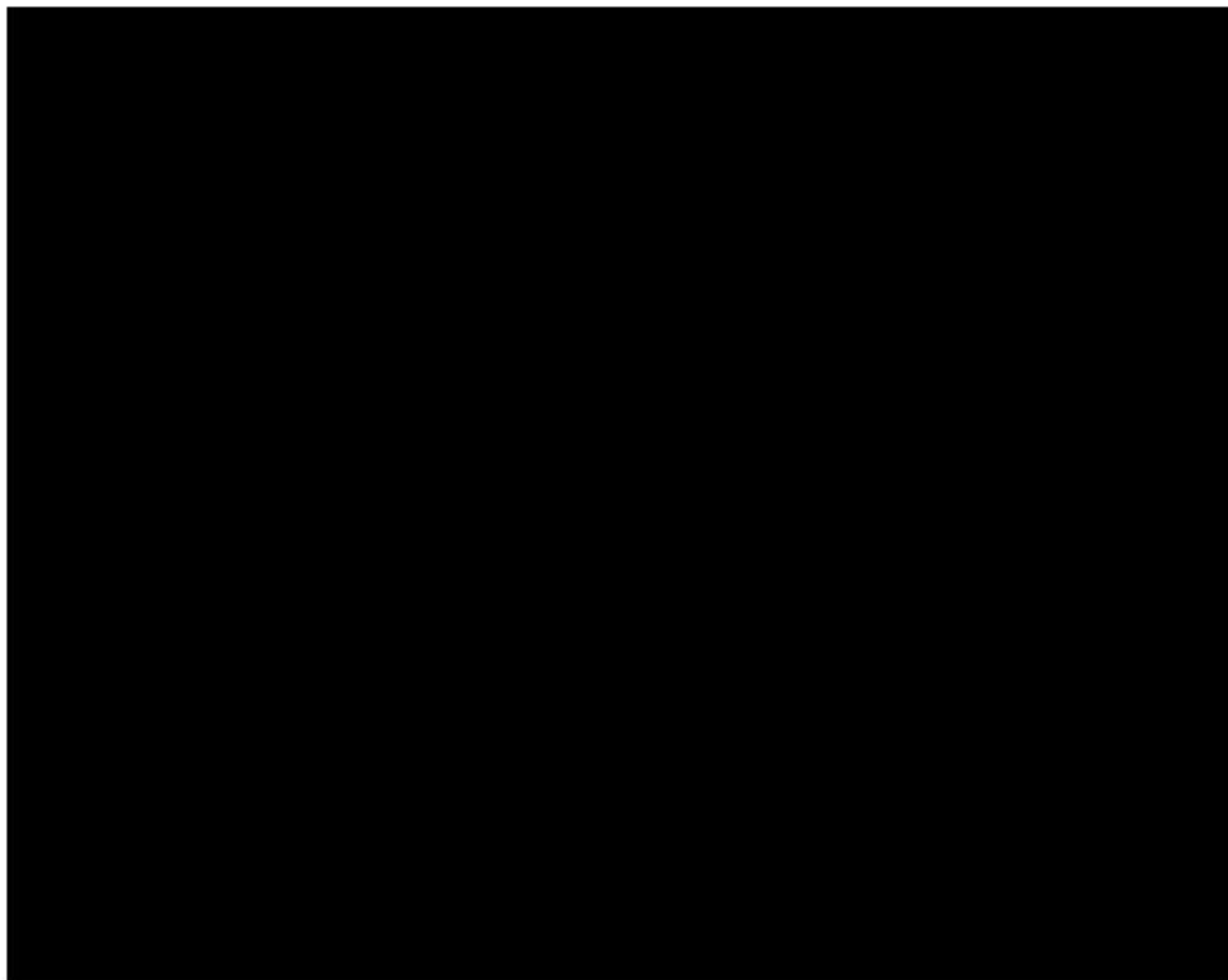

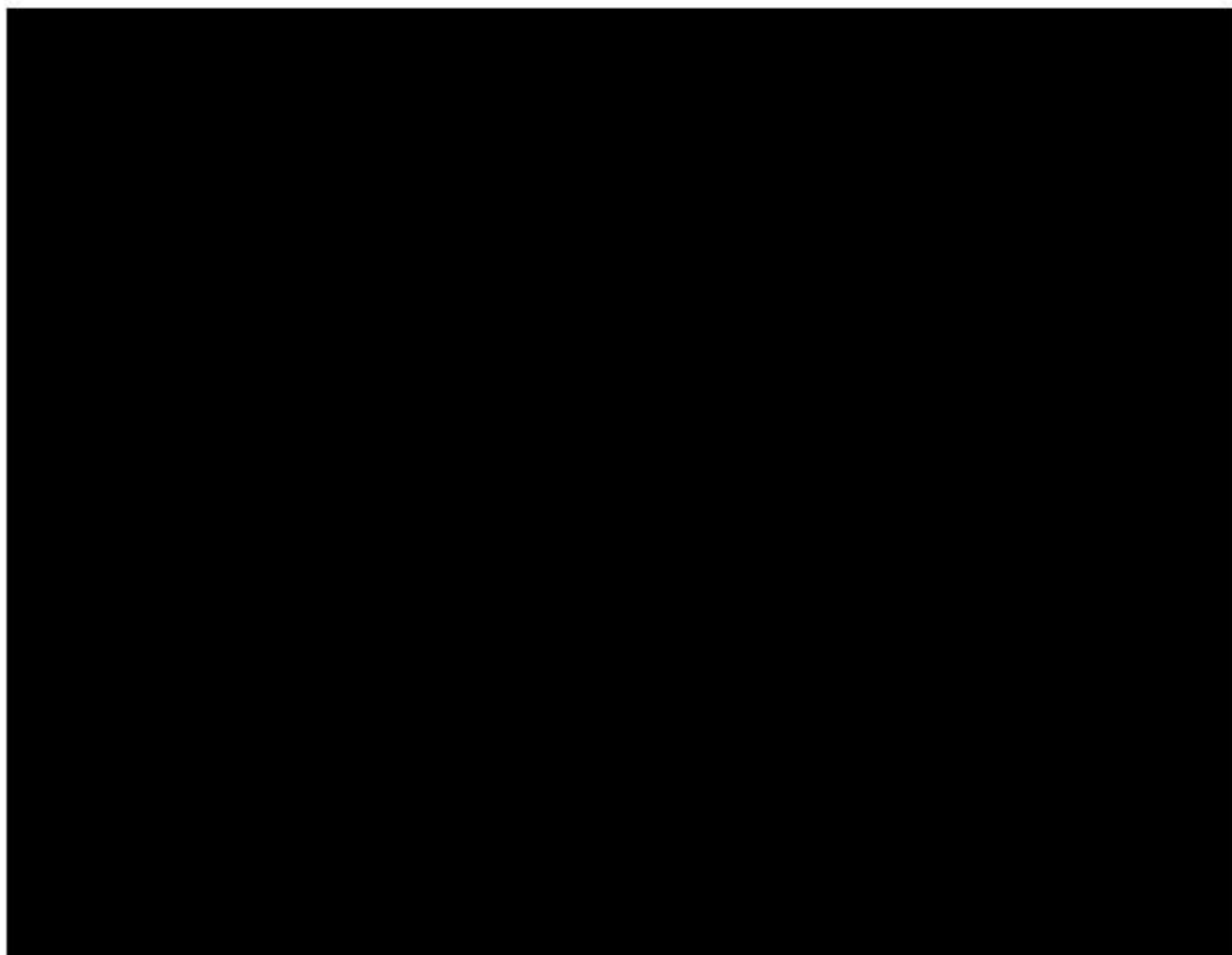

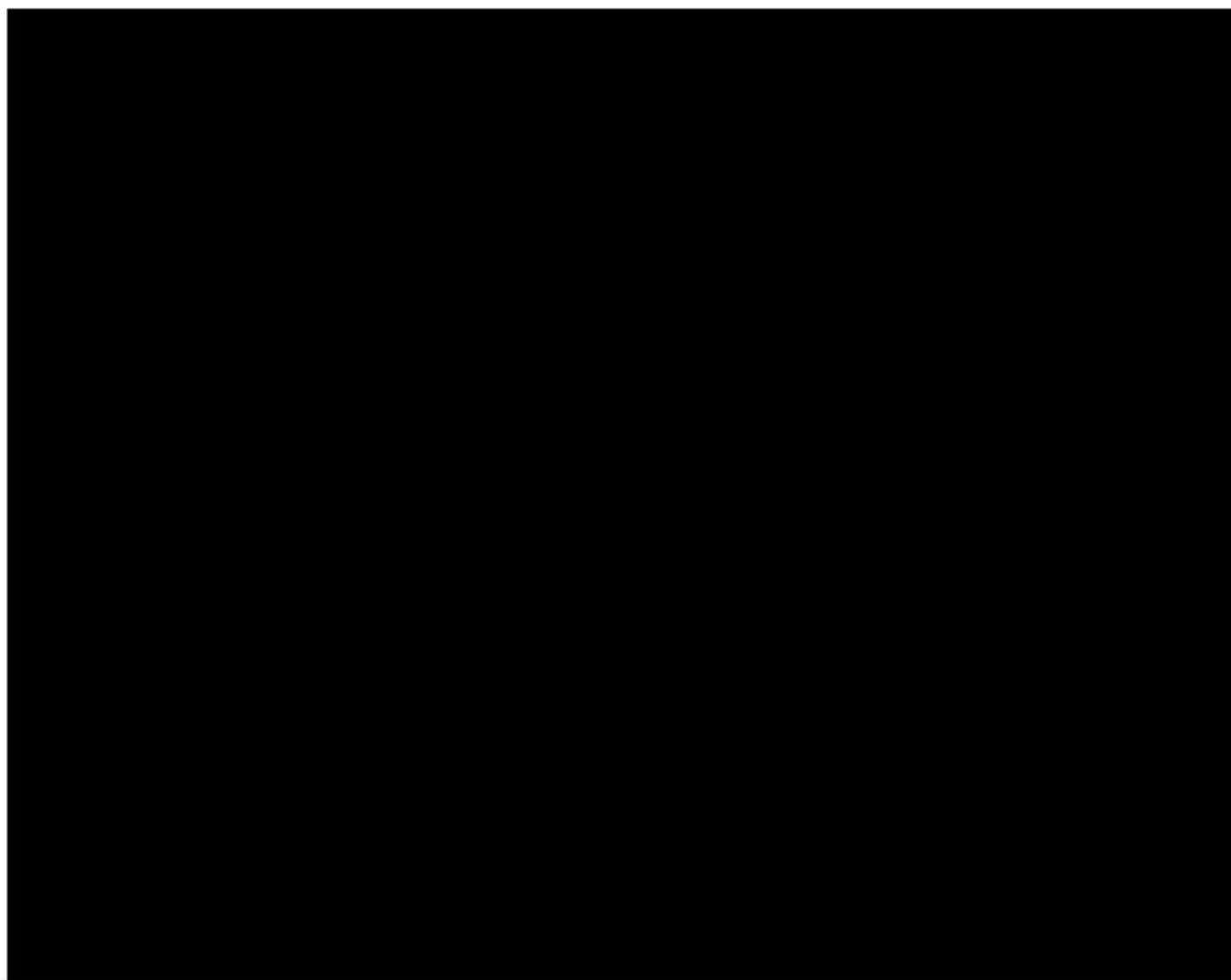

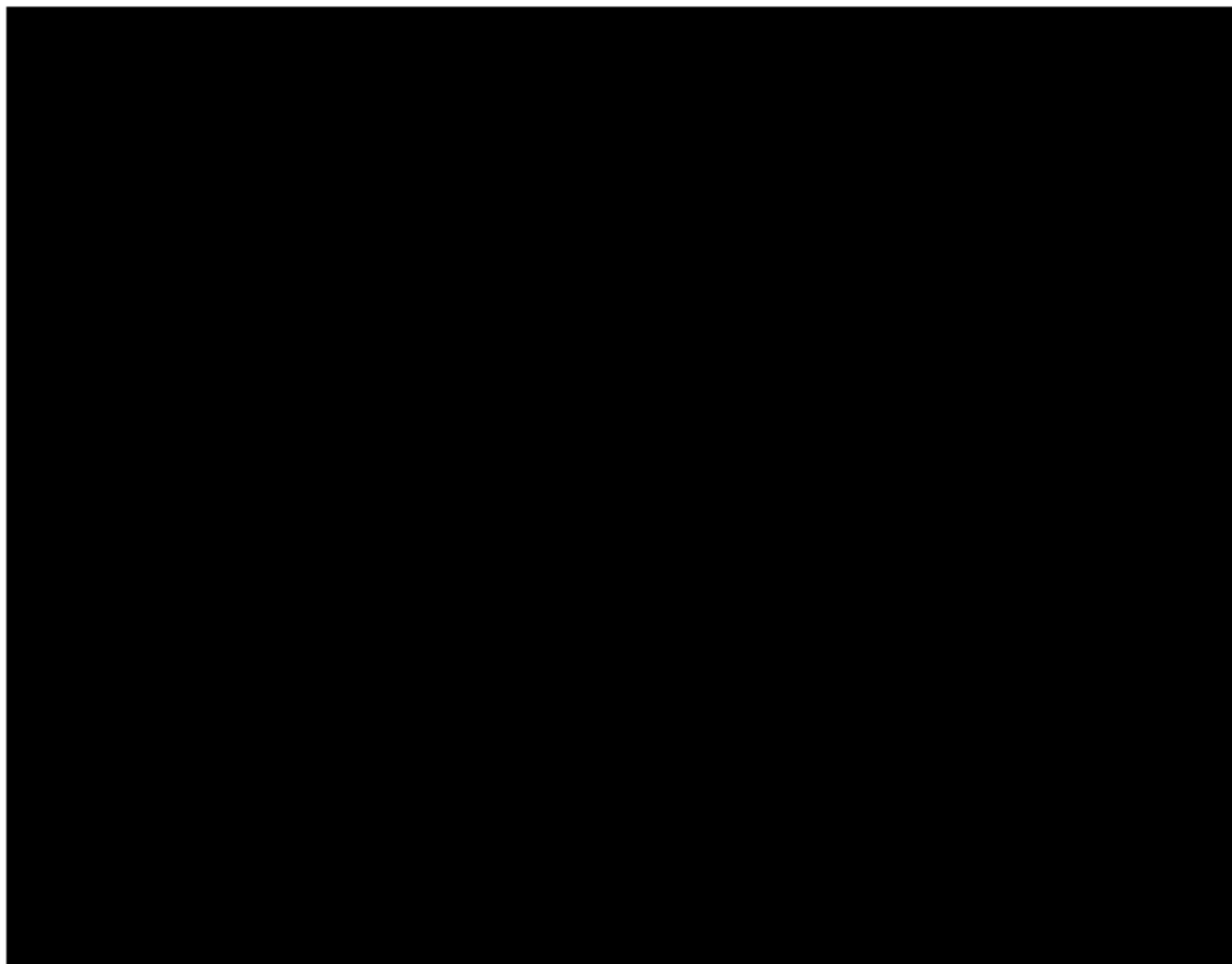

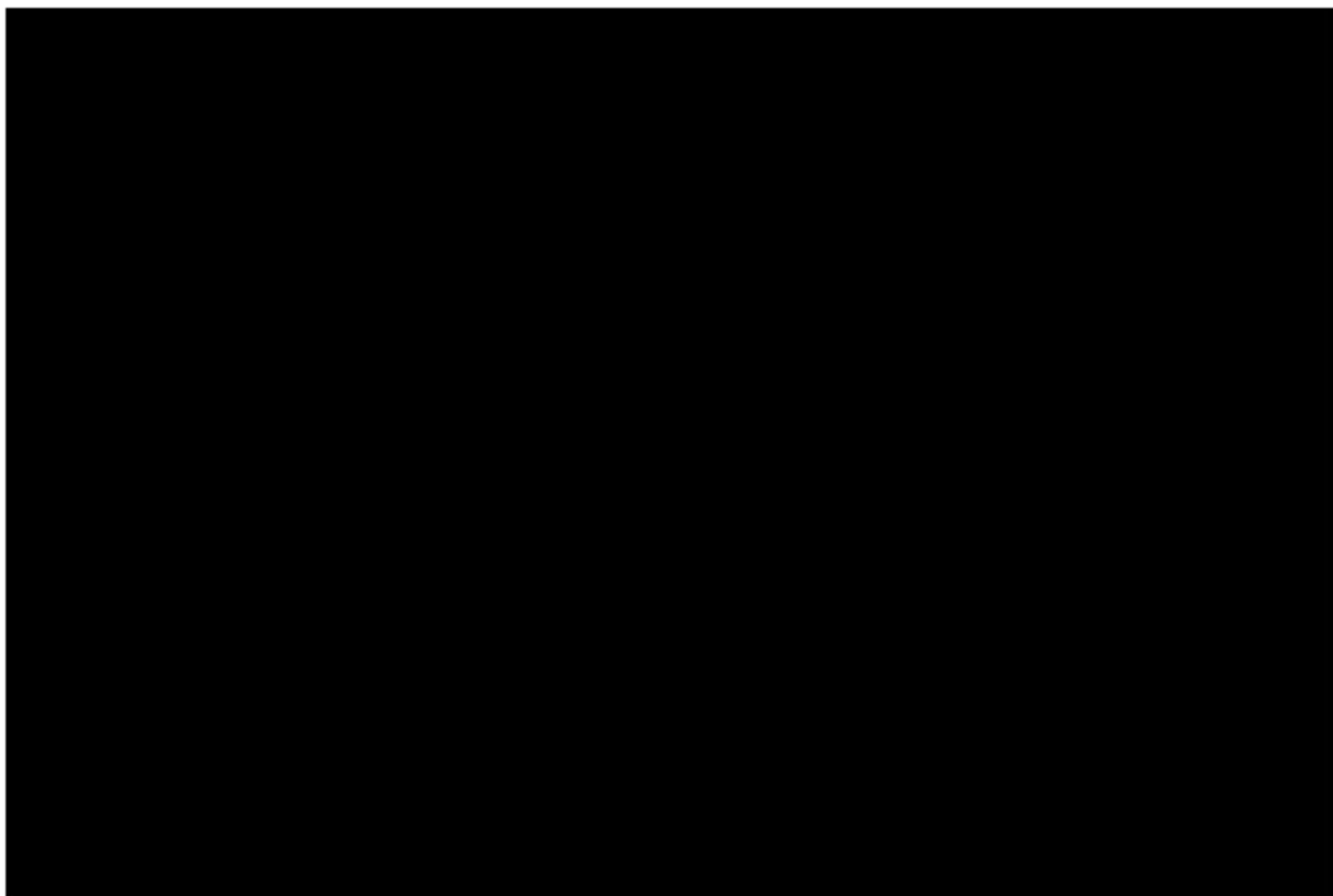

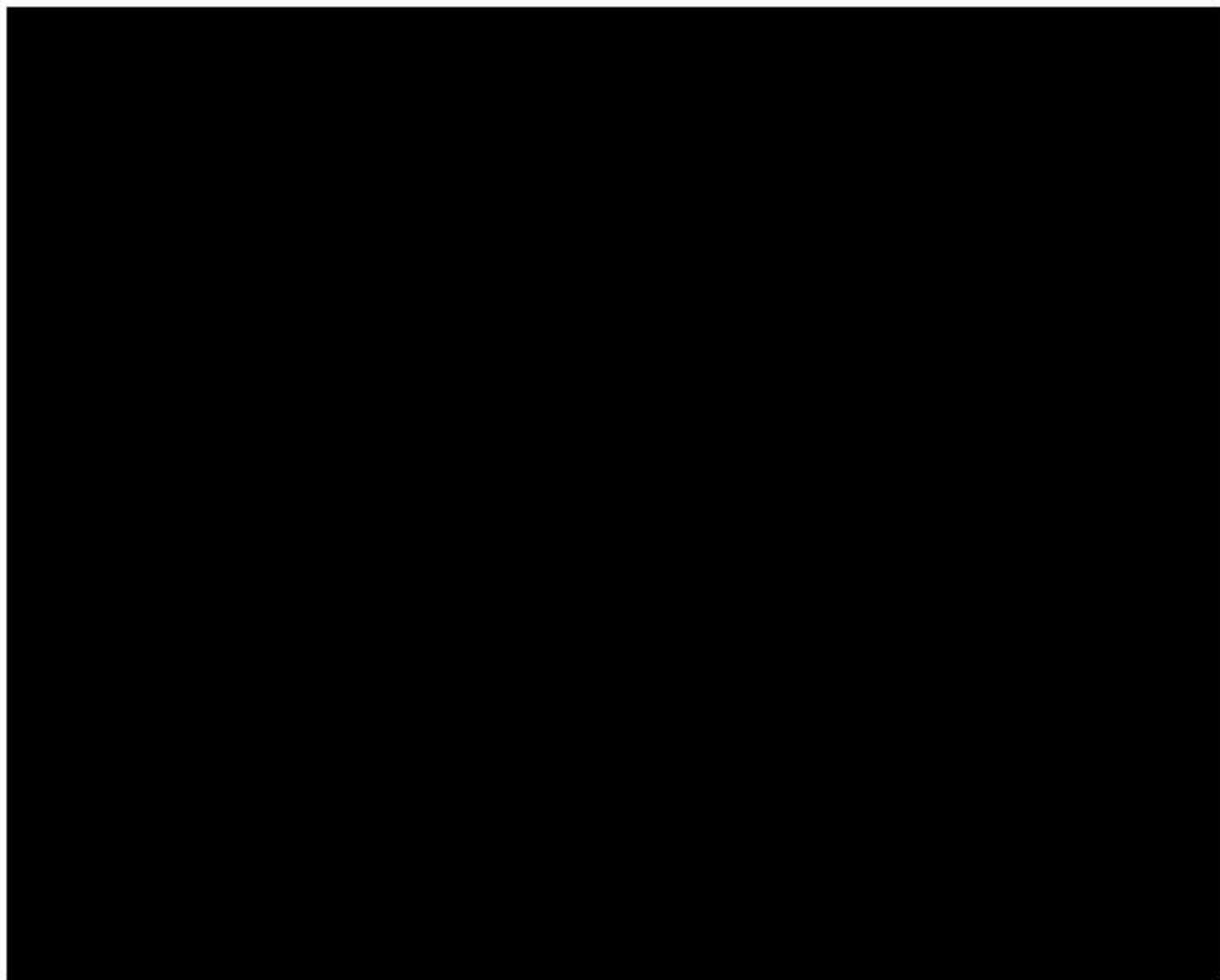

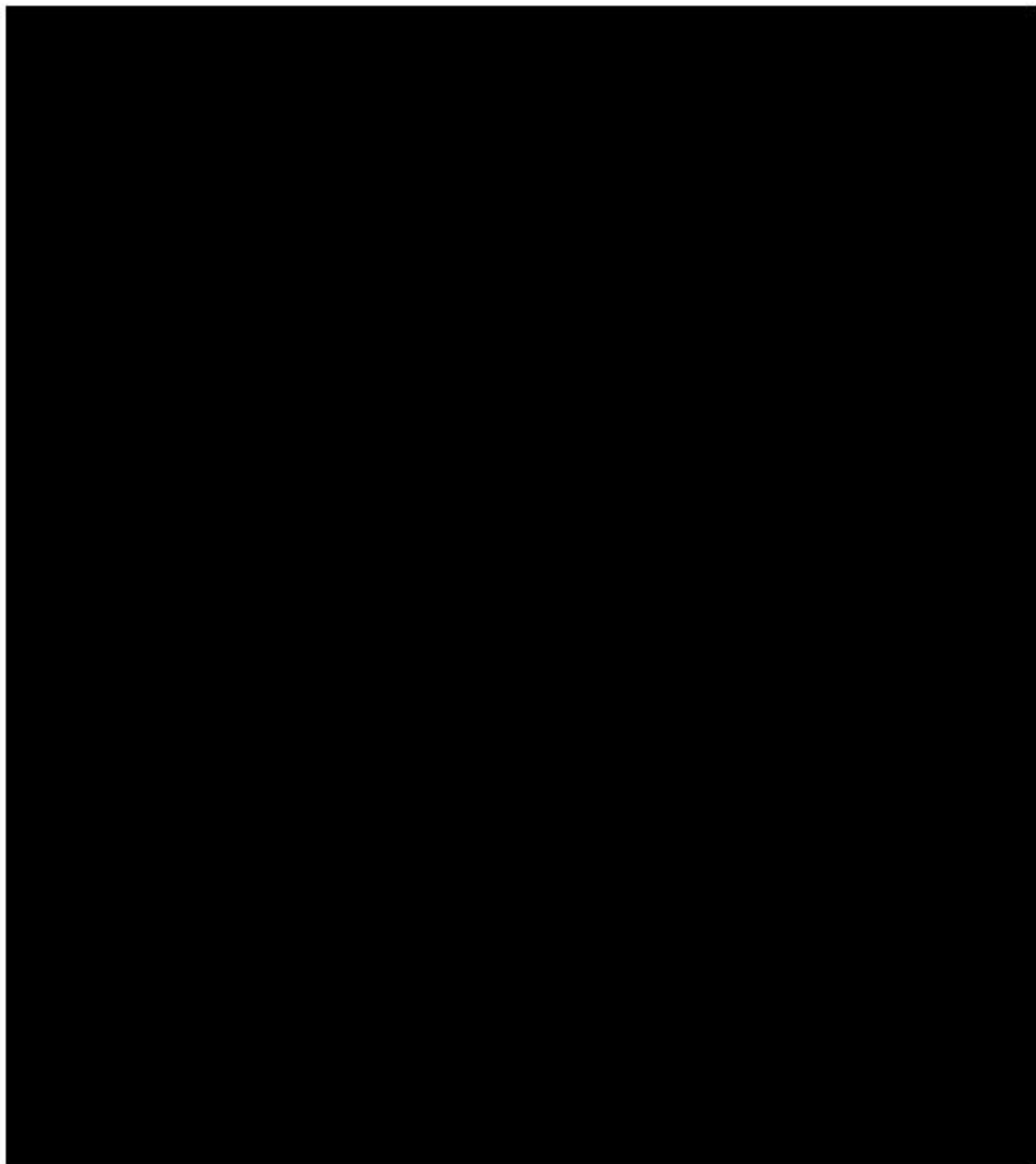

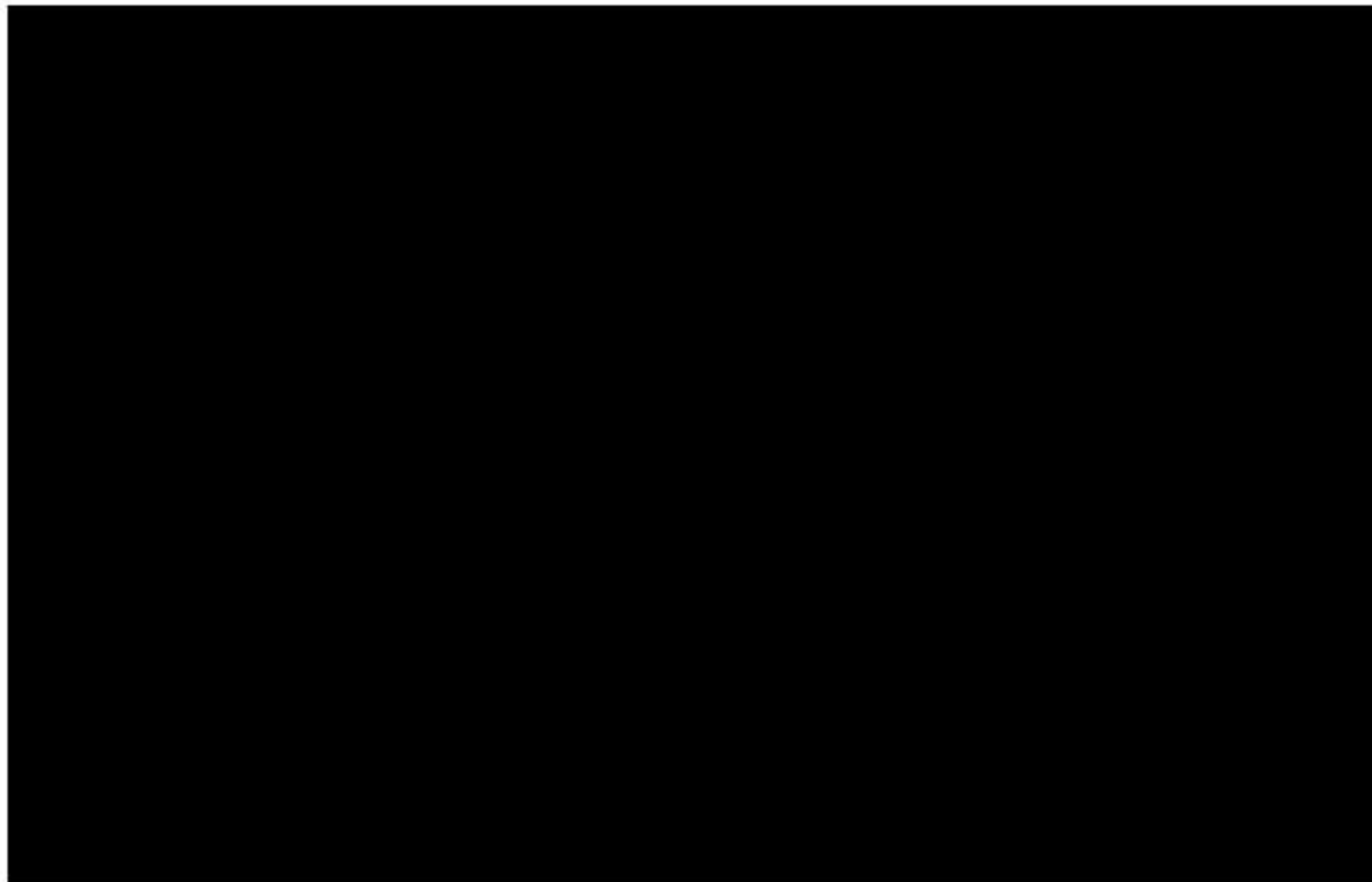

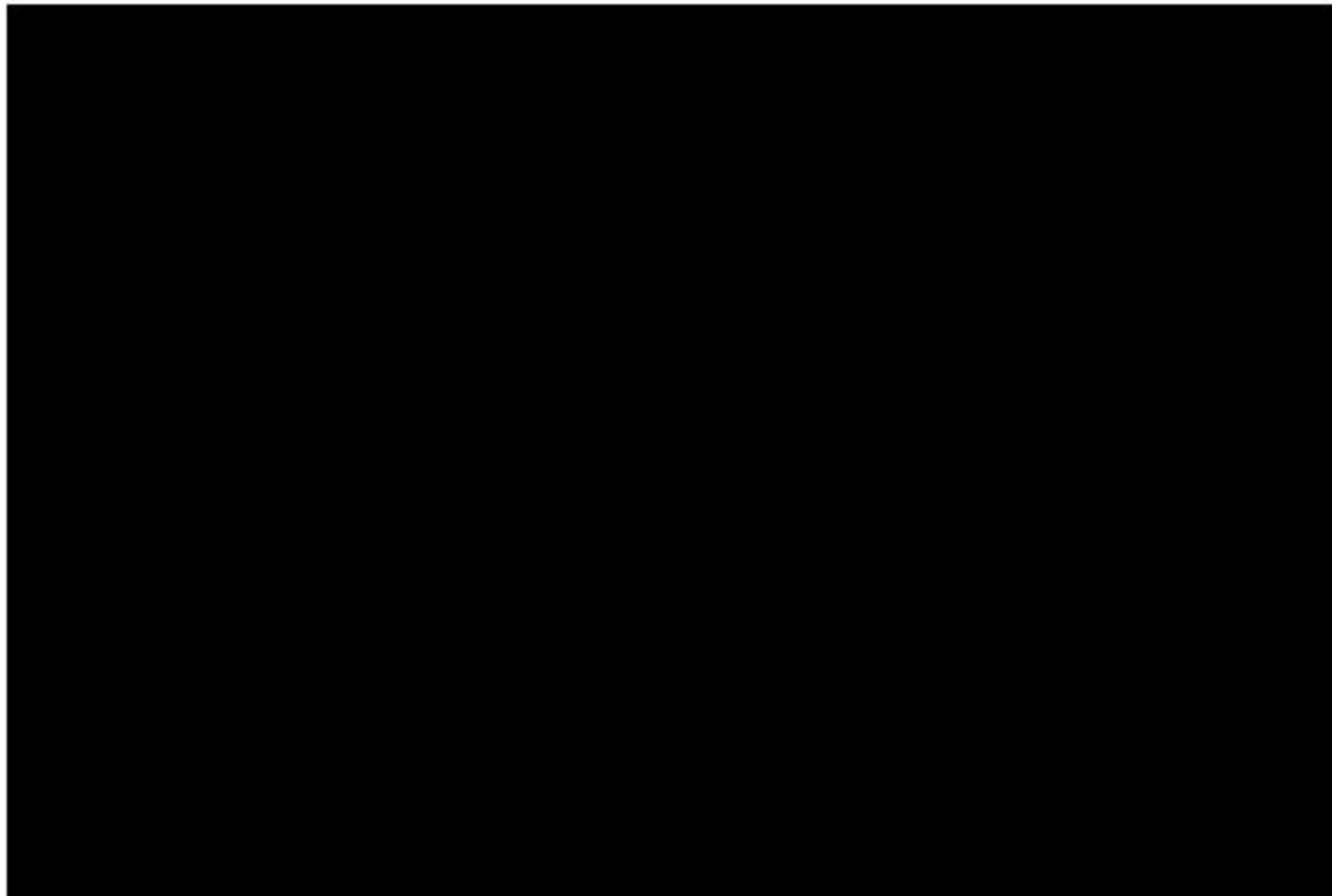

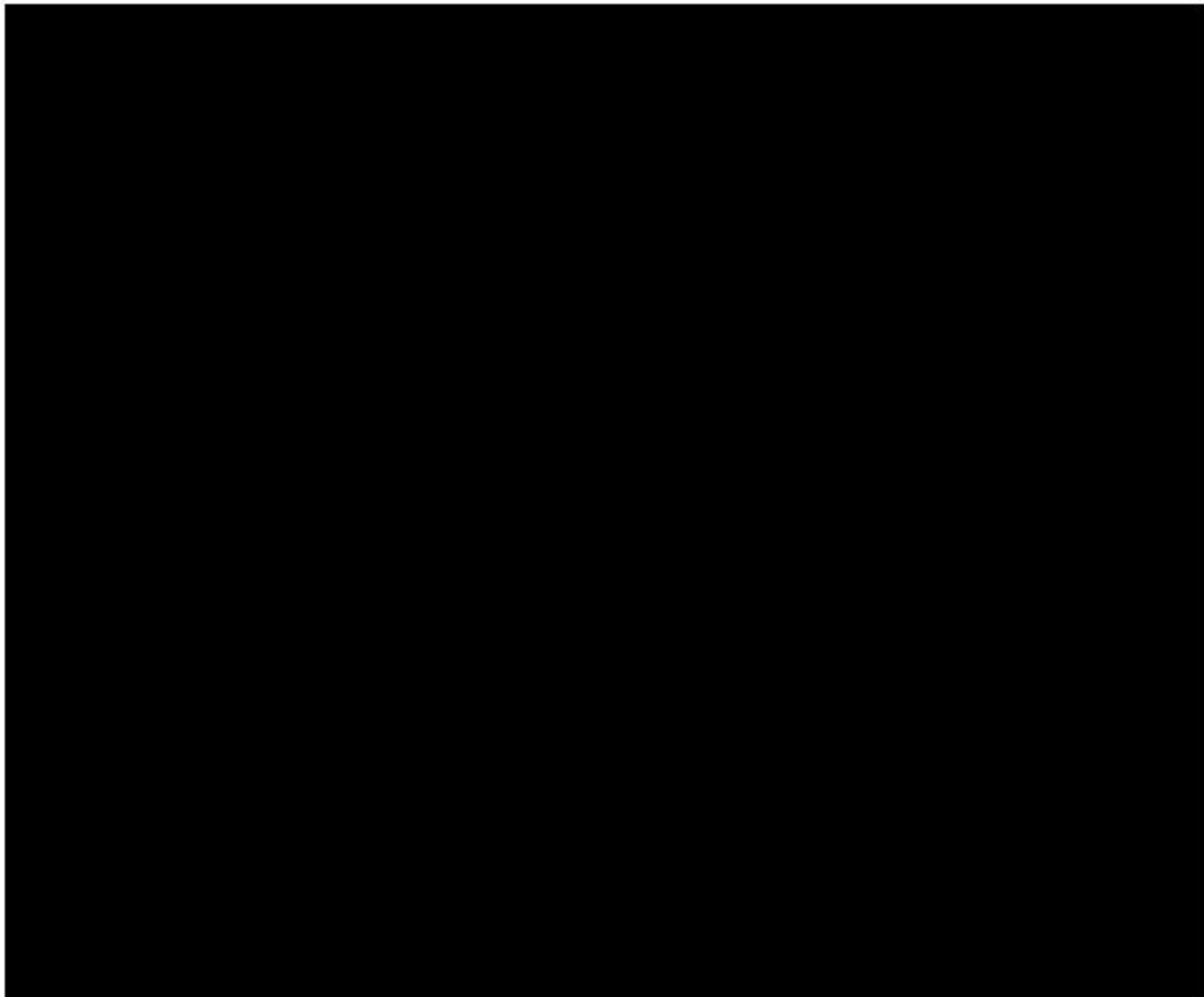

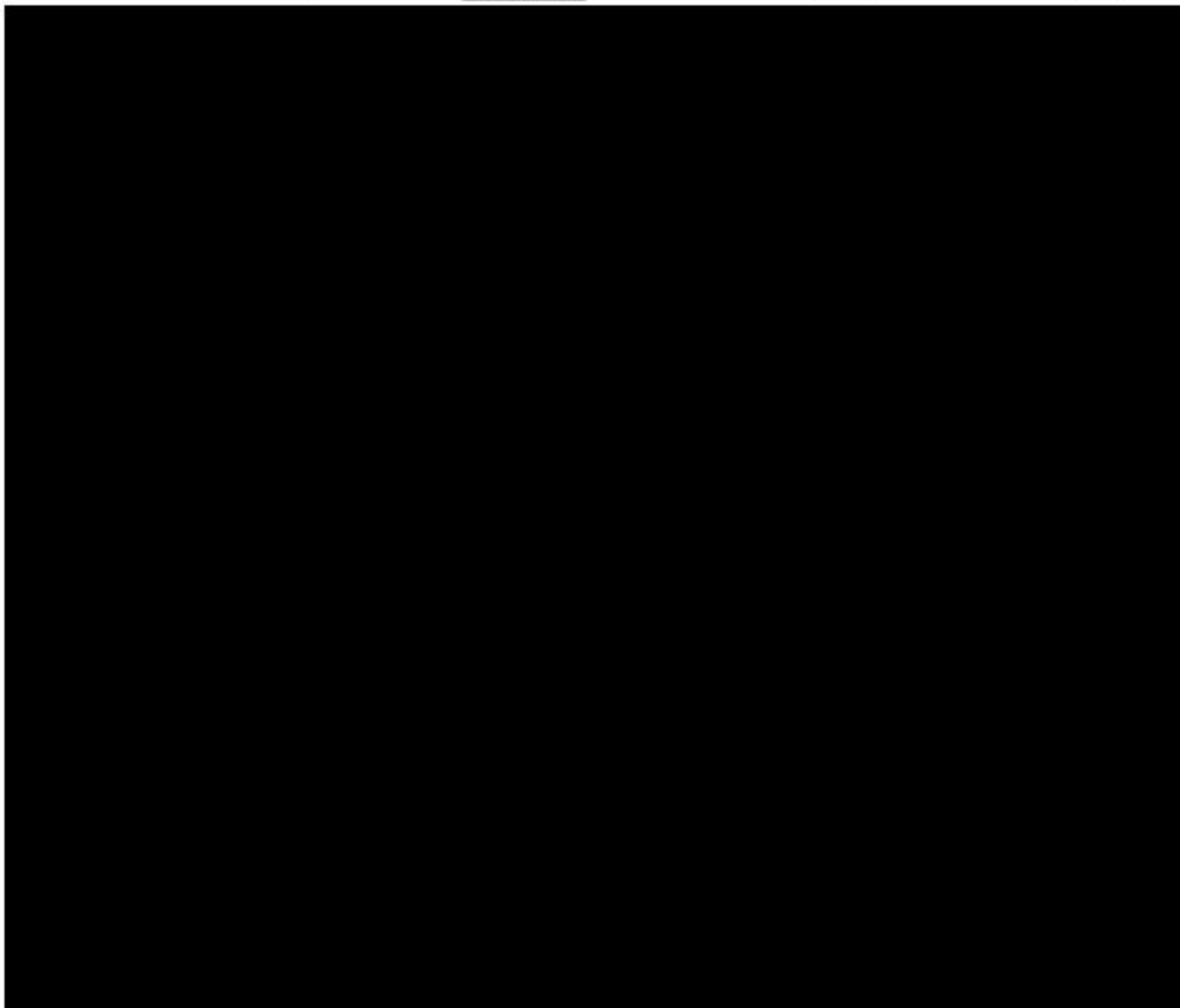

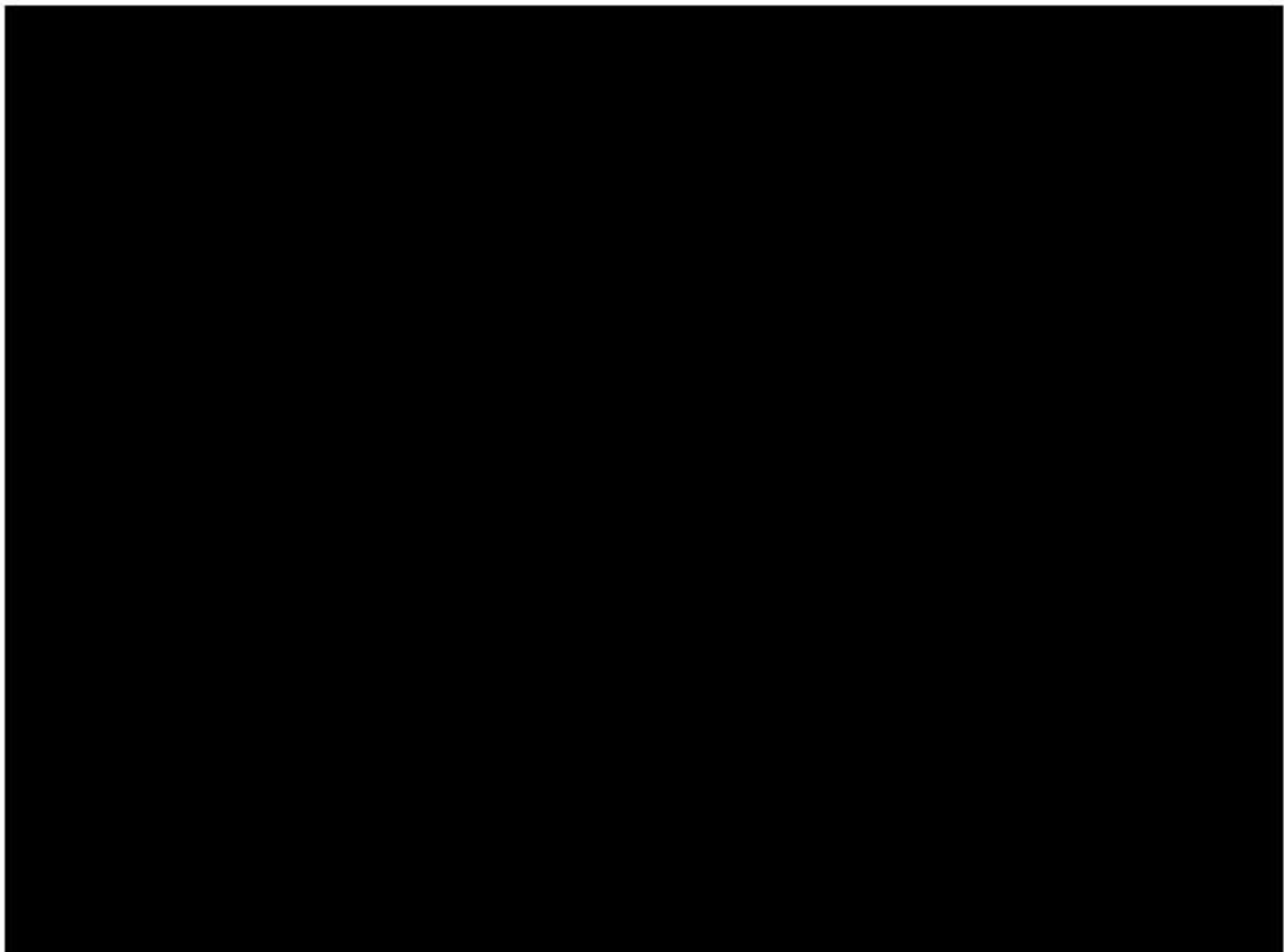

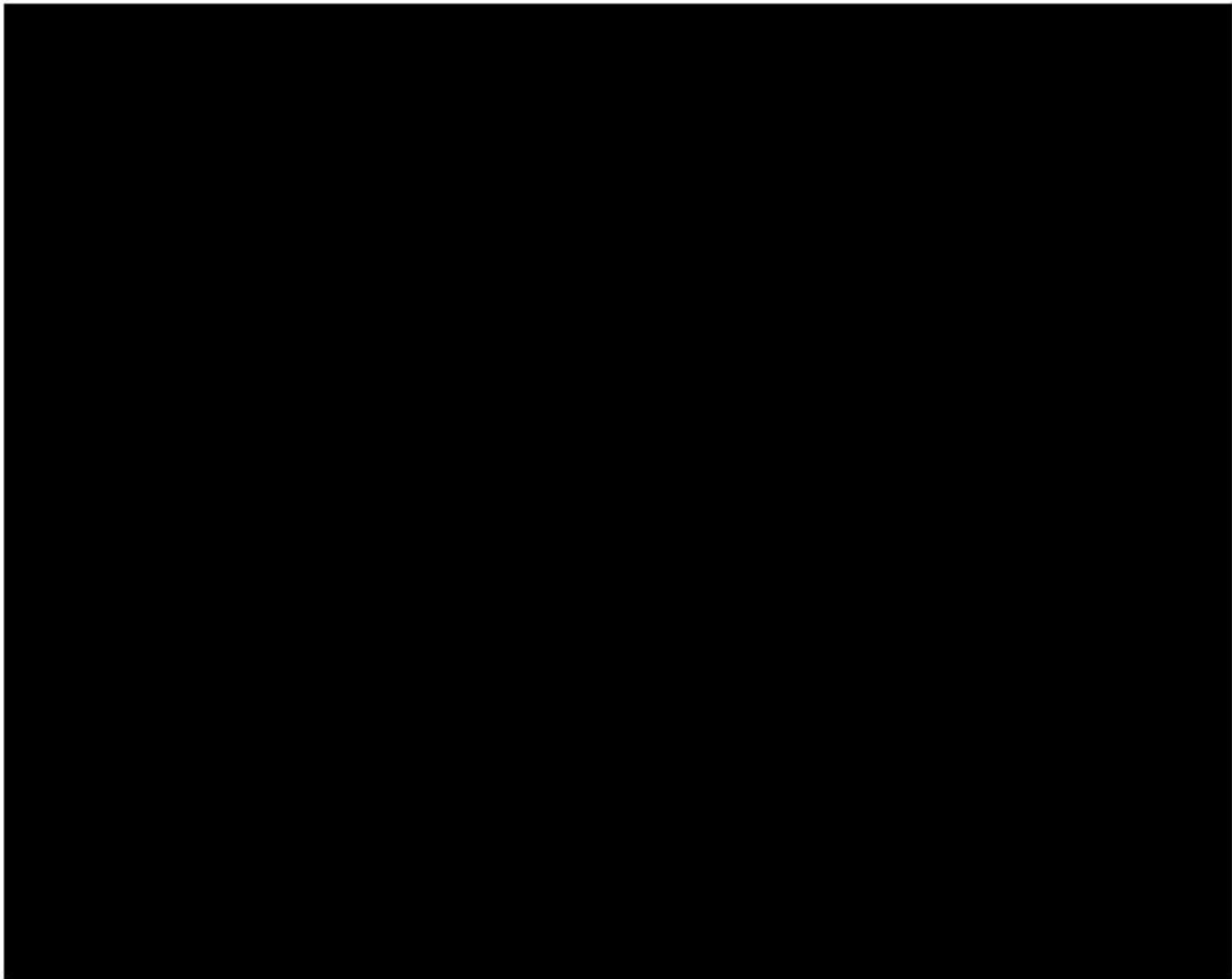

334. סקירה מדינית

ראש הממשלה י. רבין:

כממלא מקום שד החוץ אין לי הרבה מה לומר. שד החוץ יצא לארצות-הברית. הפגישות שלו תזקיימנה ביום רביעי, אולי גם ביום חמישי. בדרכו יעבור את לונדון.

אגב, היתה פגישה של השגריר שלנו עם שד ההגנה האמריקאי. יש טיפול בדברים. יש חלק המסתדר טוב יותר ויש חלק המסתדר פחות טוב. איני מציע להיכנס היום לפרטים בנושא זה. מכל מקום מהדיווח שהגיע אלינו על השיחה הזאת אין שום דבר באשר לעמדותיו הפוליטיות של שד ההגנה. ודאי אין שמץ של דבר ממה שנתפרסם היום ב"הארץ". יכול להיות שהלך דיווח בצינורות ישירים.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

איוה שד הדליף?

ראש הממשלה י. רבין:

איני יודע. אם דן מרגלית כותב על כך, אין זה

מפה.

שר הבטחון ש. פרס:

אתה חושב שהממשלה מורכבת רק משדים?

ראש הממשלה י. רבין:

אין ספק שהולך ומסתמן יותר ויותר, הן בתודעה האמריקאית והן בתודעה בינלאומית, שסאדאת הגיע, לפחות בשלב זה, למתח ביחסים עם ברית-המועצות ואין מצרים מקבלת נשק מברית-המועצות.

יתרה מכך: סאדאת אמר בפומבי למצרים שהוא הולך בנפרד והולך גם על הסדר חלקי. אם קודם היתה טענה, שאף פעם לא אמר מנהיג ערבי לאיזו מדיניות הוא הולך, הרי סאדאת אמר זאת הפעם. ברור שהוא דיבר והציג את הראייה המצרית בתחום הזה, אבל בלי שום ספק שהוא הסביר מדוע זה עדיף על ועידת ג'נבה. ולא רק כלפי חוץ הסביר זאת אלא גם כלפי פנים. אין לי ספק שיהיה הד לכך בארצות-הברית. אני מניח כי כשהיה שר החוץ יגאל אלון בפגישות שם, ודאי תהיה לזה השלכה על הפגישות.

שר התיירות מ. קול:

סאדאת באמת יסע לווינגטון?

ראש הממשלה י. רבין:

לנו אין ידיעה על כך. הדבר נתפרסם על-ידי

אשתו.

שר הבטחון ש. פרס:

אשתו סיפרה זאת לאשת השאה. היתה זאת

שיחת-נשים.

שר המשטרה ש. הלל:

במה תסביר שזה טוב יותר מכינוס ועידת ג'נבה?

ראש הממשלה י. רבין:

הוא אמר את זאת בראיון בנאום רשמי. אם יילך לוועידת ג'נבה, מה יקרה? יקרו שני דברים, אמר: אמנם הרוסים יעמדו לצדנו, אבל זה יאלץ את האמריקאים לנקוט את העמדה הישראלית. אמר שזה במחצית הדרך. ועידת ג'נבה חביא את ארצות-הברית לחיבור עם העמדה הישראלית. דבר שני: הוויכוח בין ירדן ובין אש"ף יצוץ במלוא חומרתו בוועידת ג'נבה.

זה שהסורים רוצים שנלך לג'נבה ודאי איננו הצדקה לכך שאנחנו צריכים ללכת לג'נבה.

שר התיירות מ. קול:

הנחתי הנחה שלאור המצב הכלכלי הקשה בארצות-הברית לא נפרית בקשות על מיליארדי דולרים. והנה שר האוצר שלנו, יאריץ ימים ושנים, ביקר אצל השגריר האמריקאי בתל-אביב ואחרי-כן נמסרה בכל כלי התקשורת הודעה שהוא ביקש לשנה הזאת מארצות-הברית בלבד סכום של 2,200,000,000 דולר. היום ישנה ידיעה שהיועץ הכלכלי האמריקאי אמר שאנחנו יכולים להדק את החגורה עוד יותר.

שד האוצר צריך היה לנסוע לארצות-הברית. עדיין לא נסע, כיוון שיש ודאי בעיות פוליטיות ולא רק כלכליות. ארצות-הברית מתלבטת בחוסר עבודה ובקשיים כספיים וכלכליים. למה אנחנו צריכים להכביד עליהם על-ידי פרסומת של בקשה גדולה כל-כך של 2,200,000,000 דולר לשנה או של 2.5 מיליארד דולר? האם זה משדת את האינטרס הישראלי? האם הפרסום הזה היה מתואם בין שד האוצר ובין ממלא-מקום שד החוץ - ראש הממשלה?

ראש הממשלה י. רבין:

עובדה שזו היתה הבקשה שלנו. אם מישהו מציע שנפחית בסכום שאנחנו מבקשים, יציע זאת פה.

שד התיירות מ. קול:

לא הצעתי להפחית מזה.

ראש הממשלה י. רבין:

לכן הבעיה כרגע אינה מה ביקשנו, אלא נושא הפרסומים. מה הוגש בשלב הראשון בארצות-הברית, הרי נדמה לי שיצאה ידיעה משם עוד לפני ששד האוצר הגיש את הבקשה. האם אני טועה?

שד האוצר י. רבינוביץ:

אינך טועה.

שר התיירות מ. קול:

הפרסום היה משט?

ראש הממשלה י. רבין:

כן.

שר המשפטים ח. צדוק:

האם השגריר או היועץ הכלכלי אמרו מה ששמעו?

ראש הממשלה י. רבין:

אני רוצה לתת תשובה על סמך בדיקה. כרגע אין

לנו ידיעה כזאת.

שר האוצר י. רבינוביץ:

שוחחתי עם השגריר ושום דבר לא עלה. השגריר דיבר מלים מספר על המצב הקשה בארצות-הברית. בזה נסתיימה השיחה. ההרגשה הייתה לא טובה כי מארצות-הברית הודלפה עצם הבקשה שלנו. כי היה מתוכנן שבזמן-זמנית אני מגיש פה את הניירות והם מגישים את הניירות. בבוקר קראתי בעתון ידיעה.

שר התיירות מ. קול:

הפרסום היה שם?

שר הדתות י. רפאל:

זה היה פרסום אמריקאי?

ראש הממשלה י. רבין:

הפסיקו להיות תמימים. אמריקאים אינם מפרסמים

דבר כזה.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אחרי-כן היתה כנראה שיחה בין פקידים לאחר
שעזבתי. קראתי באמת בדואר הדיפלומטי את הסיכום של שיחת הפקידים, והשיחה כולה
הודלפה לעתונים, השיחה של הפקידים פה.

שר העבודה מ. ברעם:

אין זו הפעם הראשונה.

שר החינוך והתרכות א. ידלין:

הרי אלה סודות המדינה!

שר האוצר י. רבינוביץ:

בשיחה השתתפו מצדנו משה אלון ממשרד החוץ

ומהאוצר אגמון ודברת.

שר התיירות מ. קול:

היה ראיון של אגמון ברדיו.

ראש הממשלה י. רבין:

חמיד כאשר הגשנו את התביעות הכלכליות שלנו לארצות-הברית, גם כאשר המצב הכלכלי בארצות-הברית היה טוב יותר, הרי הדרג הפקידותי האמריקאי ראה את תפקידו לתקוף את הבקשות האלה ולערער את ההנחות שלהן. אין זה חדש. ראיתי לא פעם שזה קורה. צריך לראות את זה גם בפרופורציה מתאימה.

שר הסעד מ. חזני:

כמעט כמו פקידי האוצר שלנו לגבי הצעות המשרדים.

ראש הממשלה י. רבין:

עכשיו המצב הכלכלי בארצות-הברית הוא חמור יותר. נקח רק את האבטלה. האבטלה בארצות-הברית הגיעה ל-7%. זהו כוח עבודה של 7 מיליון מובטלים. לו היינו מגיעים בארץ ל-7% חוסר עבודה בכוח העבודה, היינו מגיעים ל-70-80 אלף מובטלים. בכל-זאת אנחנו מדברים עכשיו עם מדינה הנאבקת בבעיות פנימיות לא פשוטות כל-כך. צריך לראות את הדבר בפרופורציה המתאימה.

איני מדבר כבר על 7 מיליון מובטלים, אלא על האחוזים. למה היינו מגיעים בארץ אילו היו פה 7% של מובטלים!

שר העבודה מ. ברעם:

לא כדאי הדבר!

ראש הממשלה י. רבין:

הם צריכים מאיזה מקור שהוא לממן את החסר להם. אין להם אמריקה שחממן זאת. הם יצטרכו להתחבט בבעיה הזאת. אבל נעזוב עכשיו את הבעיה האמריקאית.

שר השיכון א. עופר:

בישיבה הקודמת של הממשלה היה דיון על חשיחה בין השגריר ובין נשיא המדינה. האם בשיחה השניה עלו איזה דברים שיכלו להאיר את עינינו?

התפרסם משהו על ביקור סגן נשיא ארצות-הברית בארץ. האם ידוע לנו משהו על זה?

(עד כאן רשם י.מ. מכאן ת.כ.).

האם יש לנו מידע על מה שהיה בפגישות בין מצרים לבין בריה"מ? האם מחלתו של ברוז'נייב והחלמתו קשורים במאבק הפנימי בבריה"מ?

שר התחבורה ג. יעקבי:

אני מציע שעל-כך ישיב שר הבריאות.

ראש הממשלה י. רבין:

לגבי השיתות, אלה היו בבחינת הגדלה והרחבה של התהליך שהיה כל הזמן. מה שקורה היום הוא, שקיים מצב בו אמרנו מה שאמרנו, כלומר מה שאנו מוכנים לו: 30-50 ק"מ כסכימה בלי מפה, לא כולל אבו-רודס והמעברים. דרשנו תמורות מסויימות. אמרנו שגישתנו הכללית היא, שעומק הנסיגה יהיה בהתאם לנוסחה האלגבראית - מתאים לעומק התמורה. היו התבטאויות כאלה או אחרות גם של המצרים בעקבות זאת, התבטאויות שעדיין רחוקות מלהתקרב למה שאנו רוצים. יותר מזה אין כרגע. יש הערכות, יש דיבורים מצד האמריקאים, שאני מוכרח לומר כי יש בהם סתירות. אני מאמין שנהיה יותר חכמים לאחר שנשמע את תוכן השיחה של קיסינג'ר עם שר החוץ, אך אני בטוח שגם אז נהיה הרבה יותר חכמים. אני מניח שנצטרך להגיע למין מצב, שבו יחליטו על נוהלים, כיצד מגלגלים הלאה את הענין. אני משוכנע שקיסינג'ר מאד מעודד ממה שאמרתי קודם, כי אני חושב שזה לא רק אינטרס אמריקאי של התרחקות מצרים מברית"מ, אלא הרבה יותר מכך. אך לא אכנס עתה להערכות.

אני חושב שקיסינג'ר נתון בלחץ. הוא עשה כמה דברים שבגללם הוא מופיע עתה כנץ עיקרי במערכת יחסי החוץ האמריקאית. גם הפנטגון הדליף משהו נגדו, כאילו קיסינג'ר תבע את יציאת השייטת האמריקאית מהפיליפינים לכיוון ווייטנאם, ואילו הנשיא פורד יצא ב-"OVER RULING" בענין זה. קיסינג'ר יצא לפני ימים מספר באיום לגבי שדות-הנפט הערביים, וייתכן ששגן הנשיא, אשר ייצא היום בהצהרה, יאמר משהו גם כדי למתן את איומו של קיסינג'ר בנושא זה.

שר הבטחון ש. פרס:

יכול להיות שתאמו זאת בכוונה.

ראש הממשלה י. רבין:

יכול להיות. מכל-מקום אין היום תמונה, או יותר נכון - אין היום תמונה יותר ברורה מאשר היתה. אין זה המצב הכי חמור. לגבי סגן הנשיא, אין ידיעה רשמית, אלא שמענו את הדברים היום בחזרות.

באשר למה שקורה עתה בבריה"מ, גם כן אין ידיעות ברורות. מה שביקשתי משר החוץ הוא, לחפש עד כמה שאפשר יותר אינפורמציה באמריקה על מה שנעשה בבריה"מ, כי אמריקה היא אחד המקורות הטובים ביותר לידיעה על מה שקורה בבריה"מ.

מחוץ לנושא: ביקשתי לברר אם מה שפורסם ברדיו על דברים שכתב יואכים פרינץ, אכן נכונים. צריך לבדוק את הנושא.

שר המטרה ש. הלל:

זה מפתיע.

ראש הממשלה י. רבין:

זה לא מפתיע את מי שמכיר אותו.

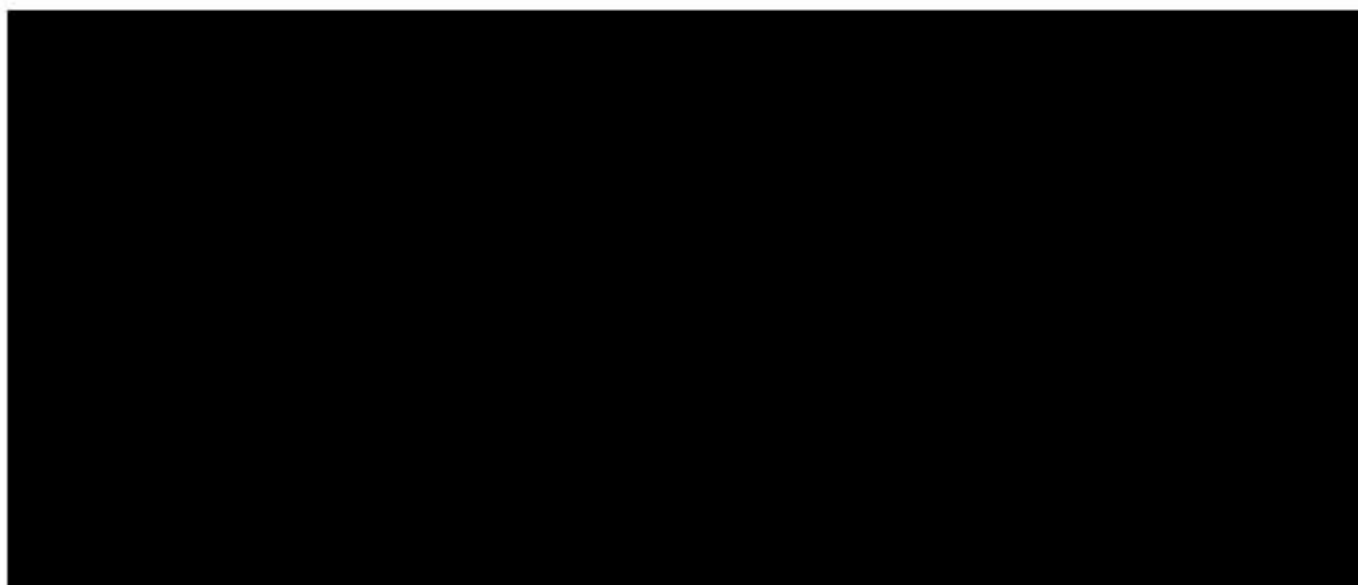
שר התיירות מ. קול:

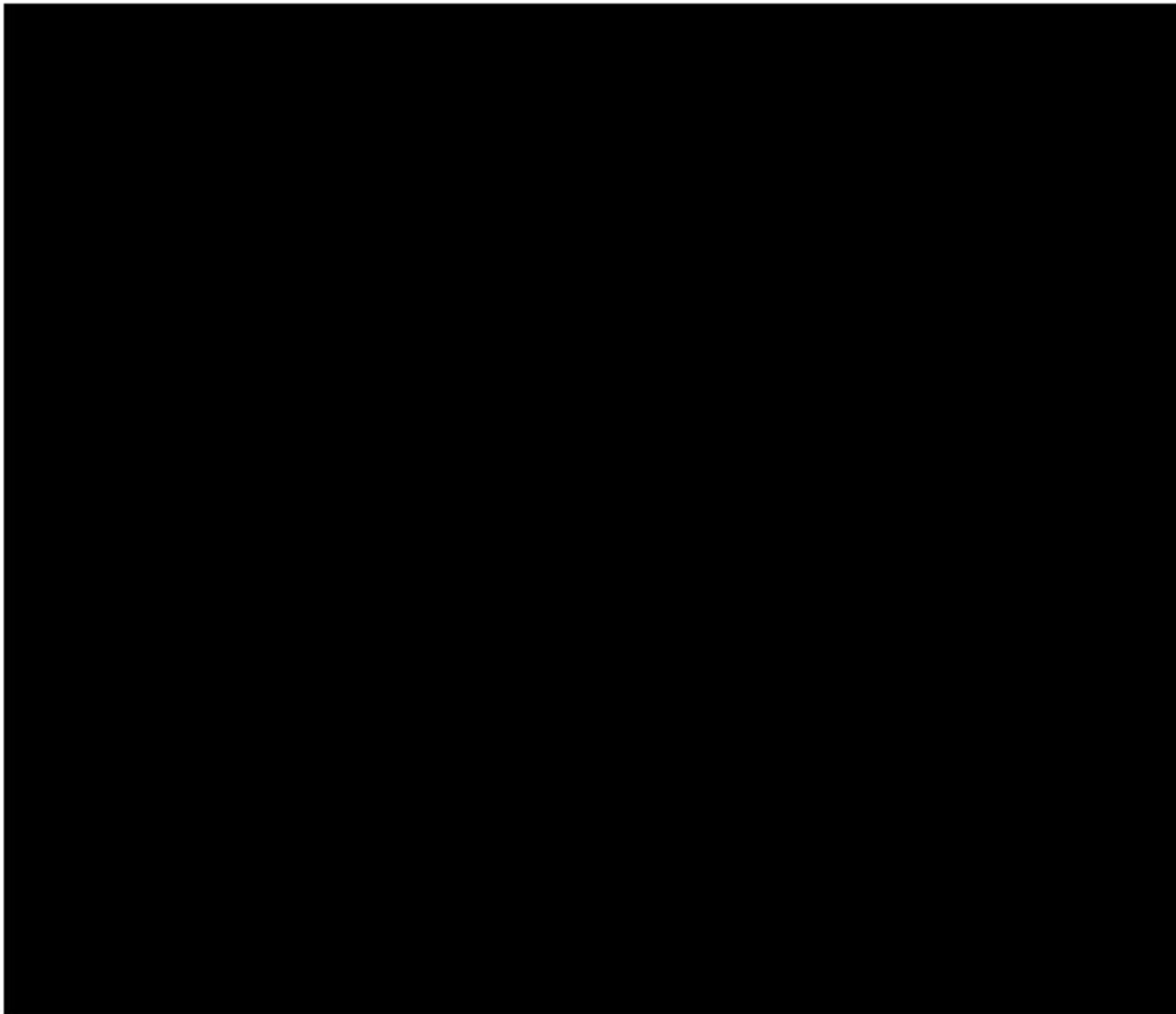
זה מוזר מאד.

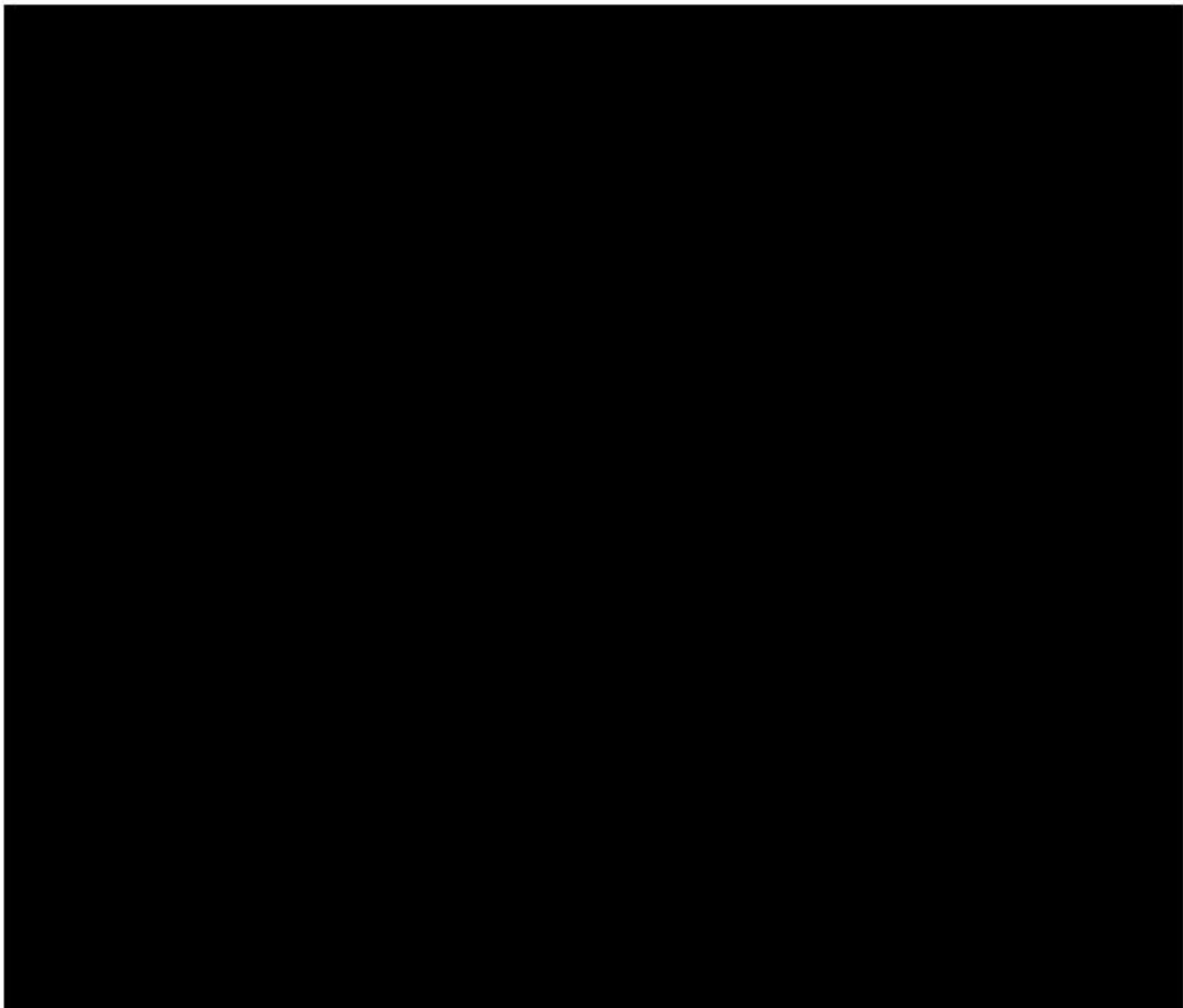
ראש הממשלה י. רבין:

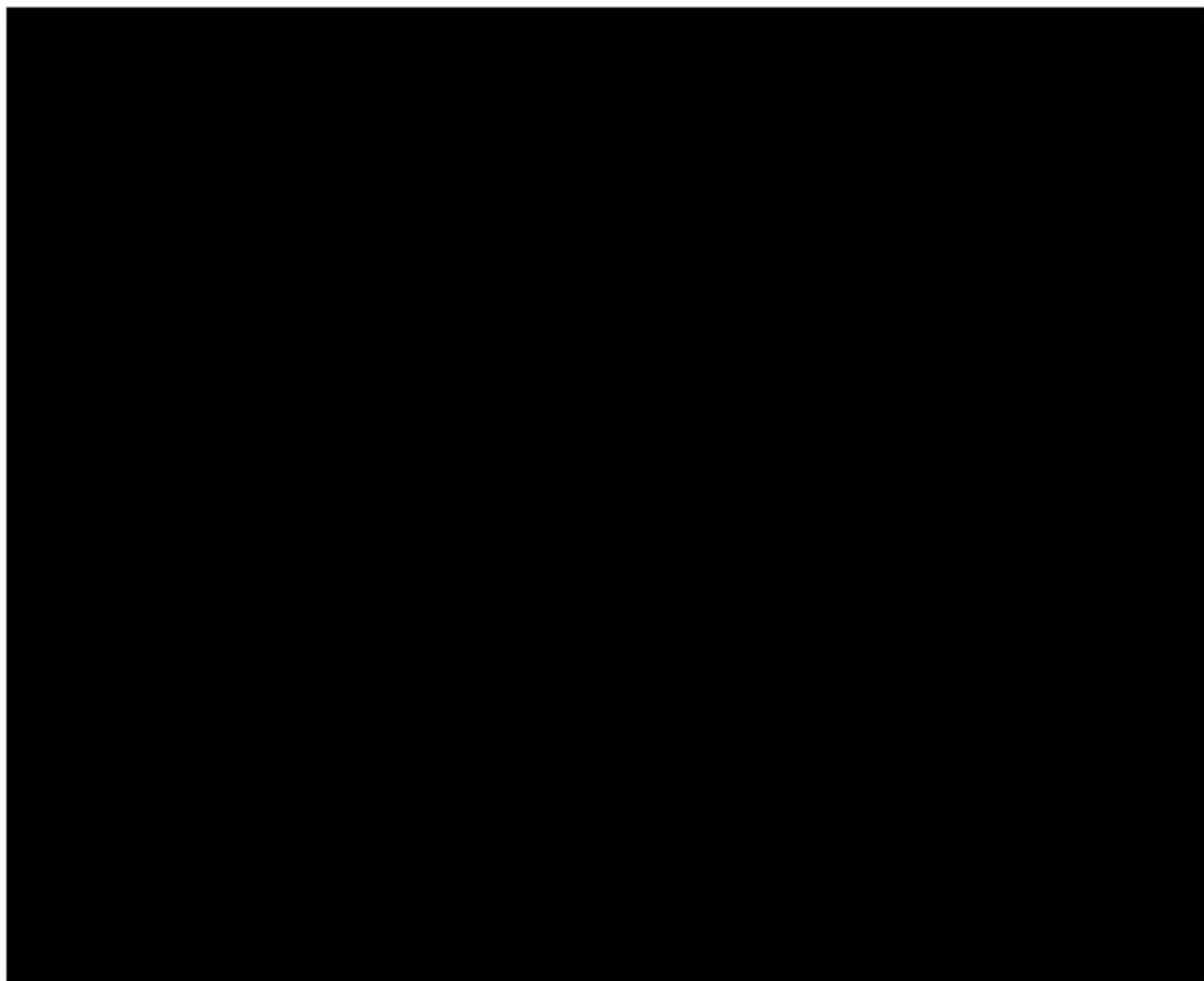
אני מציע לבדוק קודם-כל מה אמר ומה לא אמר.
הוא קורא ליהדות ארה"ב ללחוץ על ישראל שלא תצא למלחמת מנע.

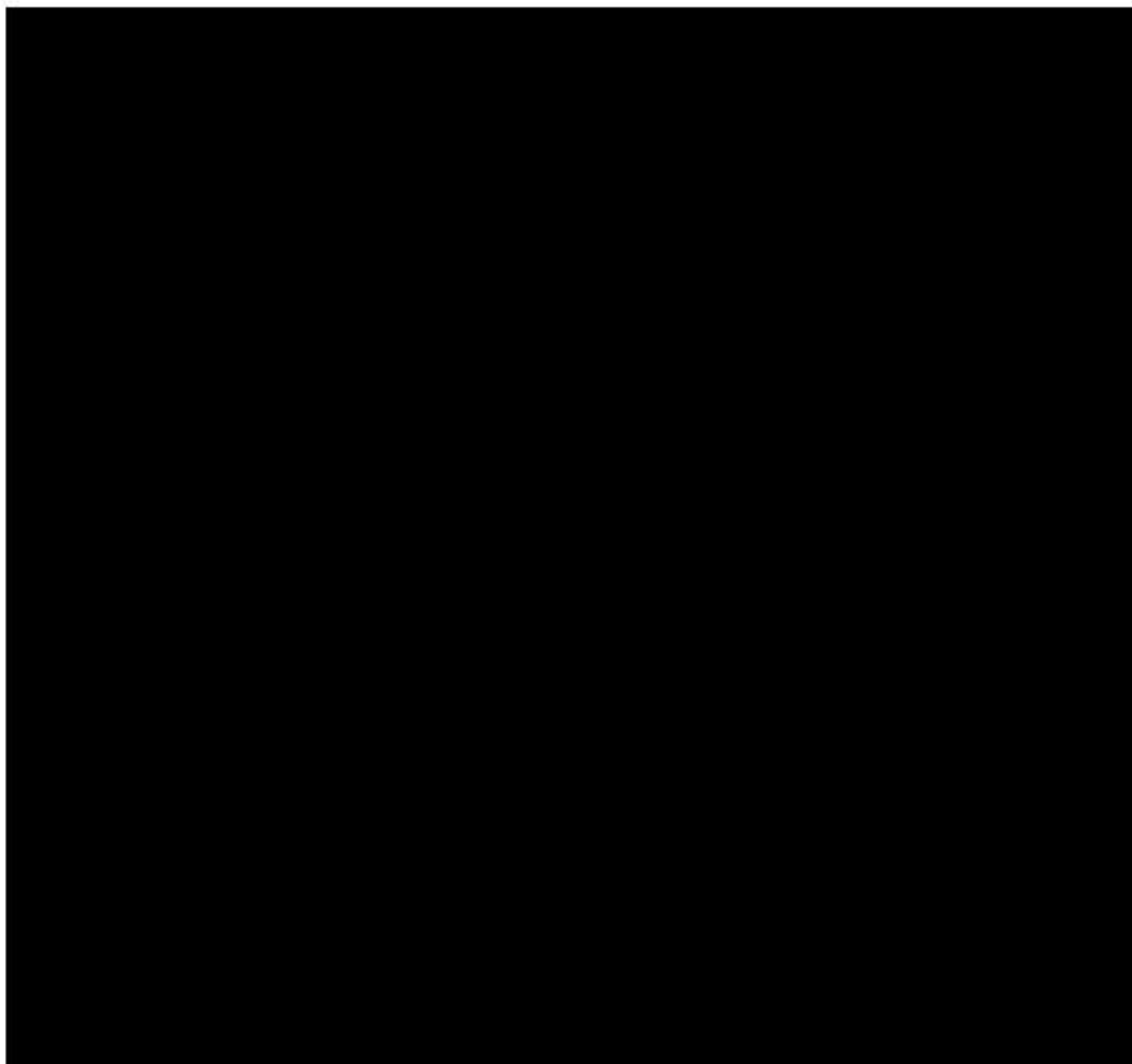
335. הצעת תקציב לשנת הכספים 1975 - המשך הדיון

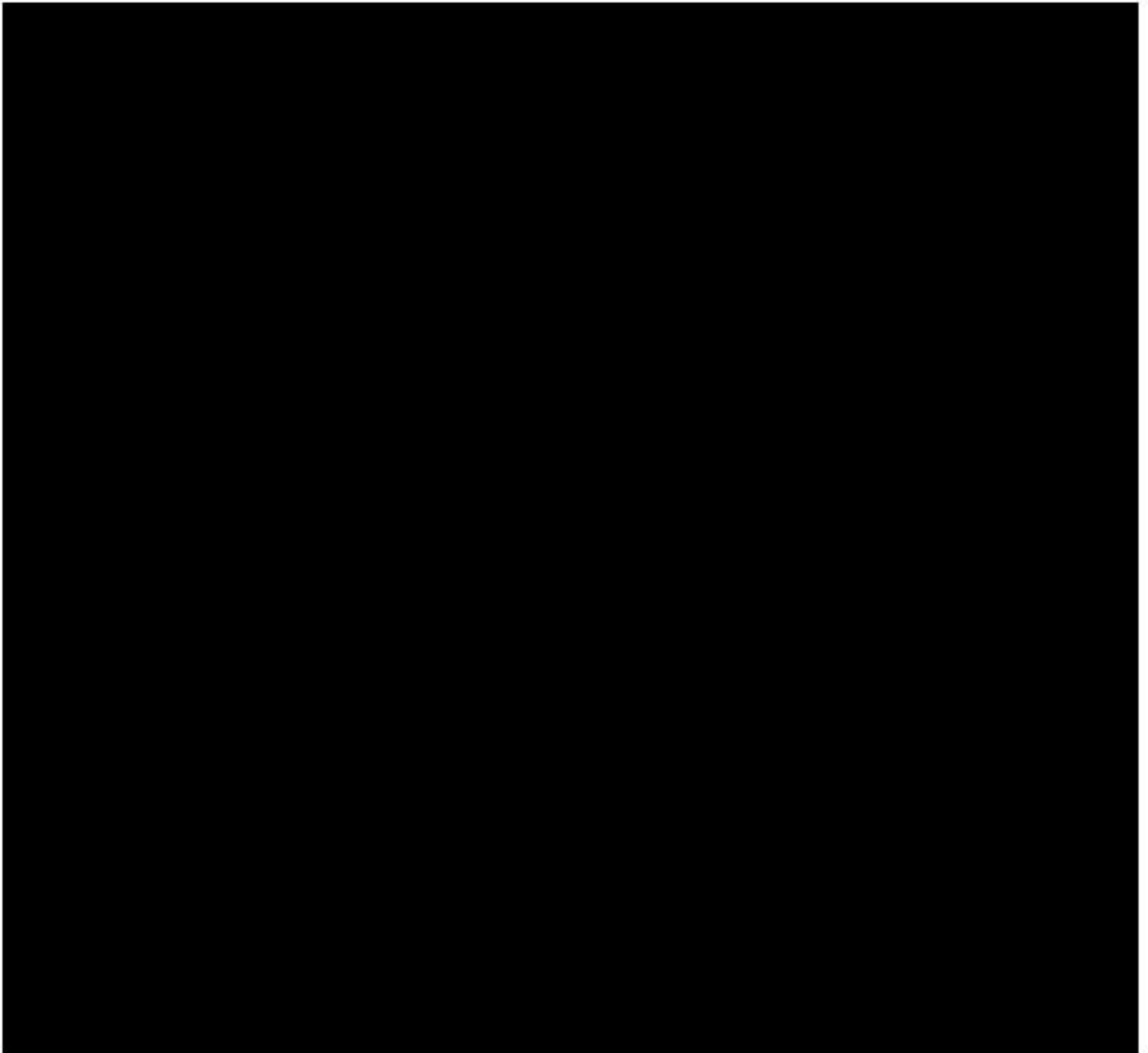

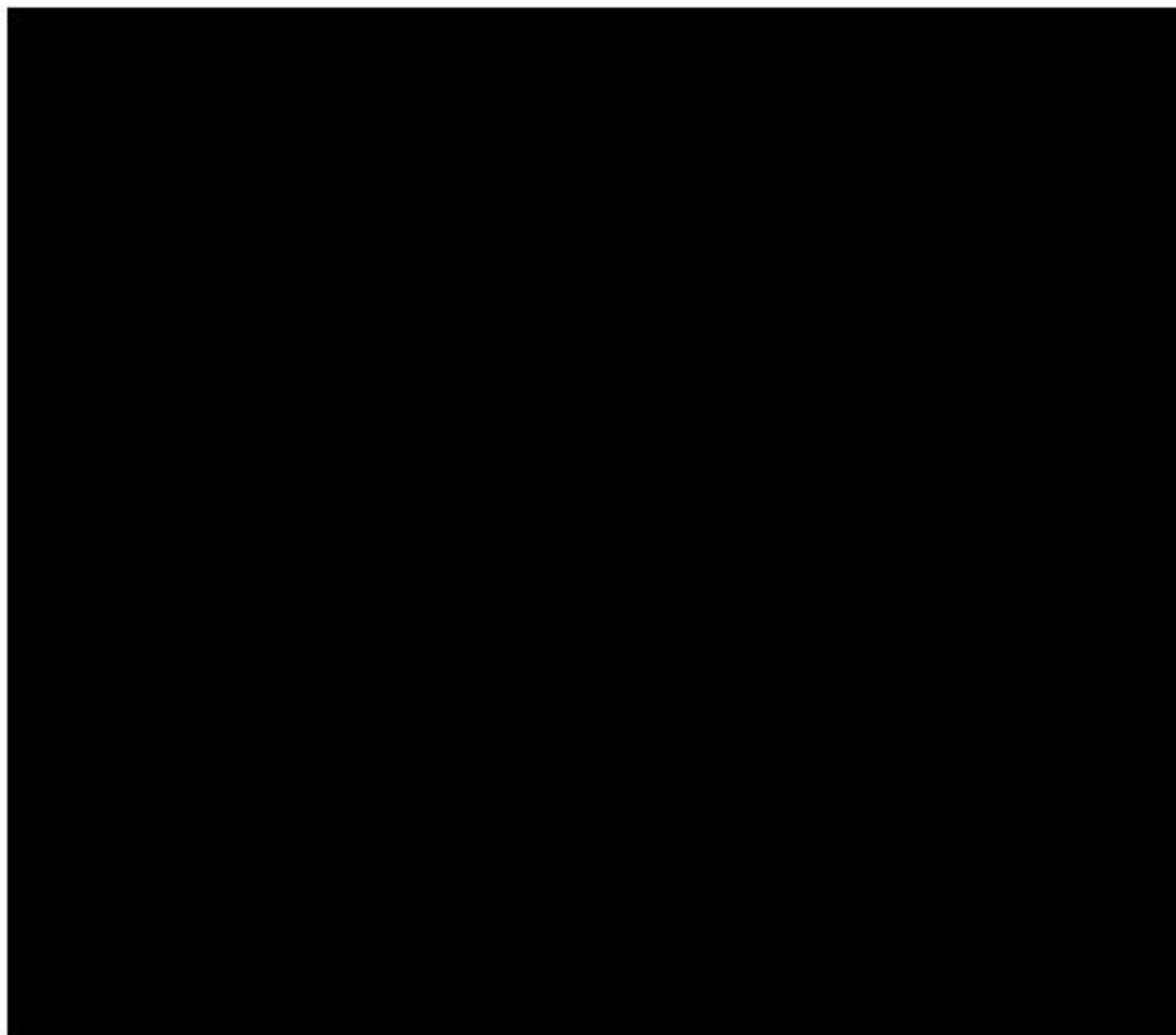

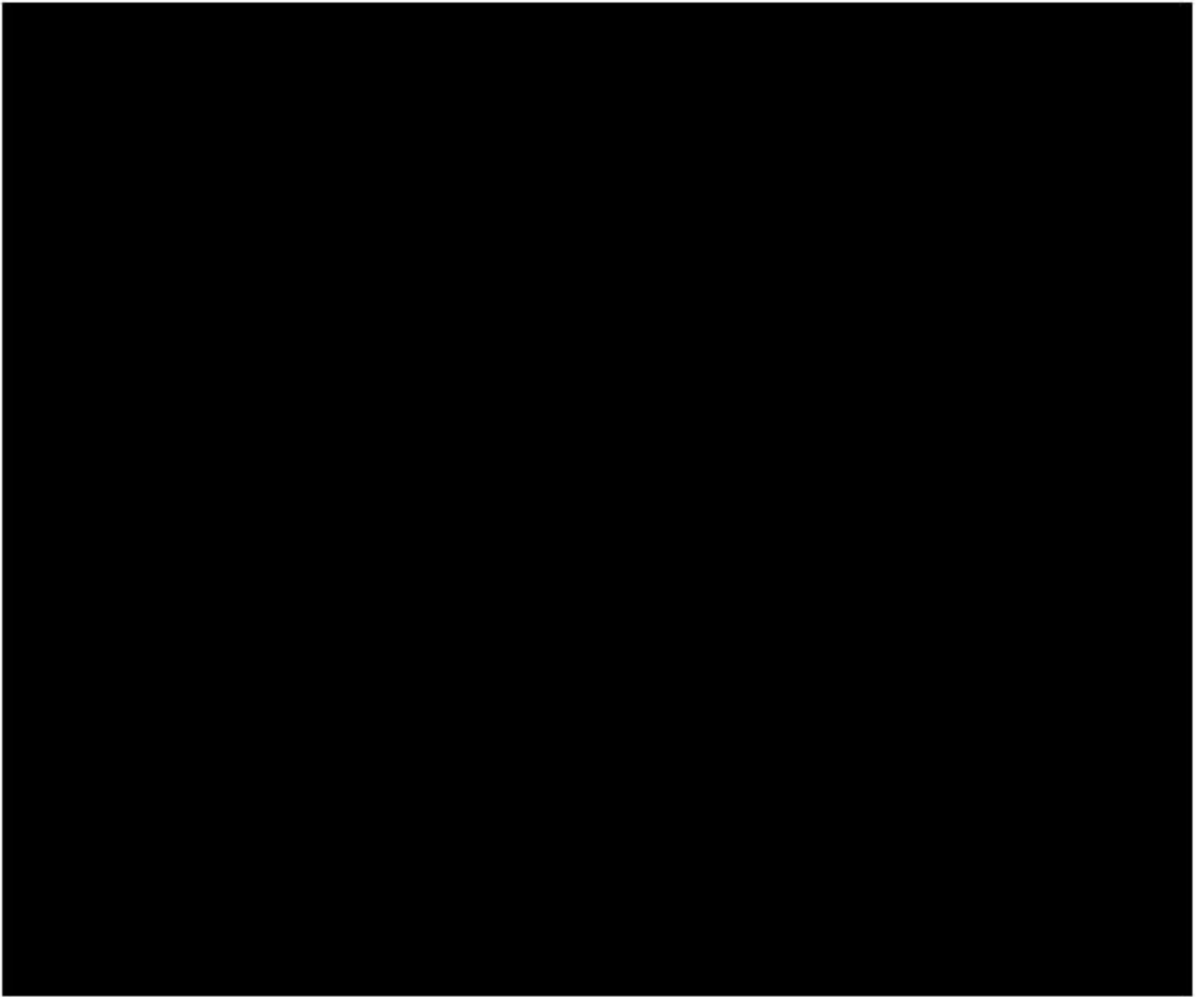

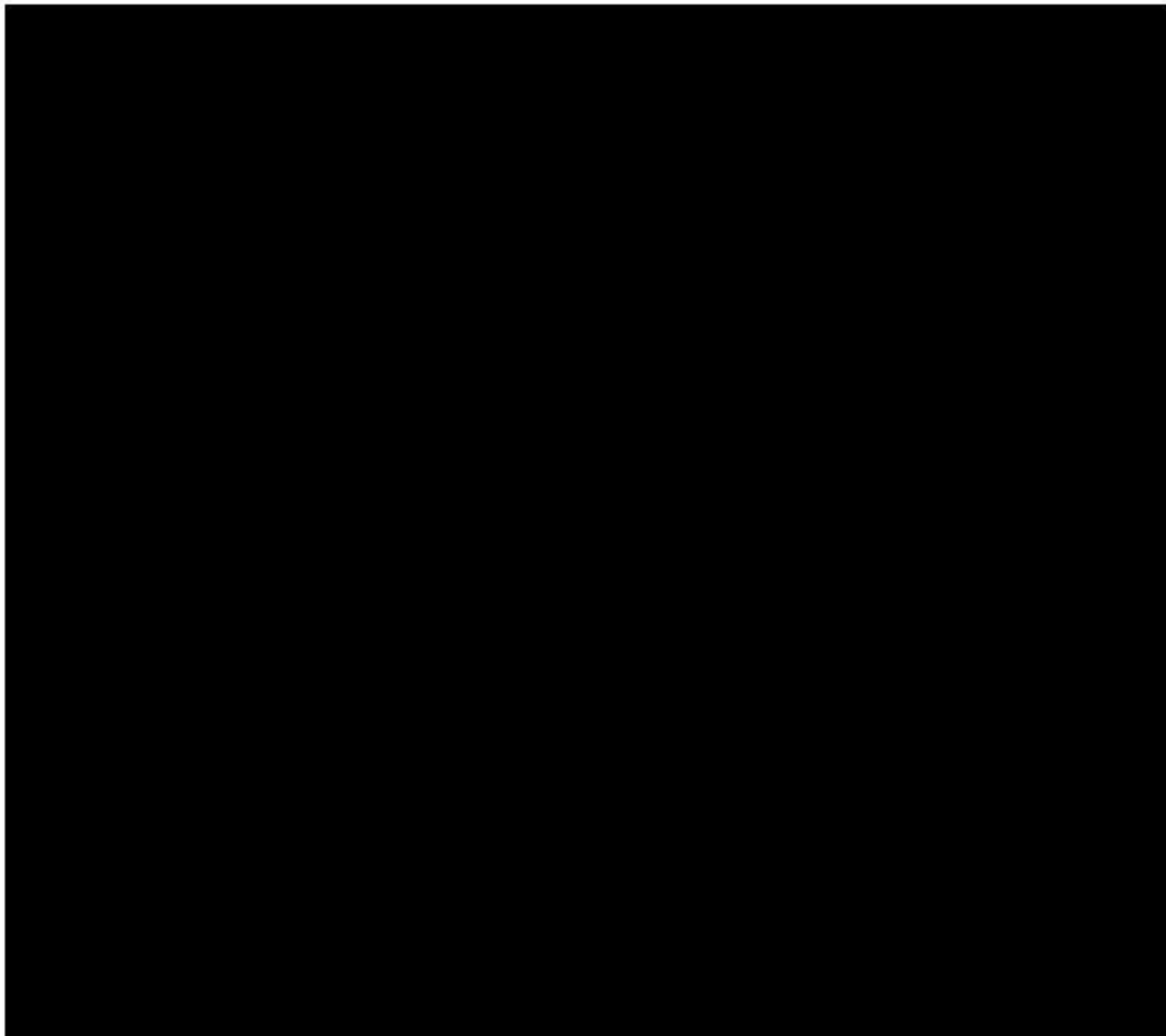

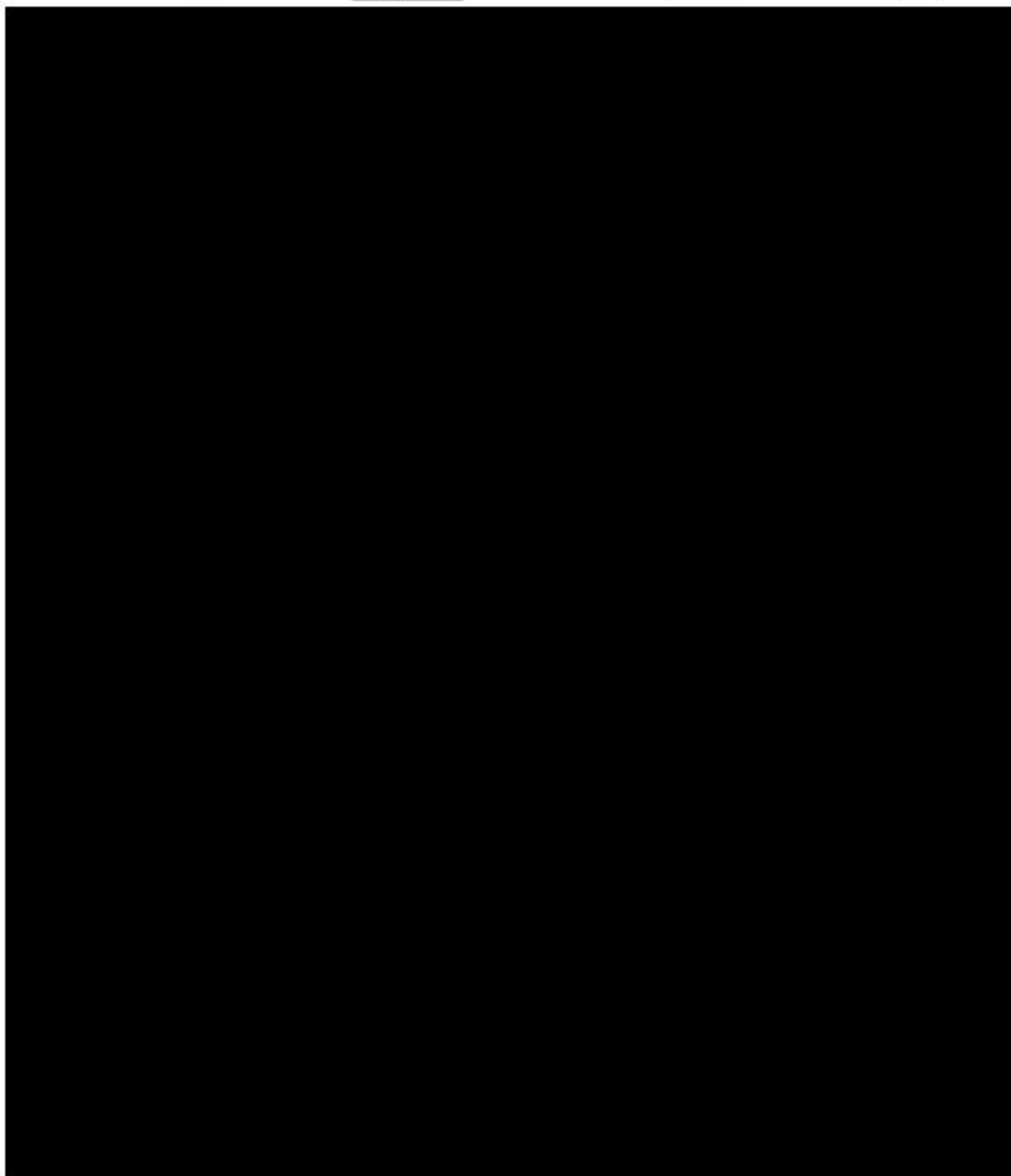

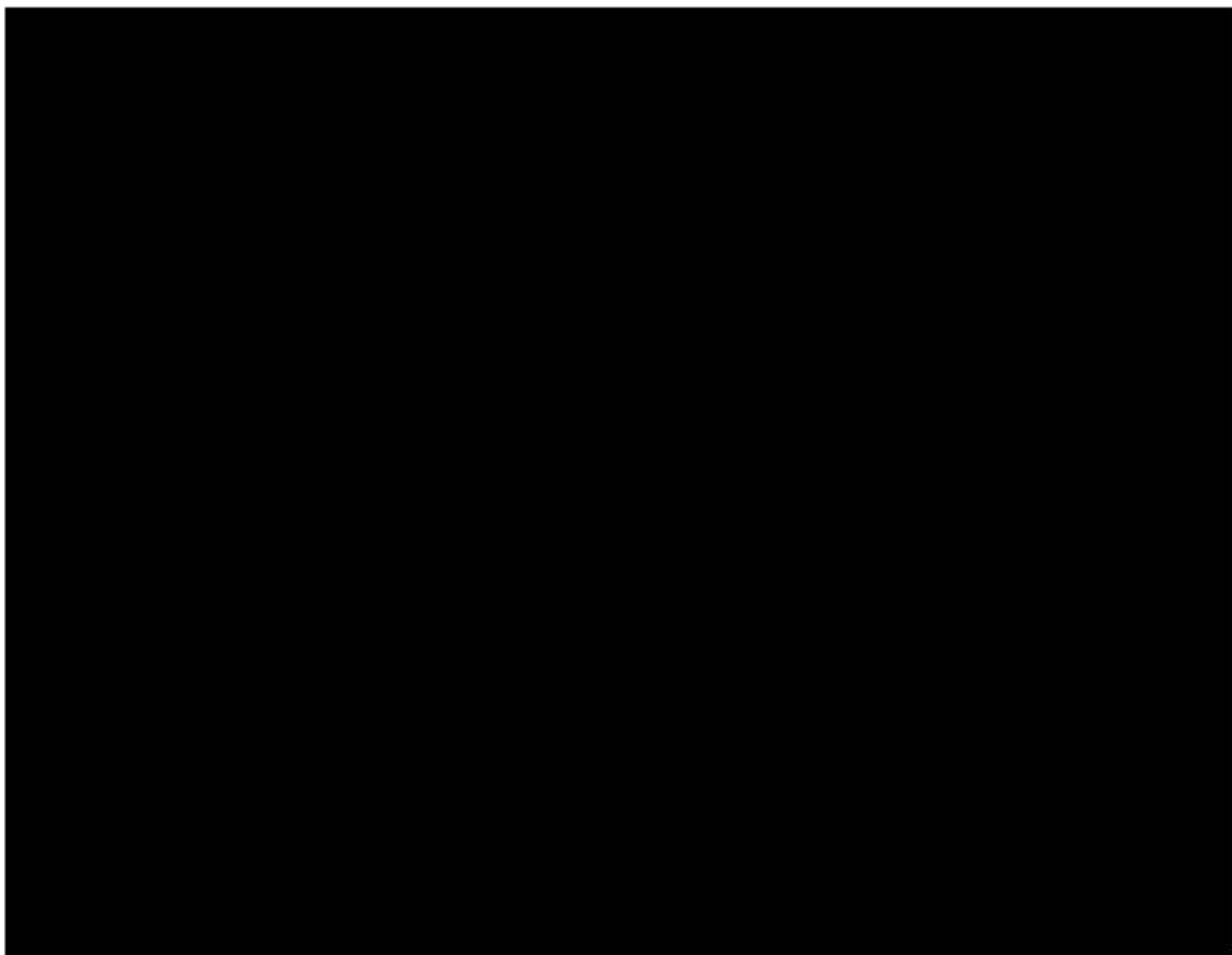

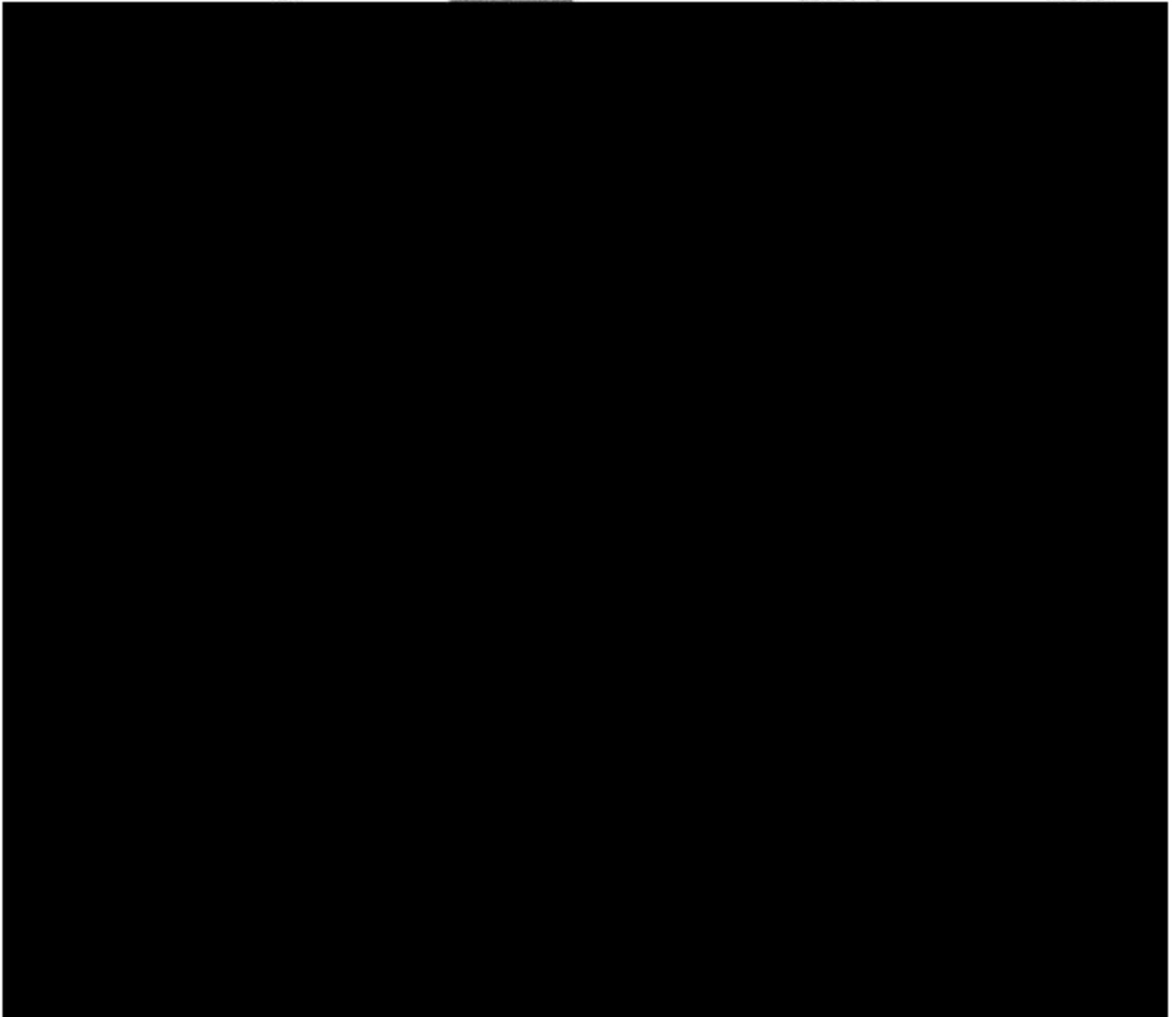

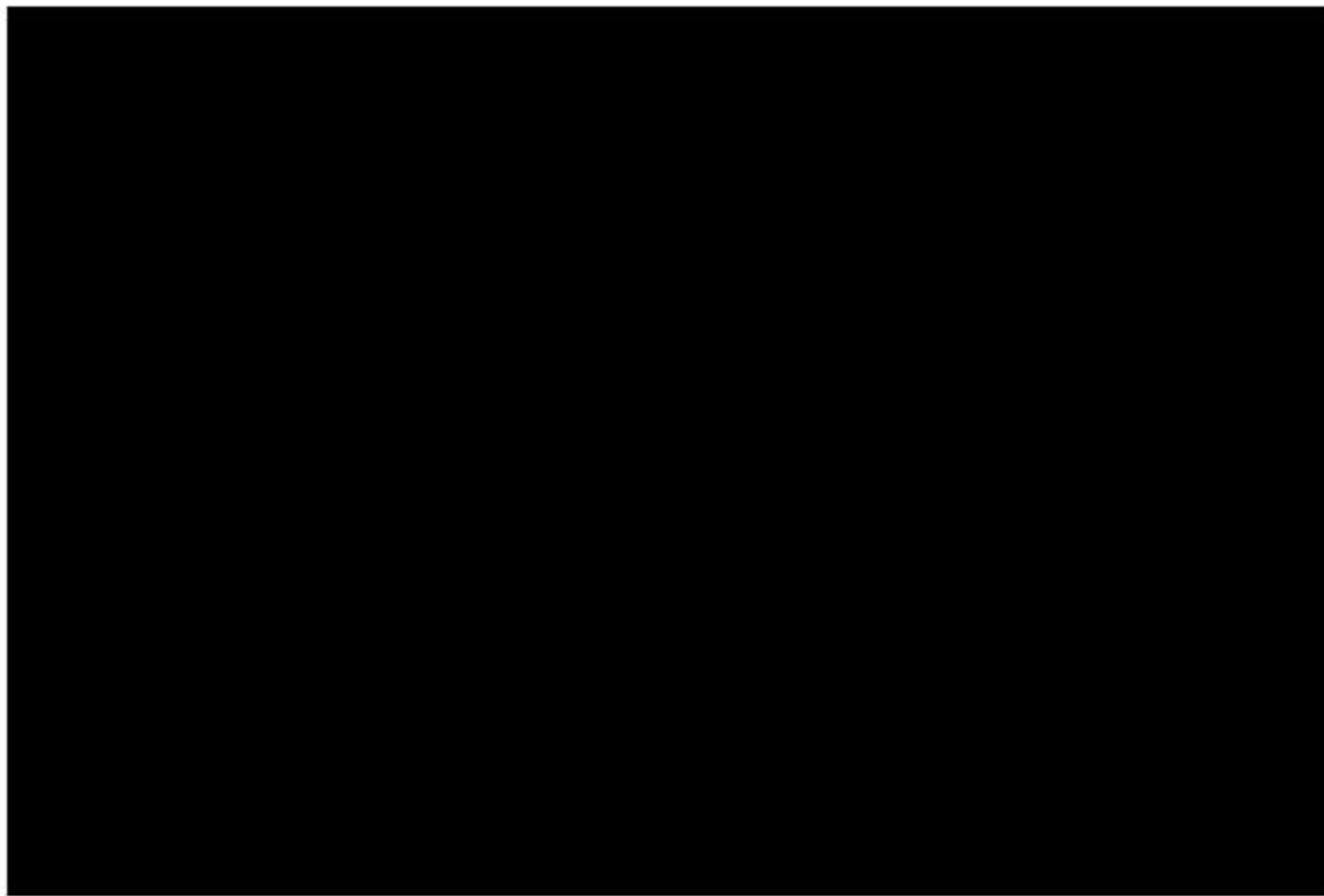

ראש הממשלה י. רבין:

עיקר אמצעי הלחימה והתחמושת באים משם.

שר התיירות מ. קול:

זה נכון, אך בתקציב זה יש עוד דברים אשר באים מווינגטון. לשיכון - 300 מיליון לירות, מענק מיוחס לסיוע - 1.350 מיליארד לירות, עודפי מזון וסעיפים רבים אשר קשורים בווינגטון. אם לא יגיע משם מה שאנו מצפים לו, תצטרך הממשלה לחזור ולדון בכך. אם ווינגטון לא תתן, אנו עלולים לעמוד בפני משבר חמור יותר, ואיני חושב שכל מה שצריך להגיע משם מובטח, לפי המצב היום שם. צריך יהיה לעבוד קשה כדי שמה שמובטח אכן יגיע.

איני רואה דרך אחרת, אלא לאשר את התקציב הזה, בהתאם לנתונים שיש לנו היום. אם יהיו נתונים אחרים או אם ישתנה המצב, נצטרך לדון בכך מחדש.

רציתי לומר מלים אחדות על המשדר שאני אחראי לו. במשך שנים בנינו תשתית חשובה מאד לתעשיית התיירות, אשר מכניסה לנו 250 מיליון דולר לשנה. זהו סכום חשוב ביותר הנותן לנו גם את הערך המוסף הגבוה ביותר - 75%. ההשקעה בתיירות היתה מיליארד לירות, כאשר מחצית הסכום בא מן הממשלה. אני חושב שיש עתיד לתעשייה זו, והראיה שאפילו ב-1974, כאשר קיימת ירידה עצומה בתיירות העולמית, המתבטאת ב-20%-30% בארצות אירופה, והמצב קשה מאד גם בארה"ב עצמה, בכל זאת הירידה בתיירות אצלנו מתבטאת רק ב-9%. זאת משום שיש לנו שני אלמנטים חשובים בתיירות - היהודים והעליינים הנוצריים, אשר מהווים 45% מכלל התיירים לישראל, אם כי לא תמיד אנו מקבלים אותם בסכר פנים יפות כפי שהם ראויים לו. הירידה העיקרית בתיירות בעולם, היא בתיירות הנופש והקייט. מי שאין לו כסף, שומע להצעת שר האוצר שלנו ומהדק את החגורה. הירידה בתיירות אצלנו מתחלקת

בין 11% מארה"ב ל-5% מאירופה, כי 80% מהתיירים מארה"ב הם יהודים. בצליינות הנוצרית מארה"ב אין ירידה, בעוד שחלה ירידה במספר התיירים היהודים מארה"ב. אולם מצבם בארה"ב קשה יותר, ואולי הם חוששים מדברי השדים על מלחמה שעלולה לפרוץ, או מדברי יו"ר הנהלת הסוכנות המדבר על הירידה הגדולה השנה ועל הירידה הגדולה עוד יותר הצפויה בשנה הבאה.

לדעתי כל הדיבורים האלה הם אסון למדינה. צה"ל צריך לעשות הכל כדי להתכונן למלחמה, ואנו גותנים לשם-כך 22 מיליארד. התרשמנו מאד מן התמורות שחלו בצה"ל בשטח זה. אני חושב שיש גם גידול בכמות וגם חיזוק ושיפור האיכות. הופקו הרכה לקחים מן המלחמה האחרונה, ואם גמאסי חושב שיפתיע אותנו עוד פעם, נעשה הכל כדי שזה לא יקרה. אך אנו מרכאים בדיבורינו את העם בעולם ובישראל. אנו מטילים עליו מרה שתורה, ואיני יודע מדוע. אנו עומדים בחזית קשה מאד, כדי לשמור על העליה ועל התיירות. העולים אשר נושרים בווינה ואינם מגיעים מארצות אחרות, אינם באים קודם-כל בגלל הפחד ממלחמה, וגם בגלל המצב הכלכלי.

אדוני שר האוצר, כאשר החלטנו על הפיחות, שאלתי כמה כסף אתה מניח שיוזרום לישראל, לבנקים שלנו, במטבע זר. כולם קיוו לכך, אך הכסף לא זרם לכאן במידה המקווה. מדוע? משום שכאשר מדברים על מלחמה, יש ירידה עצומה בחשקנות. כל אחד רוצה לראות מה יקרה כאן, לפני שהוא משקיע את כספו. כפי שנאמר, החיים והמוות ביד הלשון.

לדעתי, אנו צריכים לעשות הכל כדי לחזק את התיירות ולהפיק מתעשייה זו כל מה שאפשר. אני לא תבעתי תמריצים לתיירות כאשר דובר:

יחות, אך יש התחייבות שצה-1.3 יתחילו לשלם תמריצים, ואני תובע שזה יהיה ביחס לתיירות כמו ביחס לתעשייה, כי זוהי תעשיית ייצור, שהערך המוסף שלה גבוה מאד, ואין שום סיבה למוטט אותה כאשר היא נמצאת במצב קשה. אעמוד על כך

שמה-1 במרס יתנו את התמריץ המוגדל גם לתעשייה זו, כי ההתייקרות בארץ אכלה את כל הפרשי הפיחות ועוד יותר. המחירים עולים יום-יום, ואם שר המסחר והתעשייה ישאל אותי מאיפה אני יודע, אומר לו מאשתי, מבנותי ומשכנותי, וזו העדות הטובה והנאמנה ביותר. גם בתי-המלון צריכים לשלם יותר עבור מזון, חימום, אור, עבודה וכו'. מהתמריץ בשיעור של 70 אגורות עבור כל דולר שהם מקבלים לאחר הפיחות, בעוד שקודם קיבלו 1.80 לירות עבור כל דולר, לא נשאר להם הרבה, כי עבור הכל הם צריכים לשלם עתה יותר. צריך יהיה לשלם להם בעד התקופה שלפני 1.3.75. זוהי תעשייה אשר הוכיחה את עצמה, ויש בה אלמנטים קובעים. נעשית עתה פעולה גדולה להרחבת התיירות הנוצרית והיהודית. נעשה כל מה שאפשר כדי לשפר את התיירות, גם אם לא את תיירות הנופש והקייט. נעודד צליינים, תיירים יהודים וסיורי תמריץ, אך העידוד צריך לעלות כסף, והתקציב הזה אינו עונה על כל הצרכים. מנהלי אל-על באו אלי וביקשו שיחד נבצע פעולת הסברה לעידוד התיירות. אמרתי להם כי קשה לאזן את תדמיתה של ישראל, כאשר הכותרות על מלחמה צפויה כובשות את העתונות, יותר מכותרות על עידוד התיירות. עוד אמרתי כי הקדוש-ברוך-הוא אינו מתנגד לכך שגם שוחים בים, גם נהנים וגם מתפללים.

לגבי מה שמופיע בתקציב, סיכמנו והגענו לפשרות אכזריות. התמריצים לא מופיעים בתקציב אלא ברזרבות, משום שאי-אפשר לדעת מה יהיה גודל הסכום (כך אמר לי גפני), אך אני אומר כבר עתה, כי גובה התמריצים לתיירות יהיה כגובה התמריצים לתעשייה כולה, ולא אתן להרוס את התעשייה הזו שהושקע בה כסף, ושר האוצר הנוכחי בא לברך יחד איתי על כל מלון אשר נפתח בתל-אביב.

שר הבטחון ש. פרס:

אתה מדבר על רחוב הירקון?

שר התיירות מ. קול:

גם על רחוב הירקון.

הוא שותף למפעלים אלה ברחוב הירקון.

שר התחבורה ג. יעקבי:

ברחוב הירקון 110.

שר התיירות מ. קול:

שר התחבורה צריך לחפש יחד איתי דרך כדי למצוא נתיב מקביל לנתיב איילון, אחת אי-אפשר יהיה לנסוע שם.

התקציב הזה הוא תקציב מקוצץ וקשה מאד. היה כאן דיון ממושך על ההוצאות, אך בסופו של דבר צריך לדאוג גם להכנסות. על תחום זה ממונה שר המסחר והתעשייה, אשר דן ומפרנס לכל, ואני מוסיף: "דן ומפרנס - וקול".

שר הבטחון ש. פרס:

אני חושב שהקול הזה הוא מוזן אחר.

השר י. גלילי:

דבר כזה כדאי להדליף.

שר המשפטים ח. צדוק:

לא אדבר על משרד המשפטים, לא משום שאין לי מה להעיר לגביו, אלא משום שאיני רוצה להעסיק את השולחן הזה ב"פינטס". אני מניח כי התקציב הזה הינו גורלי להצלחת המדיניות הכלכלית שלנו. אנו חיים לאחר הפיחות, ולא כבפיתוחים קודמים אני חושב שאפשר לומר, שעד היום שום דבר יסודי במדיניות הפיחות ובמה שבא בעקבותיה לא נחכרס. אני חושש שהתקציב הזה אולי טומן בחובו את הזרעים הראשונים של הידרדרות, ואם נידרדר לאינפלציה מהירה, מהר מאד נעמוד בפני הצורך לחזור על הליכי יולי 1974, ואולי גם על הליכי נובמבר 1974, ודבר זה צריך לעמוד כל הזמן לנגד עינינו. אין זה מקרה שתקציב הבטחון תפס מקום מרכזי בדיונים שלנו, כי אם מורידים את ההלואות ואת כיסוי ההלואות, שחלק גדול מהן הלואות לצרכי בטחון, אז למעשה תקציב הבטחון הוא כמחצית התקציב הכולל.

שר הבטחון ש. פרס:

10.5 מיליארד לירות.

שר המשפטים ח. צדוק:

ובנוסף לכך משלמים הלואות.

איני חושב שיש סביב השולחן הזה מישור, מחוץ לחברי הממשלה אשר שרתו בתפקידים בכירים בצה"ל, אשר מסוגל להתווכח עם שר הבטחון על איזה שהוא פרט מהפרטים אשר שר הבטחון העלה. אני רוצה לומר לשר הבטחון, כי ביראת כבוד, ממש בדחילו ורחימו, אני עומד בפני האחריות העצומה אשר רוכצת

עליו. שר הבטחון מבקש מאתנו ובצדק, כי נהיה שותפים עימו לאחריות הזו, ואנו חייבים בשותפות זו. אבל אנו זכאים שזהיה איתנו שותף לאחריות הכוללת של התקציב ושל המשמעויות המשקיות, הכלכליות והחברתיות שלו, ואני מוכרח לומר שבמשך כל הדיון הזה, בו השתתפה הרבה פעמים, לא שמעתי מפיו אף פעם אחת שאתה אומר לנו מה לקצץ ומאין לקחת.

שר הבטחון ש. פרס:

אני הצעתי.

שר המשפטים ח. צדוק:

לא שמעתי.

שר הבטחון ש. פרס:

אני מציע תוספת מסים וגרעון. פתחתי בכך שצריך להוסיף 1.5 מיליארד לירות לתקציב הבטחון, מזה חצי במסים וחצי בגרעון.

שר התיירות מ. קול:

עוד גרעון פירושו למוטט את התכנית הכלכלית.

שר המשפטים ח. צדוק:

היות והכל מסכימים שבתקציב ההוצאות האזרחיות אי-אפשר לקצץ, אולי אפשר להקפיד לזמן מה אילו שהם פריטים בתקציב הפיתוח, אך בתקציב ההוצאות לשירותים סוציאליים אי-אפשר לקצץ. למעשה אנו עומדים בפני

נוסחה: הזרמה ו/או ספיגה ו/או הזרמה נוספת ו/או ספיגה נוספת על-ידי מסים. כלומר, צירוף של שני הגורמים האלה. היום, משום שמחקרב התאריך ואולי כבר עבר מבחינת מועד הגשת התקציב לפי הלוח הפורמלי, אנו חייבים להחליט לאן אנו הולכים, ולא רק לאן אנו הולכים אלא בעצם מה אנו כותבים בספר התקציב, ואני רואה כאן הצעה אשר אומרת חצי-חצי: חצי על-ידי הזרמה באמצעות מלוות וחצי על-ידי תוספת מסים.

אני מקבל זאת כדבר אשר מוצע בספר התקציב, כי לוח הומנים מחייב להניח זאת היום על השולחן, כי ברור שזוהי פשרה ארכיטקטית, אין זה סוף פסוק ולמעשה היום אנו עוד לא יודעים אם נצטרך ללכת בדרך של ההזרמה ביותר גדולה או בדרך המסוי היותר גדול, וכל זה תלוי בהמשך התהליך אשר יחול במשק. אנו נמצאים עתה בראשית תהליך של צינון. הבטחון יקבל את שלו בכל מקרה לפי מה שיוחלט, אך איננו יודעים עדיין להיכן הצינון הזה יביא אותנו. אם בעוד חצי שנה יתברר שאנו מחזיקים את היד על הדופק, שיש אמנם האטה אך היא מדודה, מתונה ומבוקרת, יהיה בהחלט מקום ליתר ספיגה, ומיד אומר שאין לי התנגדות עקרונית להנהגת מסוי על רכש. אך אם רוצים הכנסה בכסף, אין היא יכולה לבוא אלא ממסוי עקיף על בסיס רחב, מעין מיקדמה לקראת מס-ערך-מוסף. אם נראה שתהליך הצינון מביא אותנו למיתון ולראשית אבטלה ניכרת, נצטרך לא רק להפשיר תקציבים אשר הוקפאו לשם פיתוח, אלא יהיה עלינו לנקוט יותר בדרך של הזרמה, ולא תהיה לנו ברירה. כלומר, אני מקבל את ה-22 מיליארד המוצעים לבטחון, ואתה מה שמוצע לכתוב בספר התקציב לגבי מקורות המימון של התוספת התקציבית, אך אני מסתייג ואומר מראש כי איני רואה בכך יותר מאשר כחיבה לצורך הצעת התקציב, אשר צריך להיות מוגש לכנסת, כי המשק אינו חי לפי לוח זמנים, של הגשת תקציב, ואני מעריך שרק בעוד חצי שנה נוכל לדעת אם אנו יכולים לספוג יותר או חייבים להזרים, וזה יהיה תלוי בתוצאות המדיניות שאנו נמצאים עכשיו בראשיתה.

אני רוצה לחזור לענין הכלים לבדיקת תקציב הבטחון. ואני אומר דברים אלה ללא קשר עם התקציב הנוכחי, אלא לקראת העתיד. באחת הישיבות הקודמות אמרתי שאין כלים מחוץ למערכת הבטחון לבדיקת תקציב

הבטחון. אני חושש לומר, לאחר שהתעניינתי בעניין יותר, כי גם בתוך משרד הבטחון, מחוץ לצה"ל, אין כלים אזוריים לבדיקת תקציב הבטחון. כלומר, מעבר למה שאמרתי קודם, כאשר אמרתי עוד ב-1972 בכנסת, וכאן לפני כמה שבועות, כי אין כלים באוצר, אין כלים ליד ראש הממשלה ואין כלים בכנסת - אני מרגיש כאן בעת הדיון על תקציב הבטחון אותה מידת תסכול שהרגשתי בוועדת החוץ והבטחון ובוועדה המשותפת - חושבני כי גם בתוך משרד הבטחון אין כלים אזוריים לבדיקת תקציב הבטחון. תקציב הוא ביטוי למדיניות, ומדיניות הבטחון בתקציב הבטחון היא יותר משיקול צבאי גרידא, כי יש בה גם שיקולים צבאיים, גם שיקולים מדיניים וגם שיקולים חברתיים, וכולם משחקים תפקיד. הצבא לפי טיבו אינו ערוך כדי להביא בחשבון את כל השיקולים האלה. אין לצפות לכך ממנו, זהו תפקיד הזרוע האזרחית, כולל הזרוע האזרחית בתוך משרד הבטחון. יש שאלות של יחסי גומלין בין תקציב הבטחון לבין יעדים מדיניים, כלכליים וחברתיים של המדינה, ויש שאלות שונות. אין צעד בתקציב הבטחון, שלפי טיבו הינו מוגבל ומוגדר לחשיג את היעדים הטובים ביותר ואת מירב היעדים, שאין לעומתו צעד אלטרנטיבי. ואני חושב שנחוץ לנו שנעמוד ונדון, ונוכל להחליט בין אלטרנטיבות ממשיות ולא בין אלטרנטיבות שהן בבחינת יציאת ידי חובה. כלומר, לא דרך של הצגת אלטרנטיבה שאינה מתקבלת על הדעת, הבאה רק כדי להבליט את האלטרנטיבה המומלצת, אלא הצגת האלטרנטיבה הרצויה, כאשר ממולה מוצגות אלטרנטיבות ממשיות אחרות.

אני מקבל את הצעת ראש הממשלה בדבר 22 מיליארד לירות לתקציב הבטחון. אילו היה ראש הממשלה ממליץ על סכום גבוה יותר, הייתי מסכים ליותר, כי אם בענין זה צריך להחליט או להכריע בין הצעת משרד הבטחון לבין הצעת משרד האוצר, לפי איזו יכולת הכרעה גלובלית, על פי האינסטינקט, החוש והנסיון, אז אני מקבל בכל התחומים האלה את הכרעת ראש הממשלה. אבל אני רוצה לומר כי גם ראש הממשלה מכריע בענין זה רק על פי אינסטינקט, חוש ועל פי נסיון העבר. על-פי הכרעה גלובלית ולא על-פי כלים ממשיים של בדיקה, אשר עומדים לרשותו לצורך הכרעה בין אלטרנטיבות, ואני ממליץ בפני ראש הממשלה ושר הבטחון ובפני שר האוצר, שכבר עכשיו, עם אישור התקציב הנוכחי, לקרוא התקציב של השנה הבאה. יתחילו בפעולה להקמת כלים אזוריים לבדיקת תקציב הבטחון.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

בדיון כזה יכול שר מצוי בסך-הכל להעיר כמה הערות כלליות על היקף התקציב, יכול להשמיע זעקת אס.א.אס. על תקציב משרדו ואולי להצביע פה ושם על מקורות אשר נראים לו כבאים בחשבון לתרומה נוספת. זה נכון בכלל בדיון כזה, ובשלב זה של הדיון על אחת כמה וכמה. כי זהו כבר הדיון השלישי ובעצם הדברים מסוכמים. נדמה לי שהנייר המונח על שולחננו הוא לאחר סיכומי האוצר עם המשרדים השונים ונדמה לי שהעניינים כולם כבר מסוכמים. במה שנוגע לתקציב, אני חושב שאפשר עוד להרחיבו. אני סבור שהזרמה של 1.5 מיליארד זה המכסימום שאנו יכולים להרשות לעצמנו במצב המשקי שבו אנו מצויים, והמקור הזה של העמקת הגבייה והמסוי, גם הוא יש לו גבול, ומהדיון הקודם לדיון הזה נוסף מיליארד כתוצאה מ"העמקת הגבייה" במכשירים ובכלים הקיימים ובסעיפים הקיימים.

השר ג. האוזנר:

צריך לגמור את הדיון מהר, אחרת "נעמיק" את

הגבייה עוד יותר.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

זו המסגרת, אלה מקורות המימון וזו ההוצאה. אך בחיים בכלל ובתקציב בתקופה כזו בפרט, צריך להיות אכזריים מאד בענין הקדימויות. הקדימויות בתקציב המדינה נראות לי ראשית הבטחון, אחר כך ענפי הייצור ובסוף השירותים, ואם לא נהיה עקביים בכך, גם בתקציב הבסיסי כפי שהזנח לפנינו ועוד יותר במהלך השנה, כאשר נגיע לתקציבים נוספים, ניצול רזרבות וכו' - אם לא נהיה עקביים בכל אלה, אני סבור שבתקופה זו ממש נהפוך את הקערה על-פיה. כלומר, נביא לכך שכל התכנית הכלכלית לא תשיג את מטרותיה. אני מדבר על עקביות בקביעת

קדימויות ובמימון קדימויות אלה במשך כל השנה. יש תקציב, כל אחד יודע שיש רזרבה, כל אחד יודע שבמשך השנה, SOONER OR LATER יהיה תקציב נוסף, ואם נשכח את מסגרת הקדימויות אנו עלולים לזכות את הענף הדקיק שעליו אנו יושבים, והענף הזה הוא התכנית הכלכלית, שאחד המרכיבים בה אלה הוצאות תקציביות מצומצמות.

במה שנוגע לתקציב הבטחון, שר המשפטים אמר שפרט לאלה שיש להם נסיון קודם, לא יכולים אחרים להכנס ולהתייחס בצורה אינטליגנטית לנושא. אני יכול לומר שגם אני, שיש לי נסיון בתקציבי בטחון, מבלי להכנס לכל הסעיפים, איני יכול להעיר הערות של ממש. מנסיוני אני יודע שיש דברים שבהם אפשר להיות גמיש, ויש דברים שאי-אפשר להיות גמיש בהם. כך שיסלחו לי חברי הממשלה אם אומר רק כמה דברים כלליים: ביחס להערותיו של אברהם עופר בדיונים שונים, אני חושב שציבור משרתי צבא הקבע הוא הציבור העובד בתנאי שירות החמורים ביותר במדינה. אני חושב ששכר הוא אחד המרכיבים, אם כי לא המרכיב היחיד, אך לצערי ב-1975 חשיבותו היא גדולה יותר מאשר ב-1955. אני מכיר גם את עובדי המדינה, ויודע שהבכירים בהם באוצר ובמשדור שלי, עובדים כמו שדים. אך אין מה לחשוש בין העבודה שלנו, גם ערב הפיחות, לבין העבודה הרגילה של אנשי צבא הקבע, אשר נמצאים מאז מלחמת-ששת-הימים בתקופת מלחמה ארוכה - אחרי מלחמה, לדעת שהציבור הזה זכאי לא רק לכל ההערכה וההוקרה, אלא לכל הסיוע, כולל הסיוע החומרי. נוסף לכך, ההוצאות הליכודיות של תקציב הבטחון גדלות ככל שגדל היקף הצבא, וצדק שר הבטחון שאי-אפשר לקנות מטוס מבלי להשקיע בלירות לבינוי עבור מטוס וכולי. אך עם כל זאת, איני יכול לבוא ולומר שבסעיף הבינוי צריך להסתפק באיקס, באיקס פלוס או באיקס מינוס. לכן אין לי ברירה, ואני חושב שבמצב הנוכחי זו תהיה צורת העבודה הנכונה - לסמוך ידי על סיכומי ועדת חשרים על בדיקה זו ועל ראש הממשלה אשר קבע כי זה מה שאפשר להקדיש לכך במצב הנוכחי.

אשר להשקעות בענפי הייצור - אני חושב שההשקעות בתעשייה נבדלות מכל שאר ההשקעות במשק בשני דברים: (א) אלה הן השקעות לטווח ארוך ואלה הן השקעות שהפירות שלהן צריכים לאפשר לנו, בעוד שנתיים-שלוש או ארבע שנים, לשפר את מצבנו הכלכלי, את מאזן התשלומים, את התעסוקה ואת רמת-החיים. בכך

שונה השקעה בענפי הייצור מכל השקעה אחרת. דבר שני, אשר מייחד את ההשקעות בתעשייה מיתר ההשקעות במשק, הוא שביצוען או מימושן אינם פונקציה של החלטת ממשלה, כמו השקעות בשיכון, בחינוך, בתחבורה, בבריאות, או אפילו השקעות בחקלאות. כל אלה השקעות אשר מותנות בהחלטות ממשלה. אם מחליטים לעצור השקעות אלה, אפשר לעצורן. אם מחליטים מחר בבוקר לחדשן, אפשר לעשות זאת תוך חודשים-שלושה. כאשר לתעשייה מאחר והיוזמה אינה בידי הממשלה, אלא ההשקעות בה תלויות במאות משקיעים פרטיים וציבוריים, ישראלים ולא ישראלים, אינך יכול לסגור ברוז או לפתוח ברוז, בתקווה שפתיחת ברוז תתן את תוצאותיה תוך מספר חודשים ותגדיל את היקף ההשקעות בתעשייה. את זאת צריך לזכור.

עם זאת, איני אומר כי ב-1975 נוכל לנהוג לגבי

ההשקעות בענפי הייצור כפי שנהגנו ב-1974. בהחלט לא. התקציב גם לאחר הדיונים עם האוצר, אינו מאפשר לנו צורת טיפול כזו, ונצטרך לחתוך בצורה משמעותית במשך החי. אך כפי שאמרתי לגבי תקציב המדינה, כך גם לגבי תקציב המשרד שלי, אני חושב שאנו צריכים לעבוד עם קדימויות ומבחינת המשרד שלי הקדימה הראשונה היא הכנת אזורי תעשייה ופיתוח, ובעיקר בגליל, שם בונים בשנה הבאה כ-7000 דירות ובתכנית החומש מתוכננות לבנייה שם למעלה מ-70 אלף דירות. גם אם תכנית החומש תתבצע במשך שש או שבע שנים, ברור שליהודים שם לא יהיה מה לעשות, אם לא יהיו שם מפעלים תעשייתיים. לכן זוהי הקדימה הראשונה אצלי במשרד, ולקדימה זו ריכוזנו את המשאבים משאר הסעיפים. כך שבסוגיית ההשקעות בענפי הייצור, אני חושב שצריך לחתוך פחות מאשר בשירותים, כאשר אלה הן השקעות אשר צריכות בסופו של דבר להוציא אותנו ממצבנו הקיים. ב) אלה הן השקעות שאם נסגור אותן בצורה מוחלטת, לא נוכל להחזירן אחר-כך למסלול הקודם בתקופה יחסית קצרה.

אשר לשירותים, גם כאן אני סבור שיש להבדיל בין

שירותים כמו חינוך, סעד ובריאות לבין שירותים אחרים כמו תחבורה, כבישים וכו'. אם שר החינוך ציין כאן את המחשבה שלו להפסיק חינוך חובה בכיתות ט'-י', אני חייב לומר כי לא הייתי רץ לכך, אך אני בהחלט סבור שאם המצב הוא כפי שהוא, אנו צריכים לחסוך בפיתוח כבישים, לחסוך בפיתוח התחבורה ולהמשיך להיות עקביים

באי-בניית מבני ציבור אחרים. אני למשל רואה בכביש התערוכה הנבנה עתה, כביש משלים לתכנית נתיבי-איילון, המיועד למעבר מעל כביש חיפה-תל-אביב. זה דבר יפה, זה נראה יפה וחיוני, אבל עם כל זה לדעתי, עיכוב התכנית הזו ב-12 עד 18 חודש, הוא דבר שאנו יכולים לחיות איתו.

(עד כאן רשמה ת.כ. מכאן ל.ד.)

שד החינוך והתרבות א. ידלין:

רק לאינפורמציה - התקציב הזה בנוי על ביטול

חינוך חובה ב-י' ולא ב-ט'.

שד המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

אני אומר את דעתי, והיא, שצריך להסביר לציבור ולעצמנו, שאם לא נתארגן לצמצם את הדברים לשנה או לשנתיים, לא נוכל לצאת מהמבוי הסתום. מחוגי האוצר הוסבר לי כי תקציב התחבורה ותקציב מע"ץ בעצם נועד להמשך העבודות הנמצאות בביצוע. טוב, אני מבין את זה, אבל אני מבקש כי משנגיע לתקציבים הנוספים או לניצול הרזרבות, שהרזרבות והתקציבים הנוספים לא יזרמו אלא לדברים שהם בקדימה החשובה ביותר.

אשר לתקציב המשרד - כבר אמרתי כי אנו מרכזים את המאמץ העיקרי בפיתוח אזורי תעשייה באזורי פיתוח, בעיקר בגליל, כאשר בכל יתר הנושאים יש אצלנו צמצום. אם למשל, בעבר, הבנק לפיתוח התעשייה מומן בחלק רציני מתקציב המשרד, השנה זה צומצם מאוד והוא יצטרך להתממן על-ידי אמיסיות וגיוס כספים מחוץ לתקציב. אני עוד לא יודע אם הוא יצליח לעשות זאת, אבל זו התכנית בשלב הזה, שאותה אני מקבל ואשר נצטרך להתחיל לחיות איתה.

אשר למקורות הנוספים - אני מברך על-כך שצהריון
הזה לקודם נוצר צמצום בחקציב הרזרבות...

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אין זה צמצום!

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

במקום 2.5 מיליארד הוא הועמד על 1.9 מיליארד -
וזה נקרא אצלי צמצום. אני מברך על-כך, ובעיני, התקציב הזה, בשלב מאוחר יותר,
בהחלט יכול לשמש כעוד מקור. אני יודע כי על סוכר אנו מוציאים מעל ל-2 מיליון
לירות, וכי רק $\frac{1}{3}$ מזה מגיע לצרכן הישראלי, ורק $\frac{1}{3}$ מהצרכנים הישראליים הם
בעצם אלה, שלמענם אנו רוצים לסבסד את הסוכר. אבל אני מברך על הצמצום הנוכחי
ואני אומר כי במשך השנה נצטרך לראות גם את תנודות המחירים בעולם וגם את מערכת
ההוצאות, כי אני סבור, כי פה, בפוטנציה, בשלב מאוחר יותר, יהיה גם כן אפשרי
לצמצם.

אשר לסוגיית מס הון נטו - אני בהחלט חושב
שהחלטת הממשלה מליל הפיחות לבדוק את העניין ולהפעיל אותם, באם זה רק מעשי, היא
מחייבת ואני מחייב אותה. התקציב הזה, ביסודו, לחוץ מאוד, גם בהוצאות שלו וגם
במקורות שלו, אבל נראה לי שכך נצטרך להתחיל ולנסות למשוך אותו, אם אפשר, עד
סוף השנה - ואם לא - תקופה ארוכה ככל האפשר.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר :

אני מאוד מצטער על השינוי שחל בהצעת התקציב מהפעם שעברה ועד היום, כי גם הצעת התקציב ההיא היתה די רחבה והעניין הוסבר בהרחבה בפעם שעברה. אבל אז היתה הנחה כי העניין מתבסס על 2 מיליארד מסים חדשים ו-1.5 הזרמה מבנק ישראל ועוד סעיפי הכנסה שונים שבהם עשו את האומדנים הטובים ביותר שיכלו לעשות, אבל גם אז נאמר שניתן להשלים איתו בתנאים מסויימים. כשהזרמה של 1.5 מיליארד לירות היא מבנק ישראל, ידוע שזה עול עצום על המשק הלא-ממלכתי, אבל נאמר כי אם רוצים להמריץ את היצוא, אז צריך להכביד עוד יותר על המשק הלא-ממלכתי. כמו-כן אמרנו כי אם רוצים לתת לבטחון עוד 2 מיליארד לירות, אז צריך לממן זאת מעוד מסים ולא מקיצוץ בתקציב וחשוב כי נלך בתקציב זה. והנה, מאז ועד הצעת התקציב הזה, מוסיפים עוד 3.4 מיליארד לירות בסעיפי ההוצאה השונים. גם אם 600 מיליון לירות מקזזים מחסכון בסובסידיות - מה זה שייך, האם זו דרך המימון? פה כתוב כ-3.750 מיליארד, כאשר 200 מיליון מופיעים כ-2 הצדדים ו-150 מיליון מגמנים מרזבות, כך שבפועל זה 3.4 מיליארד, אשר מהם 2 מיליארד נותנים לבטחון, 500 מיליון נותנים לתמריצי יצוא וחשאר מפורט פה - כאשר במקביל לכך, אנו לא מטילים על הציבור הכבדה כל שהיא. אנו לא מציעים פה להטיל איזה שהוא דבר על הציבור.

ראש הממשלה י. רבין :

למה 3 מיליארד?

נגיד בנק ישראל מ. זנבר :

כי על מה מדובר פה? מדובר על 600 מיליון שלמולנו יהיו לנו מכך שנוציא פחות לסובסידיות, ואת זה אפשר להפנות לתמריצי יצוא. כאשר נאמר עוד - בואו נעמיק בגביית 1 מיליארד לירות מהציבור - כל שנה

אנו מעמיקים, אך לפי כל-מיני סקרים, נכונים או לא, אנו מתרחקים מהגבייה המלאה. אין דבר פשוט מאשר לתקן אומדנים ולהגיד כי נגבה יותר מסים ונמכור יותר אגרות חוב - אנו תכננו על מכירת יותר אגרות חוב כבר באוגוסט - ספטמבר, אך לא הצלחנו למכור אגרות חוב, כך שצריכים למצוא פתרונות אחרים.

מתכננים כאן על 200 מיליון דולר הלוואות מחו"ל - זה לא פתרון, אלא להיפך. גם כאן לתקן אומדנים זה מאוד קל. בצה"ל מקובל המושג "נספח מאמצים", אפשר לעשות זאת ב"נספח מאמצים" אבל אסור לבנות על זה תקציב רציני. בפעם שעברה דיברתי על זה שצריך לבנות את התקציב על מסים ולא על נסים, ופה ההצעה שמוצעת לא בנוייה על מסים, אלא על נסים. איך זה ייתכן, שבמשך שבוע, יגיעו למסקנה שאפשר לגבות יותר אמיסיות ויותר מסים? ייתכן שאפשר יהיה לעשות זאת, כי באמצעות התקציב הזה אנו עשויים לגרום לאינפלציה כזו גדולה, שבלי כל מאמצים יזרום כסף - אבל אני חושב כי אנו נחטיא את המטרה. תוצאת השינוי הזה מהצעת התקציב הקודמת היא זו שאנו משלימים עם אי-השלמת יעדי המדיניות הכלכלית החדשה. ואם זה יהיה כך, הרי לא ייתכן, בשום דרך שהיא, כי גורמי הייצור יעברו מהייצור לצריכה הפרטית לייצור ליצוא. זאת, כשהמטרה העיקרית של המדיניות הזו היא לשפר את מאזן התשלומים ולהגדיל את ההכנסות מהיצוא ולהקטין את היבוא. בדרך הזו, זה בלתי-אפשרי. אנו מזרימים כסף לציבור והציבור יקנה, הציבור יקנה, פרנסה תהיה, איש לא יצטרך לעזוב מקום עבודה אחד ולעבור למקום עבודה אחר - חשוב יותר לנו - ואם יש פרנסה, אנשים מוציאים כספים על יבוא, ויהיה יבוא. הרי אלה לא היו היעדים שלנו.

שר העבודה מ. ברעם:

אתה מקבל כי במקום 5 מיליארד סובסידיות שהיו לנו בתקציב שנה שעברה, נשארו 1.9 מיליארד וזו גם כן ספיגה ניכרת?

שר הפנים י. בורג:

כמה בנקוטים מסתובבים חופשי במשק?

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

יש בנקוטים בציבור בשיעור של 3 מיליארד לירות. וכך, לא ייתכן שתהיה אינפלציה והזרבות במטבע חוץ לא ירדו, שהיבוא לא יגדל מהר והיצוא לא יקטן. זה בדיוק ההיפך ממה שרצינו, זה נוגד מה שאמרנו בזמן הפיתוח ואת התכנון הכלכלי שלנו. ולא יהיה לזה שום פירוש אחר בקרב הכלכלנים ואנשים אחרים במשק, אלא רק שממשלת ישראל החליטה לנטוש את המדיניות הכלכלית החדשה והיא חוזרת למה שהיא עשתה בעבר. כלומר, השלמה עם האינפלציה. אז יכולנו להתעלם מכך, כי היו בנמצא מקורות מטבע חוץ, ועכשיו אין. אם רוצים לחשלים עם המצב הזה, אז צריך פשוט להחליט על זה ולנקוט מדיניות כלכלית חופשית.

אם איננו רוצים לעשות זאת, אין לנסות לכוון ולנתב את המשק באמצעות מדיניות כלכלית המשפיעה באמצעות מסים ואמצעים מוניטאריים, אלא באמצעות פיקוח והגבלות אדמיניסטרטיביות, כי זו הדרך היחידה בה נוכל למנוע מכך שמטבע החוץ יאזל. כי כשיש אינפלציה ואין מטבע חוץ, אין מנוס מפיקוח.

ראש הממשלה י. רבין:

אתה בעד תוספת 2 מיליארד לירות לבטחון? מה אתה

מציע?

שר הבריאות ו. שם-טוב:

תוספת מאמץ על האוכלוסייה.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

אני מציע מה שהצעתי בפעם שעברה, אבל חשבתי כי יש מקום לנמק זאת. אם כן, אני חושב שהדבר היחיד, שעוד אולי אפשר לעשות כדי להגביל את הגידול האינפלציוני, הוא זה שצריך להגביל לרכיב הראשון של שנת התקציב הבאה את כל התוספות לתקציבים האזרחיים שפה מוצאים, כלומר 530 מיליון לירות...

שר השיכון א. עופר:

ההצעה עצמה אומרת, שאם הכנסת לא תאשר, אז מציעים רבע מזה, וזו למעשה הקפאה.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

מציעים לאשר פה רבע מהתקציב וזו לא הקפאה. ואני מציע כי את התוספות המסתכמות בסך 1.050 מיליארד, כלומר: 530 מיליון לירות לתקציב הרגיל, 320 מיליון לתקציב הפיתוח ו-200 מיליון לרשויות המקומיות, לא להתחיל להוציא לפני ה-1 ביולי, וגם זאת רק לאחר שיהיה ברור כי השאיפות שבמסים ובאמיסיות יגבו יותר, אמנם תתגשמה.

שר הבטחון ש. פרס:

אתה מציע תקציב נסיוני ל-3 חודשים?

ראש הממשלה י. רבין:

הוא הציע כי מערכת השירותים לא תקבל את

התוספות.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

אני מציע שהשירותים והפיתוח לא ייסגרו, אלא ילכו לפי הצעת האוצר מהפעם הקודמת, לפי מה שהיה בתקציב בפעם הקודמת, ל-3 חודשים. אם לאחר 3 חודשים לא יהיו ההכנסות האלה...

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אם מה שאתה מציע יתקבל, יייסגרו בתי-ספר

והשירותים והכל יתמוטט.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

ואם במקרה לא יהיו ההכנסות האלה, אליהן אנו שואפים, אז צריך יהיה להטיל מסים חדשים. ואם אפשר אפילו, לא לדחות זאת ל-3 חודשים, אלא להטיל את המסים האלה כבר עכשיו, כי אני טוען שאי-אפשר לסמוך על זה שיעמיקו את הגבייה, אלא לגבות יותר מסים ועל סמך זה יהיה יותר כסף.

כמו-כן, אסור לסמוך על 200 מיליון דולר הלוואות מחו"ל אשר יהיו לנו למימון התקציב, מה גם שבין זה לבין הזרמת כסף מבנק ישראל, אין הבדל. לכן, אין לקחת הלוואות מחו"ל, אלא להטיל מסים, ולא להגדיל את ההוצאות בתקציב, אלא רק אם יש מטרות אמיתיות. אם יש גבייה נוספת - בסדר, אם לא - מסים נוספים.

לגבי הבטחון, אני חושב שהצעת ה-2 מיליארד לירות של רה"מ, היא המכסימאלית ואי-אפשר לעשות יותר.

דבר אחרון - הוא לשולחן זה הדו"ח לעליה באמצעי התשלום - אני הייתי מציע להעביר זאת לוועדת שרים לענייני כלכלה לדיון.

שר הדתות י. רפאל:

לצערי הרב, אני איני יכול לנהוג כפי שנהג שר המשפטים, שיכול היה שלא לדבר על ענייני משדרו. אני בניגוד לו, לא אעיר שום הערה:

נע לוויכוח הכללי, כי אני חייב, פעם אחת, להציג את המצב של משדר הדתות. לצערי הרב, לא מצאתי הבנה באוצר לדרישותיו. אני גם איני מעורר שאלה על בסיס של 25 שנה - זה בסיס שאינו עונה לצרכים של שירותי הדת במדינה - ואני הייתי רוצה מאוד להגיב על כך, אבל לא עכשיו הזמן לדבר על זה.

גם בעיני האוצר, ואולי גם בעיני המסובים כאן, הנושא הזה הוא קל, כי לא מדברים על מיליארדים ולא על מאות מיליונים, אבל בעיני הנושא הזה הוא מכובד מאוד, וכל מה שאני מבקש השנה הוא לקיים את הקיים. בהצעה המקוצצת של משדר הדתות אין כל הרחבה, אין כל תוספת, אין כל שיפור, ואם מבקשים 110 מיליון לירות לתקציב הרגיל ו-15 מיליון לירות לתקציב הפיתוח אשר חסרים, אז אני רוצה להגיד כי חלק מהם כבר ממושכן. למשל, אם למועצות הדתיות משדר האוצר

מציע 34 מיליון לירות, זו תוצאה ישירה מחוק המועצות הדתיות ואין כאן כל תוספת. ואני יודע את מצב השירותים שלהם, עד כמה הוא רעוע. כאשר הדבר תלוי הרבה מאוד גם ביכולת וגם ברצון של הרשויות המוניציפליות, שהן המחליטות על התקציב - אז תארו לעצמכם, גם שם, כשצריך לשקול עדיפויות, מה הן העדיפויות ומהו השיקול, ומתוך זה יוצא שהן צריכות לחיות על תקציב הממשלה. כך גם ממושכן ענין הפנימיות.

כאשר לעובדים בלתי-נחוצים, אני עשיתי ועושה מאמץ להפטר מהם, אבל במצב של היום, למעלה מ-19 מיליון לירות מוצאות על עובדים. הוא הדין בצרכי המיעוטים. אנו איננו יכולים להתעלם מצרכי המיעוטים - ואני עוד חושב כי אנו לא עושים שם מספיק, וכי השכר שניתן למשגשים בקודש שם, הוא ממש מבייש - לזה מוצא 3 מיליון. אני חושב שזה מעט מאוד וצריך להוסיף. אני לא אהרוג את הממשלה והאוצר בגלל הדבר הזה, ואם זה נוח לכולם, זה יכול להיות נוח גם לי, אך גם מבחינה פוליטית, זו שגיאה שאין כמותה.

עכשיו, בתי-הדין הרבניים והרבנות הראשית הם פונקציה של החוק. שכן, הם צריכים לשרת, בהתאם לחוק, את כל הציבור הפונה. ויש צורך להוסיף לפחות עוד בית-דין אחד, אך זה לא בא בחשבון כאשר מוצעים פה 3 מיליון, כאשר זו תוצאה של המצב הכספי הקודם ולכן אני מערער על כך.

ואני מערער בראש-ובראשונה על ענין ההקצבה לישיבות שהיתה 20 מיליון לירות בשנה הקודמת, ועם תוספות השכר וההתייקרויות האוצר ממשיך להציע 20 מיליון לירות, מתוך התעלמות מההתייקרויות ועליית השכר. ואני מדבר עכשיו על הישיבות החדשות ועל הגידול הטבעי שיש בתוך הישיבות הקיימות, אלא רק על ההתייקרויות במזון. וכולכם יודעים כי הילדים הבאים לפנימיות, אלה הם ילדים הבאים ממשפחות עניות באזורי הפיתוח, ואנו חייבים להעלות להם את שכר הלימוד, לפחות בהתאם לאחוז ההתייקרות. לתקציב הישיבות נחוצה לכן, לפחות, תוספת של 10 מיליון לירות.

ואינני מתכוון לבנות בתי-ספר חדשים, פרט לאלה שהתחייבנו, כמו זה לזכר קדושי מעלות, אבל אני מבקש שלפחות יאפשרו לנו לתקן גגות בתי-כנסת דולפים - והם לא נמצאים בתל-אביב, לא בחיפה ולא בירושלים, שם יש לזה מימון ממקורות אחרים, אלא באזורי פיתוח ומקומות דומים.

באשר לאחזקת בתי-העלמין. אלה הם דברים שהציבור דורש, אך ידוע איך מוחזקים מקומות קדושים אלה. אני מבקש שמי שמזדמן לצפת שילך לראות את בית-העלמין שם, שהוא בית-עלמין היסטורי, בו קבורים גדולי ישראל, שאין שני לו בכל העולם, אך באיזה מצב הוא נמצא.

אני מצטער על הגישה הכללית, כאילו כאן יש עניין שאפשר לדחות אותו. אני איני יכול לקבל את ההצעה הזו, אבל גם איני חייב להצביע מאין לקחת. אני יודע את מצב התקציב, אני מודע לכל הבעיות, ואני יודע את צרכי הבטחון, צרכי הסעד, צרכי החינוך וצרכי המשקדים האחרים, אבל גם במסגרת הזו, אם נסתכל עליה הסתכלות שטחית בלבד, נראה כי יש פער ביחס בין המועצות האזרחיות למועצות הדתיות, בין החינוך הגבוה לשיבות, ובין מה שעושות העיריות באותם השטחים שאנו צריכים לעשות, לבין מה שאנו מסוגלים לעשות במקומות אחרים. כי תקציב הפיתוח לענייני דת, בעיר אחת, הוא כה גדול כמו תקציב הפיתוח של כל משרד הדתות. ואני חייב להגיד, כי אני לא הגעתי להבנה עם האוצר, ולכן אני לא מקבל את הצעתו. בין הצעתי לבין הצעת האוצר יש הפרש של 28 מיליון לירות, מתוך זה 20 מיליון לירות לתקציב הרגיל ו-8 מיליון לירות לתקציב הפיתוח. ואני מבקש ממשלים, אם גם אלה הם סכומים שלא כדאי לכבז עליהם זמן, בגלל שאלה הם שדותים לכל הציבור, אני מבקש יחס מאת הממשלה. לצערי, במצב זה, לא אוכל להצביע בעד התקציב. ואני מוכרח להגיד כי אני מתפלא על כל התקציב והמתיחות שנעשו בו, ואני חושב שזה תקציב גדול מאוד וחשוב מאוד לישראל וכי הושקע בו מאמץ גדול מצד האוצר. אבל אף-על-פי-כן, גם הפכים הקטנים לפעמים קובעים, ובלי כל הפכים הללו, שהם יסוד כל השירותים ויסוד עבודתו של משרד הדתות, אני לא אוכל להצביע על התקציב, כי אני לא מוכן להיות שליח הממשלה לסגירת השירותים הללו ולסגירת הישיבות - דבר שיתחייב מהתקציב הזה.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

התקציב המוצע לנו היום הוא אינפלציוני. כשפתח פה שר המשפטים ואמר כי יש סכנה שהוא יכרסם במדיניות שהחלטנו עליה, ויכול להיות שאם תהיה אינפלציה נעמוד בפני הצורך של מהפכה כפי שהיתה ב-10 בנובמבר, שר המשפטים לא הסיק את המסקנות כשהוא אמר כי צריך גם לספוג וגם להזרים. אני חושב, שכרגע, הזמן הוא לספוג, כאשר הזמן להזרים עוד לא הגיע, אבל התקציב הזה המוצע, כבר מזרים. יש בו כבר, במקום 1.5 מיליארד גרעון, 2 מיליארד גרעון.

שר השיכון א. עופר:

אתה הצעת זאת בישיבה הקודמת.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

זה לא כך. בישיבה הקודמת, כאשר עמדו לזיוכוח 2 מיליארד לירות לתקציב הבטחון, אני תמכתי בדעתו של רה"מ כי צריך לתת זאת, אך הצעתי ל-2 מיליארד הלירות החסרים בתקציב להגדיל ב-1 מיליארד לירות את המסים הישירים, וב-1 מיליארד לירות להגדיל את המלוות. כאן ישנה הקטנה של 600 מיליון לירות מתקציב הסובסידיות, שלמזלנו נובעים מכך שהמחירים בשוק העולמי ירדו, כאשר את המסים לא הגדילו, אלא השאירו ב-2 מיליארד לירות, וכעת ישנו גרעון של 2.5 מיליארד לירות שחסרים. אני חוזר ואומר שאם נזרים 2.5 מיליארד לירות, אנו נעמוד בפני תהליכים חמורים מאוד. ומה אני מציע? יש לנו 1 מיליארד גרעון יותר מאשר בתקציב הקודם - כי גם דולרים זה הדפסת כסף, שעוד מחוייב בדיכית ומגביל את יתרות מטבע החוץ. אני מציע כפי שהיה כבר ב-3 בנובמבר, שאז קיבלנו תקציב של 3 מיליארד לירות, שייספגו ממסים חדשים, שצריכים להיות גם מסי הון וגם מסים עקיפים, ואני אמרתי בישיבה הקודמת, שאל לנו להבטיח הקטנת עול המסים הישירים.

ראש הממשלה י. רבין:

מי הבטיח?

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

לא הבטיחו רשמי אצל מדברים על זה. אל לנו לדבר על זה, כי אז גם יותר קל יהיה לבוא אל הציבור ולהגדיל גם מסים עקיפים. אם יהיה פה איזון, אני חושב שתוספת מסים על-ידי גבייה היא אפשרית. אני גם אז התרשמתי כי האומדן על המסים פלוס המסים הנוספים היה נמוך. לא היתה בו שום הגדלה. יש פה, בכל-זאת, ניפוח אינפלציוני בכסף. אני יודע, שהרוב אמנם זה תוספת יוקר, אבל כתוצאה מכך יעלה השכר גם בבנק ישראל ובתעשייה האווירית. לכן אני חושב, שאם המסים יעלו באומדן של עד 1 מיליארד לירות, זה לא רחוק מהמציאות, ואומדן של תוספת מלוות בעד 1 מיליארד לירות, גם הוא נראה לי ריאלי. ואם יאמרו כי אי-אפשר להגדיל ב-1 מיליארד לירות, אני אניד - $1/2$ מיליארד לירות ממסים ו- $1/2$ מיליארד לירות מהקטנת התקציב. כי בלי תקציב הבטחון ובלי החובות זה 17 מיליארד, וזה 2.5% וזה לא זעזוע. אני מציע כי לא נבוא לכנסת עם תקציב כזה, כי הוא יגביל אותנו וזה לא טוב. מה עוד, שעשוי להיות שאנו נהיה זקוקים לתקציבים נוספים במרוצת השנה, כי אינני יודע מהי המציאות המצפה לנו מחר, ואני מציע כי נהיה זהירים.

בתוך התקציב, באמת יש לתת עדיפויות לתקציבים של החשקעות, כפי שציין השר בר-לב, ואני בהחלט בעד מתן קדימויות לחשקעות היוצרות הכנסה.

אני חושב, שלא נוכל להמנע גם מהגבלות אדמיניסטרטיביות. אנו במצב שמתוך כ-250 מיליון דולר הכנסה, ההוצאות מ ישראל הם 130 מיליון דולר. האם אנו במצבנו חייבים להוציא 130 מיליון דולר על פעולות בחו"ל? על תלמידים אשר לומדים רפואה בחו"ל ואחר-כך יורדים ברובם - 11 מיליון דולר, על שנת שבתון - 5 מיליון דולר. ויכולתי להביא מספרים נוספים. עלינו לתכנן כי כל דבר שאפשר לעשות בארץ, ייעשה בארץ, וכל הזמנה תיבדק. אנו חייבים לעשות זאת, כי אנו צריכים להשקיע הרבה עד שאנו מרוויחים 50 מיליון דולר אקספורט. אבל לא שמעתי כאן שום הצעה בנושא זה.

ראש הממשלה י. רבין:

האם אנו מוציאים 11 מיליון דולר על תלמידי

רפואה?

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

לא, על כל הסטודנטים.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

יש לקבל החלטה כי אנו לא מגמנים לימודים בחו"ל, מחוץ להשתלמויות מיוחדות שהאוניברסיטה מאשרת, כי אי-אפשר ללמוד נושאים אלה בישראל. כי את רוב הדברים אפשר ללמוד בישראל, רק יש לבחון זאת.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

הנושא נבדק ואני מתכוון להכניס שינויים, אבל מי שירד ברפואה, היו דווקא אלה שלמדו בארץ, או לפחות 80% מהם.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

באשר לסובסידיות - לא הקטנו את הסובסידיות הממשלתיות, אלא עשינו חשבון אמת. אם רוצים להקטין את הסובסידיות כעת, אני בעד זה, אבל שיתנו לכל אחד את המינימום במחיר מתקבל על הדעת, לפי קיצוב, והאחרים שרוצים יותר ישלמו מחיר מלא. אם רוצים שכל אחד יקבל רק חצי קילו סוכר, כי חושבים שזה מה שמגיע לו, בבקשה.

ראש הממשלה י. רבין:

אני לא רואה איך אתה מרוויח חצי מיליארד לירות

על זה?

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אני הצעתי 1 מיליארד לירות ממסים חדשים, ואם זה בלתי-אפשרי, אז 1/2 מיליארד לירות ממסים חדשים וב-1/2 מיליארד לירות להקטין את התקציב.

על הצעתי יש ויכוח של 10 מיליון לירות. התקציב לקליטת עליה בנוי על 45 אלף עולים, ואני מתפלל שהם יהיו, אבל לא טוב שייכתב כך. כתוב אמנם שברורבה יש, אבל אני רוצה להגיד עוד דבר. כתוב שם עוד סעיף אחד - שצריך להיות חסכון וייעול בהקצבות לעולים. אם אני רוצה עוד עליה, היא

לא תגיע אם אקצץ. אני אמנם אומר לעובדים שלי, כי בטיפול בעולים נחוץ לב, אבל זה לא מספיק, נחוץ גם כיס, נחוצה דירה, כי אחת אינני יודע לאן נגיע. אז אמנם זה כתוב רק בהסבר, אבל לא נחוץ ההסבר הזה, התקציב מדבר בעד עצמו.

שר הסעד מ. חזני:

הנכון הוא, שהצעת התקציב המתוקנת המוגשת לנו עכשיו על-ידי האוצר, היא עם מרכיב של 2.5 מיליארד מימון גרעוני. כלומר, עוד מיליארד גרעון, שרוצים לקבל אותו על-ידי הגדלת המלווים וממטבע חוץ - אבל מטבע חוץ זו הדפסת כסף ואפילו גרוע יותר, כי מגדילים את החובות שצריך להחזיר פלוס הריבית, כלומר קרן פלוס ריבית. על כן אני רואה זאת כקריטי, אם אמנם אומדן ההכנסות מהתקבולים המקומיים הוא ריאלי, אך מוצעת כאן תוספת של 3 מיליארד על-ידי מסים, ואני מתפלא כי מקבלים זאת. משום שקבלת 1 מיליארד על-ידי העמקת הגבייה של המסים הישירים - זה לא פשוט במערכת הקיימת, ונסיון לקבל עוד 2 מיליארד לירות ממסים עקיפים נוספים, שעדיין אין להם שם - דומני שביום, עם כל פטנט שנמצא, בעזרת חשם, לא נגיע ליותר מזה, אלא רק כאשר מס-ערך-מוסף ייכנס למסלול - וזה לא יהיה בשנה זו. כך שנראה לי, שלהגדיל באופן מלאכותי את הרובדיקות של ההכנסות, זה לא נראה ריאלי. רק במידה שזה ריאלי, אז אין מימון גרעוני של 2.5 מיליארד במקום 1.5 מיליארד קריטי, אם רוצים לספוג חזרה 3 מיליארד. לכן, אני מציע לפרט את הרובדיקה, כי האומדן של ההכנסות, הן במטבע מקומי והן במטבע חוץ, אינו בטוח והאיוון בתקציב הוא מעורער מאוד. לכן גם לא בא בחשבון להגדיל את המסגרת, אבל גם לא צריך להקטין אותה, אלא רק לראות מה הן האפשרויות לתקן או לא במסגרת סדר הגודל של 57.5 מיליארד.

ואני רוצה להתחיל בהצעתי - אני גם כן בעד לראות זאת כתקציב נסיוני ולהפעיל אותו, בינתיים, ל-3 חודשים. כלומר, לא כמו שמציע הנגיד, שתקציב הביניים ל-3 חודשים יהיה זהה לתקציב מהמהדורה הקודמת, כי זה אומר למוטט שירותים, ובשורה הראשונה, שירותי חברה - והממשלה חייבת לראות בשירותים הדתיים גם כן אלמנט של שירותי חברה, ולא רק לראות את הסעד, הבריאות,

החינוך והעבודה. ואם הולכים לתקציב ביניים לפי המתכונת של המהדורה הקודמת, גם זו נסיגה גדולה מאוד וצמצום בשירותים, אבל לסגירת השירותים עוד לא הגענו, ואם אכן יתברר כי אומדן ההכנסות הוא ריאלי והמימון הגרעוני יצטמצם, אז לקראת תוך ה-3 חודשים, יעמוד התקציב כולו לדיון מחדש ואפשר יהיה להחליט על המשך התקציב הזה.

ראש הממשלה י. רבין:

ב-3 חודשים קשה יהיה להיווכח בכך.

שר הסעד מ. חזני:

אבל נראה את המגמות במשק. יכול להיות שנצטרך להזרים עוד כסף ולעבוד על תקציב גרעוני יותר גדול, אך אם אומדן ההכנסות אכן יהיה ריאלי, אפשר יהיה להמשיך לעבוד לפי המסגרת המוצעת. אם הוא לא ריאלי, צריך יהיה לקצץ בשירותי רווחה וצריך יהיה לעשות נסיגות נוספות, אכזריות ומכאיבות בשירותי חברה בסיסיים, או כפי שכאן נשמע, לעבור אפילו לקיצוב. לכן הצעתי היא לאשר את המסגרת המוצעת ולהציע לכנסת תקציב ביניים של 1/4 מאותה מתכונת, ולקראת תום 3 החודשים לבדוק את עצמנו מחדש, לאור המגמות במשק, כפי שהן תתגלנה.

עכשיו, כמה משפטים לתקציב משרד הסעד - לפי החשבון שלי, שגם כן בנוי על קיצוץ בשירותים, הפער בין הצעת שר האוצר וביני הוא 113 מיליון לירות. וכדי לתקן את משרד האוצר ושר האוצר, גם הפער שלהם הוא 81 מיליון ולא 40 מיליון והוא יחייב קיצוצים בשירותים. ראש הממשלה ישתתף מחר בערב בפתיחת ועידת העובדים הסוציאליים, אך הוא לא ישתתף בדיונים שלמחרת היום - והוא יכול להיות מאושר מכך. עם זאת, אני כן אשתתף, אבל אני לא חייב להשתתף, כי הדי המצב מגיעים אלי יום יום. אבל גם בפתיחה, אני מניח שדה"מ ירגיש את חרדתם של העובדים הסוציאליים מהקיצוצים בשירותים. ואני לא מדבר על הבטחת

הכנסה, אלא על שירותים משלימים. וגם מחיר ודאי יעלו הדים לתסכול העובדים הסוציאליים, שהם מהווים נכס חשוב. ואם כבר מוצע להגביל תקנים, אז בשירותי הסעד יש 400 תקנים של עובדים סוציאליים, מקצועיים, בלתי-מאוישים. עם זאת, עכשיו יש מועמדות, כי רבות מהעובדות הסוציאליות אשר נשרו מהעבודה, מוכנות עכשיו לחזור כדי להשלים את הפרנסה - אבל התקנים לגביהם יהיו סגורים. ויכול להיות שגם באחיות יהיה מצב כזה.

אם כן, הפער הוא 81 מיליון וזה מחייב קיצוץ בשירותים. עכשיו, אם אומרים עד 81 מיליון קיצוץ, זה קיצוץ חמור בשירותים ולזה האוצר מודע. אך אני חייב להעמיד את חברי הממשלה על טעות עובדתית בתקציב משרד הסעד. פה רשום סעיף של קרוב ל-1 מיליארד לירות, ומתוך זה, פער של 81 מיליון לא עושה רושם כל כך גורא, אבל בתוך זה ישנו סעיף אחד שאינו שייך למשרד הסעד והוא הסעיף של קצבת זקנה מיוחדת. כלומר, אלה שלא זכאים לקבל קצבת זקנה, מקבלים אותה בכל-זאת, באותו השיעור, מביטוח לאומי, אז זה נכלל בתוך תקציב הסעד וזה 285 מיליון לירות ב-1975, מול 180 מיליון שהוא תקציב כל התמיכות של הסעד, וזה הרי שמושרד הסעד מעצמם לו רק כתובת. היום מקובל להשתמש בביטוי - מימון סיבובי - אז זה מימון סיבובי - הביטוח הלאומי נותן לממשלה הלוואה, הממשלה נותנת לי ואני מחזיר זאת לביטוח הלאומי - וזה דבר שהוא בזמן האחרון מאוד לא סימפטי. מה עוד, שאני לא יכול לקצץ מסעיף זה, כי אני לא שולט בו. ואם אני מצרף את כל התמיכות, אני מגיע לקרוב לחצי מיליארד לירות שאני לא יכול לגעת בהם, כך שהפער יכול להמדר עתה רק בחצי מיליארד, שזה כבר 15%-16% ממנו, אבל גם זה לא מדויק, כי הפער של ה-81 מיליון נופל בעצם על 250 מיליון הלירות המיועדות לשירותים. כך שאם מאשרים את התקציב כמות שהוא, אצטרך להביא לממשלה, בשיבתה הבאה, או להסמין לכך את ועדת חשדים לענייני רווחה, הצעות אלטרנטיביות של קיצוצים בשירותים, ושחלליט על כך הממשלה או ועדת חשדים לענייני רווחה. אני לא אקח על עצמי קיצוץ שירותים בסדר גודל של 15%. לדעתי, גם הממשלה אינה יכולה לעמוד בזה. אז יש איזה רעיון שאני תומך בו שאולי יש מקום לנסיגה שולית בסדרי הגודל של הקצבאות השונות. יש מקום, כי היתה קצת הפרזה. אם זה ממשי - אז בבקשה, תהיה הכנסה נוספת. אבל אם זה לא ממשי, בינתיים, אי-אפשר לקצץ בסדר גודל כזה.

עכשיו, לנושא הכללי, אני לא רואה אפשרות להגדיל את המסגרת הכוללת של התקציב, כי גם 2.5 מיליארד מימון גרעוני זה מעל ומעבר. אם מתייחסים להכנסות כצר ריאלי, זה לא קריטי כל כך. אבל גם אז נראית אפשרות לקצץ, כי קשה לאשר מסגרת בסדר גודל של מימון גרעוני כזה.

באשר לתקציב הבטחון, גם אני לא יכול לפסוק הלכה, ואני יודע כי אין מכשירי עזר למדוד את תקציב הבטחון - זאת גם מתוך שנים רבות בהן שימשתי כחבר ועדת המשנה של תקציב הבטחון. אז כאן, אין לי ברירה אלא לסמוך ולחמוך בהצעת רה"מ שכך המסגרת צריכה להשאר, אבל שר האוצר צריך למצוא דרך איך לצמצם צמצום נוסף את הפער בשירותי הרווחה הבסיסיים, משום שזה נוגע לעשרות אלפים. לכן אני מציע כי נאשר זאת כעת ל-3 חודשים ולקראת תום שלושת החודשים נתזור ונדרון על התקציב לאור המגמות במשק, שבפניהן נעמוד לקראת התחלת יולי, בסוף יוני.

אם הרעיון שהעלה שר האוצר לגבי נסיגה בהבטחת הכנסה ממשית, אז יש מקום לכך, אם לאו, צריך יהיה להבטיח זאת מהרזרבה.

שר הפנים י. בורג:

התקציב הזה הוא תקציב של מצוקה ואין פלא כי הדיון הוא מתוך מצוקה, ואני רוצה לומר בענין זה כמה דברים: קודם-כל, אנו לא הגענו לידי הבנה עם משרד האוצר בנוגע לדבר ספציפי, שבמקרה או שלא במקרה, הכתובת שלו הוא משרד הפנים, ואני מתכוון לתקן של מכבי-אש. התקן שאושר הוא של 800 איש במדינה של 3 מיליון תושבים, שכלי ההרס וההשמדה בה רבים מדי. ואני, בענין הזה לא מתבייש לקחת משרד הבטחון, משום שבענין הזה אי-אפשר לעשות מצוקה. ראיתי חובה מוסרית להבהיר את הדברים המתחוללים, כאשר התקן הוא מלפני 6 שנים ובענין הזה יש פער עצום בין הרצוי למצוי.

דבר שני, אני רואה מעבר רציני מאוד שיתחולל ברשויות המקומיות. אינני כפוי טובה למאמץ שנעשה על-ידי האוצר להתקרב לאותם אנשים שאנו מכירים היטב, אבל אינני יודע עדיין מה יקרה שם ואיך הם יתגברו, או שהם יאלצו ללכת לאנשים כמו תומר ולמקורות מימון מפוקפקים אחרים, ולשלם אחוזים גבוהים מאוד של ריבית, ואינני יודע מה יקרה.

אותם דברים חלים גם על מה שנקרא תקציב הפיתוח של הרשויות המקומיות. משום שתקציב הפיתוח שלהן אומר - תאורה, מדרכות, ביוב וכבישים בתוך העיר - ולזה אין תשובה בתקציב הזה, ביחוד אין תשובה בתקציב הפיתוח להתייקרויות - וכאן אי-אפשר לומר כי אני רוצה להאיר רק את מחצית מספר הרחובות בעיר, כי זה יותר מזה.

(עד כאן רשמה ל.ד. מכאן ת.כ.).

היות והיום לא דנו במס-ערך מוסף, איני מביא כרגע את החשנות שלי ביחס אליו. אני רוצה לשאול ולהציע: היכן בכל החוברת הזו מופיע תקציב ההתנחלות? הייתי שואל את השאלה הזו לאחר שקראתי את החומר, ובוודאי לאחר הדיון של הבוקר, כולל האוברטורה והפרלודים המופיעים בעתונים, מעין מישאל דרך העתונות.

ראש הממשלה י. רבין:

באמת, אולי יענה על-כך שר האוצר.

שר השיכון א. עופר:

זה מופיע בתקציב משרד השיכון.

שר הפנים י. בורג:

איני מבין בענייני בטחון יותר מאלה שבמסגרת הבטחון ואיני יכול להיות יותר פטריוט מהם או מכל מי שיושב כאן. אך לאחר ששמעתי את דברי שר הבטחון על מה הוא רוצה להוציא את הכסף, הייתי מציע שנגיע למשהו מוסכם. ראיתי היום בעתון "מעריב" כותרת ראשית באותיות עצמות: ראש הממשלה מציע 22 מיליארד לירות לתקציב הבטחון. אני חושש שהממשלה הזו, ושום ממשלה, אינה יכולה להרשות לעצמה להעלות באור זרקורים הצבעה בין סכומים כאלה או אחרים. הייתי אומר שאנו צריכים ליפות את כוחם של ראש הממשלה ושר הבטחון, לאחר בדיקה נוספת, להוסיף או להוריד, אך שהם יהיו מוסמכים, חייבים וזכאים, להביא לממשלה הצעה-תביעה לתוספת לצרכי הבטחון, אם יחשבו שהצרכים מחייבים זאת. אני אומר זאת לא רק פורמלית אלא כהנחת יסוד. בעצם אצל כל שר, אך לאחר מה ששמענו - עוד יותר, ורצוי שהסיכום יהיה מקובל עלינו, בגבולות מה שהציע ראש הממשלה.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

הערה:

ונה שלי נוגעת לתוספת מקורות מימון והעמקת הגבייה. לדעתי הצעה זו ריאלי. יש לנו שורה מרחיקת לכת של אפשרויות להעמקת הגבייה, ואזכיר כמה אלמנטים.

אני מציע לבדוק את השמור מחובת ניהול ספרים של נישומים עם הכנסות של עד 400 אלף לירות. אני מציע להגדיל את הקנסות על אלה שחייבים בניהול ספרים ואינם עושים זאת. אני מציע להטיל קנסות של 25 אלף לירות

בשנה הראשונה ו-50 אלף בשנה השניה. אני מציע להגדיל את המיקדמות על עצמאים כולל קיבוצים, כי יש בכך הקלה עקיפה וזוהי הלוואה לכולנו ללא ריבית ובתנאים מצויינים. אני מציע לבטל את הסידורים למיקדמות ופטור על עצמאים. אני מציע לבדוק אם יש גורמים המספקים חומרים וציוד לממשלה שאין להם ניכוי במקור, גם לגבי המשק הבטחוני הגדול והעצום וגם לגבי ספקים של חברות ממשלתיות, שכאשר הן מפסידות עשרות מיליוני לירות, אנו מוכרחים לשאת בכך, וכאשר אין לנו אמצעים אנו חייבים לפגוע בשירותים חיוניים. אני חושב שהמיליארד האחד שמוצע להשיג על-ידי העמקת הגבייה, הוא בהחלט ריאלי. אני רואה עוד מקורות סמויים בתקציב, אשר נצטרך לטפל בהם. דבר ראשון הוא ענין הסוכר. לא תהיה לנו ברירה אלא להגיע לקיצוב בסוכר ונתינתו במחיר מינימלי לילדים, בעוד שאת היתר נמכור במחיר המלא. עשיתי חשבון של ישראל ולשטחים יש היום שיא עולמי בצריכת סוכר - 50 קילו לנפש כל שנה, היות והמחירים אצלנו הם מלאכותיים. אין דבר כזה בעולם. גם תעשיית הממתקים והשימורים עובדת אצלנו במחירים מלאכותיים.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

אתה יכול לסגור את הפרדסים, אם אתה רוצה.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אם נקטין את הכמות בשליש, יכול להיות שגם המחירים יורו קצת. אך אני מעריך שבדרך זו נשיג חסכון של 50 מיליון דולר, שהם 300 מיליון לירות. כאשר מגיעים לשירותים, "פינטס" כאלה משחקים הרבה מאד.

אני שחש שהאוצר רוצה לבדוק את ענין הקצבאות. אני חושב שהגזמנו בכך. הביטוח הלאומי גובה 700 מיליון ומוציא כל שנה 1.100 מיליארד. אני חושב שהגזמנו בקצבאות לקשישים שיש להם פנסיות והכנסות ממקורות אחרים. לא נפגע ברמת-חיהם, אך אנו פוגעים ברמה החינוך של נכדיהם. גם קצבאות הילדים עבור הילד הראשון והשני הם בזבוז כסף, וזה בא על חשבון השירותים. הביטוח הלאומי 1.100 מיליארד, הסובסידיות - 2 מיליארד. בסך-הכל אפשר להגיע ל-4 מיליארד, וצריך לבדוק זאת יפה-יפה.

אני חושב שטוב עשה האוצר בהביאו את המספרים כבר בדיון הראשון, כדי להבליט את חומרת הבעיה. אך פירוש הדבר להכניס את השירותים במדינה - סעד, בריאות וחינוך - למצב של התמוטטות מוחלטת, שלא נוכל להתאושש ממנה אחר-כך, כי שירותים הם עסק מסובך, לא פחות מניהול בית-חרושת. זה אומר מאות שירותים שונים, עשיית ההכנות הדרושות מבחינת כוח-אדם, בתי-ספר וכו'. כל אלה דברים שאין עושים בן-רגע. הפרטנר שלנו הוא השלטון המקומי, וכאשר השלטון המקומי לא מקבל את מלוא הפיצוי עבור ההתייקרויות, גם זה פוגע בשירותים. הצעה זו אינה באה בחשבון.

בתחום החינוך אנו הולכים לקראת דברים קשים, שאני מוכן לקבל על עצמי, אך איני רוצה למצוא עצמי מחר במצב בו שרים יתווכחו איתי ברדיו ובטלוויזיה נגד הגזרות האלה. לא באתי על סיפוקי בתקציב הרגיל וגם לא בתקציב הפיתוח, אך אני מקבל את הדין כי מהרגע הראשון הייתי בעד תוספת לתקציב הבטחון, ואני מבין כי זה צריך לבוא מאיזה שהוא מקום. החינוך הוא התחום הראשון בו נשנה את החוק, כדי להתאים עצמנו לדרישות התקציב. שמעון אמר כאן כי איש לא יציע להוריד מהסכומים שנקבעו עבור נכים, וזאת על אף שהסכומים שקבענו לנכים אינם נמוכים כלל.

ראש הממשלה י. רבין:

הסטנדרטים שלנו עבור נכים הם מהגבוהים בעולם -

ובצדק.

שר הבטחון ש. פרס:

ועדת החוץ והבטחון של הכנסת מעלה את הסכומים,

בלי לשאול כלל את משרד הבטחון.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

חינוך הוא התחום הראשון בו אנו עומדים לשנות את

החוק.

שר העבודה מ. ברעם:

גם בענין החניכות הוחלט במסגרת החוק, ובכל-זאת איננו מקימים השנה 200 כיתות לחניכים.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אילו העבירו את נושא החניכות למשרד החינוך, היינו יכולים לטפל בו בלי שום תוספת תקציבית. אני עומד להציע ביטול חוק חינוך חובה חגם בכיתות ט'-י', ואני מבקש שבר-לב לא יתווכח איתי בטלויזיה על-כך. אנו עומדים לקצץ בתכניות להקמת גנים, גם באזורי מגורים בהם גרות בעיקר משפחות חלשות, ויהיה עלינו להגדיל את התשלומים שמשלמים ההורים עבור הזנת ילדיהם. אם ההורים לא ישלמו, לא נוכל לקיים את מפעל ההזנה. ילדים יביאו סנדוויצ'ים.

בשנה הבאה נעלה את שכר הלימוד בחינוך העל-יסודי פעם נוספת, ואני יודע שבחינוך המקצועי פירוש הדבר נשירה, כי משפחות, אשר משכורות מעל ל-1,600 לירות תהיינה חייבות בתשלום שכר לימוד מלא. היום גם מי שמקבל סעד וביטוח-לאומי, יכול לא לעבוד ולקבל 1,600 לירות. משפחות עובדות מתקשות לשלם את התשלומים שאנו מטילים עליהן, אך לא תהיה לנו ברירה אלא לעשות זאת, כדי לקיים את רשת החינוך. אנו משלמים יותר לעובדי הבנקים, כדי שלא ישביתו את עבודת הבנקים. אך לי אין אפשרות להעלות את שכר ההורים, וזו הסיבה שנצטרך להעלות את שכר הלימוד בבתי-הספר העל-יסודיים. אנו משחררים מתשלום שכר לימוד רק מי שהכנסתו עד 275 לירות לנפש.

בשנה הבאה נצטרך להעלות גם את שכר הלימוד באוניברסיטאות ובסמינרים למורים. ביום ג' הקרוב צפויה שביתה בסמינרים על רקע אי-קידום האקדמיזציה שלהם בקצב הרצוי. אלה הם מוסדות מצוקה, ולצערי לא נוכל לקדם את התהליך. נצטרך לעשות מאמץ כדי לווסת כיתות, נסגור חשנה 200 כיתות ומאות כיתות נוספות בשנה הבאה. נריב עם ההורים ולא נוכל להתחשב בגווני-הגוונים של החינוך. נצטרך ללחוץ על החינוך הדתי ועל החינוך במושבים וקיבוצים. לא נעמוד בנורמות של מספר התלמידים הממוצע. בתקציב הפיתוח לא נכנס לבנייה חדשה, אלא נסיים רק התחלות בנייה. אנו עומדים בקושי במחירי 1974, שכבר אינם ריאליים. אני יודע שאופקים לוקחת הלוואות בריבית של 33%, כדי לעמוד בתחשיב שלנו להקמת בתי-הספר. בנינו תקציב פיתוח בחינוך, שאינו ריאלי, כלומר אינו מאפשר לשלטון המקומי לבנות את מה שצריך, אלא אם יקח הלוואות, והוא יקח הלוואות, כי הוא עומד בקו החזית הראשון עם ציבור ההורים. על גני-ילדים לגילאי 3-4 אנו שוכחים, כי אין זה בא בחשבון בתקציב זה.

עם וויסות הכיתות, שינוי אזורי רישום והסעות תלמידים, נשתדל לענות על דרישות התקציב. כל כיתה שאנו מצליחים לסגור, פירושה חסכון של 50 אלף בתקציב. כל כיתה שאיננו בונים, פירושה חסכון של 150 אלף בתקציב הפיתוח. מה שאנו רוצים לעשות הוא לא להגדיל את המכסימום של מספר התלמידים בכיתה מעל ל-40. בחינוך הממלכתי דתי בירושלים לומדים 7 תלמידים פחות בכיתה. עם שינוי אזורי הרישום והסעות, נוכל להעלות את מספר התלמידים. הפער בין מספר הלומדים בכיתה בחינוך הממלכתי לבין מספר הלומדים בחינוך הממלכתי-דתי, מוכרח להצטמצם. מובן שאין אנו חושבים להסיע את ילדי עין-גדי לירושלים. בחינוך האזורי כדאי לנו שהתלמידים ישארו באותם בתי-ספר, למרות שמספר התלמידים בכיתה הוא קטן יותר.

את הרפורמה בחינוך לא נבצע כמתוכנן, למרות שיש על-כך החלטה, ואנו מקטינים את מספר חששות שילמד כל תלמיד בחטיבת הביניים בחינוך העל-יסודי. נמצא מה יגרום מבחינה פדגוגית לנזק הקטן ביותר לחלמידים. כל מה שנעשה, לא יבטל את יום הלימודים הארוך, כי אז תהיה זו פגיעה בכל התלמידים, אך כל אלה הן פגיעות בחינוך, ואת כל זה אנו צריכים לעשות במסגרת התקציב. עם מה שהאוצר מציע היום, אפשר גם לבטל את חינוך החובה חגס בכיתה ט'. מה עוד אפשר לעשות - איני יודע. הלוואי ויעמדו למשרד החינוך הכוחות האנושיים לבצע את התכנית הזו ולעמוד במסגרת התקציב. אם יהיה לנו גיבוי של הממשלה כולה, יכול להיות שנעמוד בכך, ונוכל בדרך זו לחנך טוב יותר את הציבור כולו.

מה שמכביד עלי הוא שאמרנו כי יחד עם הגזירות האלה, נתחיל בטיפות הדרוש באזורי מצוקה רצינית, וועדת השרים לרווחה אף החליטה על-כך. כולנו שמחנו על-כך שאנו יכולים לומר כי אמנם אנו מטילים גזירות על הציבור כולו, אך אנו דואגים באמת לחלשים. כפי שאתם רואים בדברי ההסבר המופיעים כאן, זה אינו קיים. כלומר, החלטת ועדת השרים לרווחה מבוטלת, עד אשר יימצאו המקורות. לי מפריע שזה מותנה בכך שנקטין את קצבאות הזקנה. אני מבין שאין לנו ברירה, אך אנו צריכים לדעת שאנו מביאים תקציב שאין בו התקדמות סוציאלית. איני מתכוון לשיקומה של האוכלוסיה כולה, אלא לאוכלוסיה אשר במצוקה, אשר אין דרך להוציאה ממצבה אלא באמצעות חינוך. גם לגבי החינוך הערבי, לא נוכל לתקן השנה את העיוותים.

שד ההסברה א. יריב:

נקודת הסברה: הממשלה רכשה לעצמה אמינות גדולה מאד בתכנית הכלכלית, ואני ממליץ לכולנו כאשר נקבל את ההחלטה על התקציב, שנזכור את נקודת האמינות. אני מציע שלא נקבל החלטה אשר תפגע באמינות ביחס לתקציב הזה, כי היא עלולה לפגוע באמינות לגבי התכנית הכלכלית כולה, ויהיה לנו קשה מאד לרכוש מחדש את תמיכת הציבור למה שאנו הולכים לעשות.

שר האוצר י. רבינוביץ:

ראשית-כל, ביחס להתנחלות אני רוצה לומר כי שוחח איתי יו"ר ועדת השרים להתיישבות, ואמרתי לו שברזרבות שלנו חמצא את ביטויה כל התנחלות חדשה שהממשלה תחליט עליה.

צר לי על ההרגשה של שר הדתות, אך התקציב של משרד הדתות ב-1974 היה 66 מיליון, ואילו התקציב ל-1975 הוא 90 מיליון. זהו גידול של 41%, והתקציב מאפשר בהחלט קיום כל השירותים ברמתם הנוכחית וכיסוי כל ההתייקרויות. אני מוכן לכל בדיקה עניינית עם שר הדתות. יש פה איזו שהיא אי-הבנה, ואני מקווה כי נמצא את הדרך להסביר זאת לשר הדתות.

אני חרד לעניין הרשויות המקומיות. אני אומר זאת לשר הפנים. נתנו ביטוי לכך, ואני יודע שכדי למנוע התפתחויות מדאיגות מאד, נצטרך לברר כמה דברים בחודשים הקרובים. נשכ עם שר הפנים, ואולי גם עם ראש הממשלה, ונצטרך לגבש תכנית לטיפול בעניין גם מבחינת הביקורת וגם מבחינת האחריות. אני סבור שבתחום הקצבאות לילדים ולמקבלי סעד, אנו חייבים. יחד עם זאת מה שצריך לעשות הוא רוויזיה מסויימת, ואני רוצה להרחיב את הדיבור על-כך, כיצד הסכומים האלה גדלו, ומהו הגידול המשמעותי בהם לעומת מה שהיה לפני שנת 1973. אני בהחלט חושב שכמה קיצוצים בשירותים חיוניים ביותר יכולים להמנע על-ידי רוויזיה מסויימת וחלקית מאד במתן קצבאות. התחלנו לדון בכך ואני סבור שנוכל גם ללכת לקראת משרד החינוך, משרד הסעד ומשרדים אחרים. מדובר כאן ב-200 מיליון לירות בערך. בבירורים שלנו מסביב לשולחן יש ומחערפל העיקר, ואין לי בעניין זה טענות אל אף שר. כל שר נושא באחריות לתחום שלו. אך אחרי ככלות הכול, השולחן הזה חייב לראות את המשק כולו בצורה מאוזנת, גם במאבקים, גם בהתמודדות וגם בלחצים המיוחדים. העיקר הוא שאנו מצויים עתה בתהליך של אינפלציה מסוכנת

מאד, ועוד יותר מסוכנת מהאינפלציה היא העובדה שאנו חיים בגרעון במאזן התשלומים, אשר יכול להיות מסוכן לעצם קיומנו, אם לא נראה את הדברים נכוחה. אולי הדברים נשמעים כמליצה ורחוקים מאד, אך כבר עמדנו בפני מצב כזה, ואנו עלולים לחזור למסע המסוכן הזה בעוד כמה חודשים. אני חרד, חרד מאד, לגורלו של התקציב המתוקן שהגשתי, והעברית שלי עשירה מאד במושגים נודפים: חרדה, פחד ויראה.

השר י. גלילי:

אימה וביעותים.

שר האוצר י. רבינוביץ:

הכל יש פה. עצם העובדה שעל 54.5 מיליון אתה מזרים 3 מיליארד לירות נוספות, היא מסוכנת מאד.

כל התכנית הכלכלית הזו יכולה לעמוד בסימן שאלה אם גם בתוך התקציב הזה לא נממש כמה דברים, ואעמוד עליהם. בסך-הכל לדעתי בשיחות עם החברים הממונים על ההכנסות, מתברר כי גם מה שהוכנס כאן כהכנסות, אינו מובטח עד הסוף. אך החברים קיבלו על עצמם להשיג בדרך של העמקת גביית המסים עוד 3 מיליארד לירות. הם יכולים לא לעמוד בכך או ב-1.5 מיליארד האחרים. הדבר תלוי במאמץ שהחברים יעשו בתחום זה ואני חושב שזה ניתן להשגה. צדק השר צדוק בהערכתו ביחס להלואות במטבע חוץ, ולשאלתו אם אלה הלואות או נטל נוסף. זוהי נקודה שיהיה עלינו לבדוק בעתיד.

כאשר הנחנו את הצעת התקציב על שולחן הממשלה ב-22.12 ואמרנו כי יש בה תוספת מסים של 2 מיליארד, אני יודע את ההשלכות שהיו לכך בחוגים שונים של הציבור. נבחן את נושא העמקת הגבייה במיליארד לירות נוספות. גם האמיסיות של חצי מיליארד או 700 מיליון, אלה הם דברים אשר תלויים בהתפתחות המשקית בארץ. לפני שנה היה בתקציב סכום של 4.3 מיליארד וקיצצנו בו במשך הזמן 800 מיליון, כי הציבור פשוט לא נתן לנו את הסכום הזה.

צר לי על כמה התבטאויות שהיו כאן. הממשלה חייבת להיות אמינה. בכל מקום, עם המקל והתרמיל ביד, אני מסביר את המדיניות הכלכלית של הממשלה לציבורים שונים. אני מסביר שנטל המסים לא יוכל לרדת השנה או בעוד שנה, והוא אפילו יעלה. אנו חייבים לבצע את הרפורמה במסים. אני מקווה כי אוכל עוד היום להסביר ב-5-6 דקות את ענין מס-ערך-מוסף ואני מקווה להעביר זאת לדיון בוועדת השרים לענייני כלכלה. ועדת המומחים לענייני מיסוי יושבת ובודקת את הנושא. כל מה שיתרחש תלוי ביכולתנו לבצע את הממשלה בתחום המיסוי, ועוד נכונו לנו עלילות רבות בחודשים הקרובים, תוך מאבקים רבים והתמודדויות רבות.

אמרתי כי הוויכוח עם שמעון על תקציב הבטחון פצע אותי כל הזמן, ולא אני האיש שיוכל להתווכח על-כך. האחריות לנושא היא על הממשלה כולה, כשם שאחריותה של הממשלה היא גם למה שיקרה כתוצאה מקיצוץ תקציבי השירותים על כל התגובות שיכולות להיות לכך בציבור. זרע הפורענות טמון בגישה של "לא נורא" - יכול להיות גרעון נוסף ומיסוי נוסף. לא יכול להיות גרעון נוסף, כי גרעון נוסף פירושו אינפלציה, אינפלציה פירושה עליית מחירים, אינפלציה פירושה אכילת רוזבות, וכל אינפלציה היא נסיעה לאבדון. הוא הדין בהכבדת נטל המיסוי. כתוצאה מהכבדת יתר אפשר גם לשכור את המפרקת, וצר לי שחברים אמרו כי אפשר לדעתם להטיל עוד מסים. אי-אפשר להטיל מסים יותר מאשר האנשים, אשר מכירים את הענין, יודעים לדעתי, אחרת אפשר להגיע להתפוררות החברה מהר מאד, עם כל החלטה בלתי-שקולה.

יש לנו בעיות, ובכך אני רוצה לסכם: קיצצנו ב-1974 קיצוץ מכאיב מאד בשירותים - 900 מיליון ו-500 מיליון, ושמענו את הדי המכאובים האלה היום סביב שולחן הממשלה. קיצצנו בשירותים ב-1974 בצורה מכאיבה ביותר. אך ב-1975 גם לאחר התוספת שאנו מציעים למשרדים השונים, אנו עדיין רק מצלמים את המצב ב-1974, מבלי לקצץ יותר. אנו מורידים את רמת-חיינו של האזרח, אך מצאתי לנכון להענות לבקשת המשרדים ולא לקצץ יותר ברמת השירותים הציבוריים

שלנו. הבעיות לטווח הקצר הן נסיון ומאמץ עצום כדי לחיות אחרת. אני רואה עכשיו ציבורים רבים, ארגונים רבים, ואני מרגיש שמהוו קרה איתנו במשך השנה הזו. אנו זקוקים לעוד 3.5 מיליארד, זה לא היה לפני שנה וחצי, ואיני דואג עתה למה שקורה בעולם. אצלנו עוד אין חוסר-עבודה של 6.5%, אך מה שקורה באנגליה ואפילו בגרמניה בתחום חוסר-העבודה וסגירת מפעלים, מלמד כי אנו עוד חיים בגן-עדן לעומת אמריקה, גרמניה, יפן ואנגליה.

ראש הממשלה י. רבין:

אנו חיים בגן-עדן מבחינת הפרט ולא מבחינת המשק

הלאומי. שם המצב הפוך.

שד האוצר י. רבינוביץ:

משהו קרה לנו. מה שקרה לנו הוא שאנו זקוקים ל-3.5 מיליארד דולר נוספים ואין מי שיתן זאת לנו. אם לא נסיק מכך את המסקנות המתבקשות, מחשולחן הזה יתבעו בעתיד בעד חוסר אחריות, וזה יכול להיות בקרוב, כי אנו חייבים לייבא תומרי גלם כל חודש. כל זה מחייב אותנו לבצע מעבר מהיר מאד לצריכה אחרת ולאורת חיים אחר, וזוהי עבודה לטווח ארוך, שכבר התחלנו בה. זה אומר פיריון עבודה מוגבר כתוצאה מעבודה קשה במשך שנים, בין אם מדובר ביצוא ובין אם מדובר בהשקעות סלקטיביות. כל אלה נושאים לשנים רבות. אני ממליץ בפני חברי הממשלה לאמץ, לקבל ולהחליט על התקציב ונצטרך בחודשים האלה עוד לבחון אותו לאור המציאות במשק.

./.

ראש הממשלה י. רבין :

אני רוצה להוסיף כמה דברים. שר האוצר, יהושע רבינוביץ, נגע בדבריו בשני מישורים אשר משתלבים יחד: האחד הוא המדיניות המוניטרית ולמעשה תקציב המדינה. השני - כל מה שקשור לא ישירות בכך, אלא ברמת הצריכה של הפרט, מוסר העבודה, מיסוי, שכר, הכנסות וכיוצא באלה. זהו מישור שכבר דנו בו, ולא בהכרח באמצעות התקציב הזה נפעל לתיקון המצב. הייתי מציע שהאוצר יביא חכנית קומפקטית-כוללת, אשר תעסוק לא רק בבעיית המיסוי אלא גם בהשלכה שיש למיסוי על יחסי העבודה. איך מעודדים מעבר לתעשייה; כיצד גורמים לכך שלא ישאר מצב בו יש עודף עובדים בשירותים, ולעומת זאת קיים מחסור בעובדים במפעלים יצרניים. אנו חיים במציאות של סתירה פנימית, ואין לי הסבר הגיוני למצב זה. לא נוכל לפתור את הבעיות האלה באמצעות התקציב, ולצדדי הרב גם תקציב הבטחון אינו עוזר בכך. איננו יכולים לומר במסגרת התקציב, כיצד נדאג לכך שפועל ייצור ישחקר באיזה שהוא יחס הולם לעובד בנק, וכיצד אפשר יהיה להעביר עובדים מן השירותים לייצור ולא לייצור אבטלה סמויה בשירותים. כל הדברים האלה אינם מסתדרים בדיוק בדיון התקציבי. זהו נושא שלם וכולל, שאולי בו טמונה התשובה לבעיה המרכזית שלנו, כיצד לעמוד בהתמודדות הכלכלית.

אני מציע שלא נערבב תחומים, כי אין לנו נתונים מספיקים כדי להקיש מהם על המישור השני. יחד עם זאת אין מנוס, וצריך לעסוק גם במישור הכלכלי. אמרתי בתחילת הדיון שאין לנו אפשרות לגשר בין עולם המושגים הבטחוני, אשר התפתח לאחר מלחמת-יום-הכיפורים, לבין עולם המושגים הכלכלי-חברתי, שגם הוא התפתח לאחר מלחמת-יום-הכיפורים, ואין לנו ברירה אלא באמצעות מכשיר טכני לשנות בשניהם, והמכשיר הטכני הוא התקציב.

לגבי נושא הבטחון, אני רוצה להעיר הערה כללית:

דובר:

על הצורך בכלים לבחינה, לפיקוח ולהבנה. מנסיוני הדל ומידעיות המועטות, אני יודע שאין אף מקום בעולם, בו מצויים כלים אורחיים באיזה שהוא משרד, מחוץ למשרד ההגנה, אשר יכולים לבחון באורך יסודי וכולל את תקציב הבטחון. אין כלים כאלה בבית-ההלכך, אין כלים כאלה במשרד האוצר האמריקאי ואף לא ב"כ"יורו אופ' ברג'ט". במשרד ההגנה יש כלים, אך הם אף פעם לא חורגים ממסגרות מסויימות. כלומר, כלים ממשיים ורציניים לבחינת האלטרנטיבות בתקציב הבטחון, איני מכיר באף משרד דמוקרטי. כי על-מנת לבנות כלים רציניים, יש צורך בדופליקציה גדולה, ובבניית מכשיר מקביל למכשיר התקציבי במערכת הבטחון, אשר לא ישא באחריות למסקנותיו. אני לא מציע לעצמנו לפתח חזות כאילו אנו בעלי מום, כי אין לנו כלים כאלה. איננו בעלי-מום. אני חושב שביסודו של דבר, אין משרד אשר ניסה לבדוק את תקציב הבטחון במסגרת משרד האוצר, משרד ראש הממשלה או הנשיאות, באמצעות כלים אשר יתמודדו בוויכוח המפורט עם משרד הבטחון. זה לא קיים ואיני יודע אם יש מי שהתחיל לפתח מכשיר כזה. יכול להיות שאפשר לתבוע הגשת נתונים על-ידי משרד הבטחון או המטכ"ל, אך איני מכיר אפשרות לתבוע הקמת כלים כאלה מחוץ למשרד הבטחון.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

כדאי אולי לבקש ממשרד הבטחון לתת את האלטרנטיבות והאופציות, זה היה מקל עלינו.

ראש הממשלה י. רבין:

טבעי שקיימת אצלנו רגישות לנושא הבטחון, וטבעי שאנו נותנים עדיפות לתקציב הבטחון. הגעתי להצעה זו על בסיס כמה שיקולים, וקודם-כל על בסיס הראייה הכללית. אני חייב לומר כי לדעתי בתקופה בה אנו

נתונים, כולל שנת התקציב הבאה, יחול שיפור ביחסי הכוחות לטובת ישראל. הסיכוי לכך הוא מהטובים ביותר מאז מלחמת-ששת-הימים. אני שצח ששר הבטחון הציג לא רק את הצרכים הבינוניים אלא גם לשם מה דרוש הבינוניים. אנו שומעים דיווח על-כך שצצרים מקבלת נשק מערבי. העיסקה של סעודיה עם מצרים מדברת על 36 מטוסים בשנתיים, כאשר אצלנו מדובר על יותר מ-100 מטוסים בשנה. עם זו תהיה כל ההתעצמות של מצרים, אני קונה זאת מחר - אפילו כפול. כל זאת בחשואה למה שבריה"מ נתנה, נותנת ומסוגלת עוד לתת למצרים. כלומר, בתהליך ההתעצמות כפי שהצגתי בהנחה שחיינה עיסקות נשק מצריות-סובייטיות, עד תום 1975 אנו משפרים את מצבנו בכל התחומים.

בפרופורציה של הלירות בתקציב הבטחון, ההצעה של 20 מיליארד בעצם השאירה סכום נומינלי שווה ללירות של שנה שעברה. זה נראה לי לא הגיוני. זה אומר שבמקום לבצע מה שצטרף הבטחון תכנן ב-12 חודשים של הזמנות, חלק יתבצע ב-14 חודש וחלק ב-18 חודש. מדינת ישראל כבר ידעה תקופות בהן ערמנו תחמושת בערמות מחוץ למבנים, וכיסינו אותן בברזנטים. זה לא היה הכי טוב, אך אם אין ברירה, נעשה כך גם השנה.

הייתי בעד העלאת שכרם של אנשי צבא הקבע, אך אני סבור שנמשלנו בניתוק שכרם של אנשי צבא הקבע משכרם של גורמים אחרים במערכת הבטחון, ויש לכך השלכה לא רק על מערכת הבטחון. הנחנו כי התוספת תהיה בעיקר לאנשי צבא הקבע, וזה היה מוצדק, אך זה אינו אומר שלאזרחים עובדי צה"ל ולעובדים במקומות אחרים במערכת הבטחון, היתה הצדקה לבקש אף להם תוספת שכר. לא עשיתי חשבון, כמה מ-400 מיליון הלירות של תוספות השכר קשורות לקבע וכמה לא.

שר הבטחון ש. פרס:

אין תוספות שאינן קשורות לקבע.

ראש הממשלה י. רבין :

יש תוספות שאינן קשורות לקבע.

שר הבטחון ש. פרס :

יש התייקרויות בכל מערכת השכר במדינה, והדבר משתקף גם במערכת השכר של הצבא, אך אין לכך קשר עם צבא הקבע.

ראש הממשלה י. רבין :

אך אין לי ספק שלא הצלחנו לבודד ולנתק את מערכת השכר של צבא הקבע מיתר הגורמים במערכת הבטחון, ובכך כדאי להודות.

שר הבטחון ש. פרס :

אם אפשר לא להודות, איני מודה בכך.

ראש הממשלה י. רבין :

אני בטוח שזה כך, לפחות בשני הסקטורים הגדולים, ואיני יודע מה יהיה הגלגול בכל המשק. אני לא אומר שעל-ידי 20 מיליארד פותרים את כל בעיות הבטחון. אני משוכנע שצריך יהיה לקצץ ולמתוח תכניות מעבר ל-12 חודש, אך בתנאים הנוכחיים, כאשר מדובר על תקציב המסגרת מוניטרית כזו, איני רואה מאין אפשר לקצץ עוד, ואני מקבל חלק גדול מהערות שר האוצר ושר המשפטים, שגם התקציב הזה מתוח יותר ממה שאולי מוצדק היה למתוח אותו. יכול להיות שבמשך הזמן נצטרך לחפש דרכים להבטחת ההכנסות המקוריות, כדי שלא תופענה כמו בספר התקציב היום. לכך יש חשיבות לדעתי יותר מאשר לעוד 300-400 מיליון בתקציב הבטחון.

אני משוכנע שאף משרד לא בא על סיפוקו, אך האמת היא שלא פתרנו את עולם המושגים הבטחוני ולא את עולם המושגים הכלכלי-חברתי, ולא נפתור את שני אלה עד אשר נדע לתקוף את הבעיה שאיננו דנים בה כרגע. לכן אני לא מציע שנאשר היום תקציב ל-3 חודשים בלבד. עצם ההצעה הזו תערער את האמון בממשלה ותיצור אי-ודאות וסימני שאלה. זו לדעתי הצעה שאסור לנו לקבלה במצב הנוכחי. לא היתה שנה שלא היו בה תקציבי ביניים או החלטות אשר התחייבו מהמציאות בדבר מיסוי נוסף או תקציב נוסף.

אני מציע להציג את התקציב כפי שהוצג היום, כתקציב שנתי. ברור שצריך יהיה לבדוק אותו כל הזמן. אוי ואבוי היה, לו אפשר היה להציג תקציב פעם בשנה וללכת לישון. אני מציע להעמיד להצבעה את הצעת התקציב כפי שהוצגה היום על-ידי משרד האוצר.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אין זה עומד בסתירה לצורך, בגלל האיחור בהגשת התקציב לכנסת, שהכנסת תאשר תקציב ביניים.

ראש הממשלה י. רבין:

זה ענין טכני.

שר הבטחון ש. פרס:

אני מציע להגדיל את תקציב הבטחון. אני עומד על דעתי. אולי אין זה מנומס להתווכח עם ראש הממשלה, אך היות וזוהי דעתי, אני חושב שראש הממשלה טועה בענין הערכת יחסי הכוחות בינינו לבין מדינות ערב, ואני רוצה להציג זאת בפני הממשלה. העניינים רציניים מאד, וזאת אני אומר לא משום יצר הפולמוס או בגלל יחסים טובים או יחסים רעים. אני חושב שזה שחולך לקרות ב-1975 מחייב טיפול יותר רציני בענייני הבטחון.

ראש הממשלה י. רבין :

רציני ביותר, מצד הממשלה. אני לא מוכן לקבל הגדרה כזו, כאילו הטיפול לא רציני.

שר הבטחון ש. פרס :

לכונן אינה רצינית. אני חושב שצריך לתת לבטחון ב-1975 הקצבה יותר גדולה, ואני עומד על דעתי.

ראש הממשלה י. רבין :

אני מבין שזו שיטת כיסוי טובה מאד.

שר הבטחון ש. פרס :

זו אינה שום שיטת כיסוי, ואני מבקש מראש הממשלה לא להשתמש בביטוי כזה. זו אינה שיטת כיסוי, זוהי זכותי לעמוד על דעתי. אני מצטער מאד על הביטוי "שיטת כיסוי". אני לא חושב שזה ביטוי של הערכה לענין. לא אמרתי שהדיון אינו רציני, אלא לכך שענייני הבטחון מחייבים דיון יותר רציני מבחינת ההקצבות הניתנות להם.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מבקש להצביע.

שר הפנים י. בורג:

אני מציע את הנוסחה שאמרתי קודם.

ראש הממשלה י. רבין:

אני לא מוכן.

שר הבריאות ו. שש-טוב:

אני בעד הצעת התקציב, ואני רוצה לפנות אל שר הבטחון: עוד לא היה מקרה, בכל אופן איני זוכר מקרה, בו לא הוצבע על התקציב בהשתתפות שר הבטחון. יש לכך משמעות חמורה ביותר לגבי הממשלה. התקציב הזה מוצע לאחר ארבעה מחזורים של דיונים, ולפי מיטב הכרתי הלכנו באופן אחראי ביותר לקראת הצעת שר הבטחון, ולא ייתכן שהממשלה תצביע על התקציב בלי השתתפות שר הבטחון בהצבעה. כל שר יכול לא להצביע, כי לא קיבל סיפוק מתקציבו.

שר הבטחון ש. פרס:

האם זה עניין של סיפוק? האם זה עניין של תענוג?
האם זה עניין של ויכוח? אני לא מטפל בכך לצורך כיסוי.

ראש הממשלה י. רבין:

אני עומד על כך שזהיה הצבעה.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני מציע לשמיעון להצטרף להצבעה.

שר הבטחון ש. פרס:

אני מבקש שראש הממשלה ישנה את דבריו ביחס

לכיסוי.

ראש הממשלה י. רבין:

בסדר, אין בעיה של כיסוי.

שר הבטחון ש. פרס:

לא התכוונתי לכך שהדיון בממשלה לא היה רציני. אני לא רוצה לפגוע, אני חייב ללמוד את הפרטים. אני חוזר ואומר שלדעתי יחסי הכוחות בינינו לבין מדינות ערב לא ישתפרו בשנה הקרובה. אני חייב לומר זאת, אף-על-פי שלא נעים לי להגיד זאת. ראיתי מה צריך לקצץ והציעו לי איך. אני סומך על האנשים העובדים במטה, שהם חלק ממשרד הבטחון. אלה אינם אנשים זרים. אני יודע שכולנו מסבלים עונית כאשר אנו שומעים שהערכים מקבלים עוד פרוגים, וצריך גם להגדיל את מספר הסט"ילים בחיל-הים ויש בכך מאמץ עצום. אני חושש גם מההשלכות שתהיינה לכך על הרגשת העם כולו. אני מצטער להתעקש, איני רואה בכך עקשנות אישית, אני אומר את הדברים מתוך אחריות

מכסימלית. גם בעבר היו דיונים בענין תקציב הבטחון. לא התעצלו לדון, לדון ולחזור ולדון, ובסופו של דבר מצאו פשרות מפשרות שונות. קרה גם שהוחלט להאריך את תקציב העבודה ל-13 חודש. יש דברים שצריך לעשותם ב-13 חודש. היו שאמרו כי יהיה תקציב בטחון נסיוני לשלושה חודשים. אני יודע שהיתה גם החלטה להעביר ממטבע זר למטבע מקומי. הפעם כל תקציב הבטחון, אשר מדובר עליו בוודאות, הוא 10 מיליארד לירות, ועדיין לא ידוע כמה יקציבו האמריקאים.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אם האמריקאים לא יקציבו, נחזור ונדון בכך.

שר הבטחון ש. פרס:

בבקשה.

אני מוכן להצביע בשני תנאים: (1) אם לא תהיה הקצבה אמריקאית במידה שאנו מקווים לה, נחזור לדון בכך; (2) במספר פריטים נמישים, הממשלה תייפה את כוחם של האוצר והבטחון ללכת לתכנית של 13 חודשים.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני לא יודע מה זו תכנית ל-13 חודש. זה לא שייך לענין. ראש הממשלה הציע שאם לא נשיג מהאמריקאים את מה שאנו רוצים, נחזור ונדון בכך.

ראש הממשלה י. רבין:

בוודאי.

השר י. גלילי:

אני מבין שמבחינת החוק אנו חייבים להצביע על התקציב, אחרת אין לתקציב תוקף חוקי. אני חושב שאנו חייבים להצביע על התקציב, כל אחד לפי מצפונו ולפי אחריות משותפת. אני לא זוכר שבענייני תקציב היו ההצבעות חלוקות בממשלה. תמיד נעשה מאמץ לפשרה ומאמץ כזה נעשה גם הפעם על-ידי ראש הממשלה, ואלמלא סמכותו של ראש הממשלה בנושא הצבאי-בטחוני, ספק אם כמה מאתנו בממשלה היו מסכימים לפשרה זו. כך שמעתי לא מחבר אחד. לכן אני פונה אל שר הבטחון: דעתו נשמעה, הוחרתו גם היא נשמעה, ואף אחד מאתנו לא הקל ראש בכך. האחריות המוטלת עלינו היא אחריות משותפת, ואני מציע שתהיה הודעה של ראש הממשלה, שהתקציב הזה התקבל על-יסוד האומדן הכלול בהצעה המונחת לפנינו. והיה אם יחול שינוי כמה שנקבל מארה"ב, מטבע הדברים שיהיה דיון מחדש.

ראש הממשלה י. רבין:

אם מחר יהיה שינוי במצב, יהיה דיון מחדש.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אם המשפט הזה ידלוף לאמריקאים, מיד יאמרו חצי מיליארד דולר פחות. אסור לומר זאת. זה צריך להיות מובן: הדברים לא נאמרו.

השד י. גלילי :

הדבר מובן ומוסכם על-דעת כולנו.

ראש הממשלה י. רבין :

חמיד אפשר לדון בכל נושא תקציבי, אם הנסיבות

משתנות.

שד המשפטים ת. צדוק :

רציתי לבקש משרד הבטחון: קיימת העובדה

שהסתייגותך והודעתך נרשמו...

שד הבטחון ש. פרס :

לא זו הבעיה.

שד המשפטים ת. צדוק :

דבריו מטבע הדברים מדאיגים אותך, כנושא באחריות ישירה. אך הם מדאיגים את כל אחד מסביב לשולחן הזה. דבר שני: יש אצלנו נוהג של דיון רצוף, גם לאחר שהחלטה מתקבלת בהתאם לצרכים ולתנאים. אומר גלויות: הנזק שבהצבעה של שד הבטחון, שלא בעד תקציב הבטחון, הוא לאין שיעור יותר חמור ממתן ביטוי להסתייגותך, שהובעה על-ידי אקט של הצבעה.

ראש הממשלה י. רבין :

אני מבקש לקיים הצבעה על התקציב בכללותו.

שר הבטחון ש. פרס :

על אף הודעתי בדבר הסתייגותי מתקציב הבטחון,

אצביע בעד התקציב.

שר החינוך והתרבות א. ידלין :

זהו אחד התקציבים הקשים ביותר.

שר הדתות י. רפאל :

אני רוצה לצרף קולי להצבעה בעד התקציב, תוך

הסתייגות מתקציב משרד הדתות.

ראש הממשלה י. רבין :

מי בעד אישור התקציב?

(18 בעד)

שר הסעד מ. חזני :

אני מבקש משדי האוצר, השיכון והבטחון, ובעיקר משני האחרונים שהם המזמינים הגדולים של עבודות בינוי: אם יש תקווה שנחירי הבינוי ועבודות העפר יודו במקצת, היא קיימת רק אם לא יוציאו את כל ההזמנות בבת-אחת.

ראש הממשלה י. רבין :

קיימת ועדה לוויסות הבנייה.

שר התחבורה ג. יעקבי :

על רקע הדברים שנשמעו כאן בחצי השעה האחרונה וההבהרות שהיו בעקבותיהם, כולל הדברים האחרונים של שר האוצר על הנזק הצפוי מפני פרסומם של הדברים - אני מציע שחילופי הדברים שהיו על תקציב הבטחון במהלך הישיבה הזו, יהיו במסגרת ועדת השרים לבטחון.

מזכיר הממשלה ג. אבנר :

העתונאים אינם מגישים לצנזור אלא חומר צבאי אופרטיבי, והצנזור לא יוכל לקבל זאת.

ראש הממשלה י. רבין :

אותנו הדבר מחייב מבחינת הסורים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני חושב ששר האוצר חייב להיות מודע לכך שכל מספרי התקציב כבר דלפו החוצה, והכנסת נפגעת מאד כתוצאה מכך. אני מציע שצהריון הזה לא ידלוף שום דבר.

מר א. גפני:

יש לי הודעה טכנית חשובה: התקציב הזה כולל בתוכו חלק שמופיע אחר-כך בתקציב הסוכנות היהודית, על חשבון מגבית החירום. המספרים אשר יובאו לכנסת הם שונים, ויש לכך ביטוי בהצעת ההחלטה. לכן על המספרים אי-אפשר לדבר, כי הם לא יהיו מדויקים מבחינת הציבור, ועלולים לפגוע במאמץ המגבית היהודית המאוחדת.

מחליטים:

(ב-18 קולות)

- א. לאשר את הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1975, תשל"ה-1975.
- ב. לאשר את הצעת חוק תקציב ביניים לשנת הכספים 1975, תשל"ה-1975.
- ג. לאשר את הצעת התקציב לשנת הכספים 1975 כמפורט בנספח.

ד. לאשר אומדן הכנסות המדינה לשנת 1975 כמפורט בנספח.

ה. להסמיך את שר האוצר לקבוע את חלוקת הסכום הנ"ל בין הצעת חוק התקציב (כפי שהוגש לכנסת) לבין מקורות מיוחדים.

ו. להסמיך את שר האוצר להכניס שינויים ותיקונים טכניים בהצעת התקציב.

ז. להסמיך את שר האוצר להגיש לכנסת הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1975 ואת הצעת חוק תקציב הביניים לשנת הכספים 1975.

ח. לבקש מוועדת הכנסת לקבוע כי הצעת חוק התקציב ותקציב הביניים לשנת הכספים 1975 תונח על שולחן הכנסת ביום ב', י"ג באדר תשל"ה (24.2.75).

336. הנפקת בול נושא דיוקנו של ש.ז. שז"ר ז"ל - הנשיא השלישי למדינת ישראל

ראש הממשלה י. רבין:

בהמשך לדיון שבו סוכם כי לא נאשר בולי דיוקנאות אלא על בסיס אד-הוק, וכשר התקשורת, אני מביא הצעה אשר אושרה בוועדת הסמלים והטכסים, להוציא בול הנושא את דיוקנו של הנשיא המנוח שז"ר. עד היום לכל נשיא אשר הלך לעולמו, הוצא בול. אני מבקש את אישור הממשלה.

מחליטים:

בהתאם להחלטה מס. 212 מיום כ"ד בכסלו תשל"ה (8.12.74), לאשר הנפקת בול נושא דיוקנו של ש.ז. שז"ר ז"ל - הנשיא השלישי למדינת ישראל.

337. תקנות-שעת-חירום בדבר הפסקת שירותי בנק

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני חושב שהשביתה בבנק-לאומי כבר נסתיימה.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

השביתה בבנק-לאומי נשברה. הבוקר עמדה לפרוץ שביתה, אך העובדים ביטלו אותה. השביתה עלולה לפרוץ גם מחר-מחרתיים, וההצעה היא להסמיך את שר האוצר להוציא את התקנות. המפקח על הבנקים לא יוציא את הצווים כבר עתה, אלא במועד בו יהיה צורך בכך.

ראש הממשלה י. רבין:

הכוונה היא לתת שיניים למפקח על הבנקים, להוציא צווים מיוחדים לשעת-חירום במידת הצורך.

מ ח ל י ט י מ :

להסמיך את שר האוצר להתקין תקנות-שעת-חירום (הספקת שירותי בנק) תשל"ה-1975, לפי סעיף 9(א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט תש"ח-1948.

338. תזכיר הצעת חוק מס-ערך-מוסף

ראש הממשלה י. רבין :

אבקש להקדיש כמה דקות לנושא מס-ערך-מוסף.

חשר ג. האוזנר :

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת חשדים לכלכלה.

ראש הממשלה י. רבין :

אנו מעבירים את הנושא לוועדת חשדים לכלכלה,

בסמכות הממשלה.

שר האוצר י. רבינוביץ :

כלומר, אם אין ערעור, החלטת ועדת חשדים סופית
ואם יהיה ערעור, הערעור בלבד יובא לממשלה.

./.

מ ח ל י ט י מ :

להעביר את תזכיר הצעת חוק מס-ערך-מוסף לדיון בוועדת חשרים לענייני כלכלה.
החלטת ועדת חשרים תהיה על דעת הממשלה.
אם יהיה ערעור בוועדה - יובא הערעור להכרעת הממשלה.

339. דו"ח נגיד בנק ישראל על עליית אמצעי התשלום בתקופה
שבין 31 בינואר 1974 ל-30 בספטמבר 1974

ראש הממשלה י. רבין :

גם את נושא דו"ח נגיד בנק ישראל על העליה
באמצעי התשלום, אנו מעבירים לוועדת חשרים לכלכלה.

מ ח ל י ט י מ :

להעביר לוועדת חשרים לענייני כלכלה את דו"ח נגיד בנק ישראל על עליית אמצעי
התשלום בתקופה שבין 31 בינואר 1974 ל-30 בספטמבר 1974.

הישיבה ננעלת.